124

C.ATAY- PUSUDA/KARALARIN MEMETLERİ/ANA HANIM KIZ HANIM

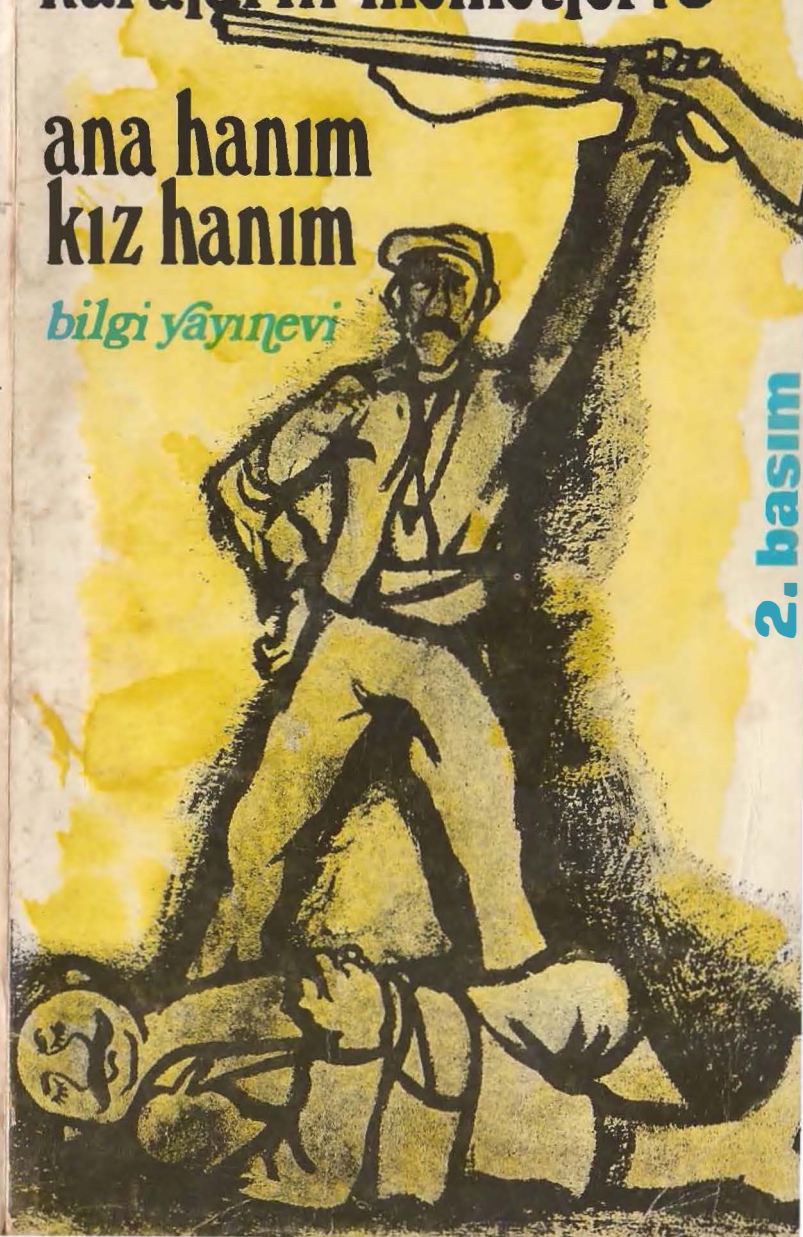
b

CAHİT ATAY • pusuda • karaların memetleri •

ana hanım kız hanım

bilgi yayınevi

2. basım

CAHİT ATAY

PUSUDA
KARALARIN MEMETLERİ
ANA HANIM - KIZ HANIM

BİLGİ YAYINEVİ

Kapak Düzeni : Fahri Karagözoğlu

Aslımlar Matbaası -- Ankara

İÇİNDEKİLER

Pusuda 7
Karaların Memetleri 29
Ana Hanım - Kız Hanım 107

PUSUDA

(Komedi, 1 Perde)

Birinci Basım 1962
İkinci Basım 1966
Üçüncü Basım 1971

Dördüncü Basım
Kasım 1980

KİŞİLER

YILANOĞLU
BOSTANCI DURSUN
YAŞAR

(Bir ham yol kenarı... karşıda çalılar ve böğürtlenler içinde kaybolmuş bir tümsek. İlerde dağlara kadar uzanan tarlalar... Güneşli bir sabah... Yılanoğlu soldan gelir. İlk bakışta gür kaş, iri bıyık ve saat kösteği göze çarpar. Parlak çizmeleri, Kadife kilot pantolonu, lacivert yelek ve kurvaze ceketi ile tam bir ağa tipidir. Rengi atmış feter şapkası hafif sola yatık giyilmiştir.

Sıkıntılı, yolun geldiği tarafına bakmaktadır. Elini yelek cebindeki saate atıp çıkarır. Derken o kadar sabırsızlanır ki; bir saate, bir yolun sağına bir soluna bakaraktan âdeta makinalaşır. Acele ettiği ve birini beklediği bellidir.

Tekrar sola baktığında o gülünç maki na hareketine son verir. Saatini büyük bir ferahlık içinde yelek cebine atar. Elini arkasına bağlayarak bekler. O telâşlı adam gitmiş, yerine kaya gibi, buz gibi bir adam gelmiştir sanki...

Az sonra Dursun kanter içinde girer. Üst baş hak getire... Omuzuna astığı bir av çiftesinin parıltısından başka, her tarafı donuk ve eski... Aptal bakışlı bir oğlan. Kıçı ve dizleri yamalı pantolonunu, işlemeli bir yün çorabın içine sokmuştur. Ayağında eski, kocaman asker postalları. Kirli bir mintan. Başında kenarları hemen hemen kalmamış eski bir hasır şapka. Ya da eski bir kasket. Sol omuzunda bez, uydurma bir av çantası asılıdır.)

AĞA — Nerdesin ulan?

DURSUN — (Korkak) Kusura kalma ağa... şey ettim de... Hani bostanda...

AĞA — Bırak bostanı!

DURSUN — (Saf) Etme ağa... varımız yoğumuz bi bostan...

AĞA — Ulan ben sana ne dedim?

DURSUN — (Birden sevinerek) Ya dedin... çifteni al gel deyince ben çaktın zaten... Dedim ki kekliğe çıkacağık... (Birden) var mısın Çataltepeye ağa? Şincik her çalının altı kaynar. (Yılanoğlu'nu süzerek) Anaanın, sen bu urbalarla mı çıkacan? Çiften de yoh.

AĞA — Sende va ya...

DURSUN — Var... Var... Benim gafa işte. Ağa kısmını bayırda, dağda koşturmak yakışır mı bize? Sen heç tatlı canını üzme... Kös gel bi ağaca... keyfine bak. Ben şöyle bi dolanayım... Çataltepe'de keklik komam vallâ... Sanabi haftalık ırakı mezesi çıkarmazsam adam değilim. Aha bu çantayı da silme keklik doldururum hem... gör ağa... bak gör... gör Bostancı Dursun'u...

AĞA — (Emreder) Geç bakalım şu tünıseğin ardına!...

DURSUN — (Hemen denileni yapar)

AĞA — (Yolun sağ tarafına gider. Döner ve ağır ağır tümseğe yaklaşırken) Nişan al bana...

DURSUN — (Hayretle) Sana mı ağa? Allah etmesin.

AĞA — Ateş et demedik. İştahını sonraya sakla.

DURSUN — Beni deniyon mu ağa?

AĞA — Tatbikat ulan! Plan!...

DURSUN — İlâha... buradan oradaki adamı vurmak ne ki? Allahın günü bostanda, beş on karga haklarım.

AĞA — (Yolun sağına bakar. Sonra Dursun'un yanına gelerek) Çık!... (Tümseğin yanına çömelir. Tabakasını çıkarır. Yanlarına vurarak açar. Dursun'a) Çök bakalım.

DURSUN — (Çekine çekine Yılanoğlu'nun yanına

oturur. Çifteyi kucağına uzatır. Korkak gözlerle yanyan bakarak ağadan laf bekler.)

AĞA — (Sigara sararak ve kat'i) **Oraya yatacağın... Tümseğin ardına...** (Sert) **Anladın mı?**

DURSUN — (Bir şey anlamadan) **He. Anladım.**

AĞA — Haş şöyle... (Tabakayı büyük lütufta bulunuyormuş gibi uzatarak) **Al, sar.**

DURSUN — (Cesaret edemez) **Yoh. Beni bağışla...**

AĞA — **Sar dedik!**

DURSUN — (Ateşe uzanır gibi tabakayı alır. İnanamaz bu işe. Elleri titreyerek sigara sarmaya başlar)

AĞA — (Sigarasını iri kehribar ağızlığına takıp yakarak) **Çifteyi doldurtup ateş edecen... Hepsi bu...**

DURSUN — (Dalgın, sigara ile uğraşır. Dursun'u ağa tabakasından sigara sarmak sağır etmiştir sanki.)

AĞA — (Gürler) **De bahalım, var mı kasabada benim üstüme?**

DURSUN — (İşini durdurarak) **Ne gezer...**

AĞA — (Meydan okuyarak) **Var mı karşıma çıkacak babayiğit?**

DURSUN — (Korkar. Zaten beceremediği sigarayı sarmaktan vazgeçerek tabakayı kapatıp hemen uzatır.)

AĞA — **Ya sen ulan? Senden ne haber?** (Tabakayı hırsla cebine atar)

DURSUN — (Büzülmüş, aklı tabakada) **Ben... Ben beceremedim.**

AĞA — **Adam ol, adam! Bostancılıktan iş çıkmaz.** (Nutuk verir gibi) **Ulan sizde şeref yok mu? Ulan sizde namus yok mu? Ulan sizde haysiyet yok mu? Ne koyun heriflersiniz siz ulan!**

DURSUN — (Oturduğu yerde yan yan çekilerek) **Vallaha ağam...**

AĞA — **Kahveye çıkan mı?**

DURSUN — **Eee... Bostandan...**

AĞA — **Diyelim kahveye çıktın. Kim takar seni? Bostanda dura dura, bostan korkuluğu olmuşsun.**

Kafalarını çevirip bakmazlar sana... Ha sen, ha çarşıdaki kasabın iti... (ara) Ya ben?

DURSUN — Senden çekinirler ağam. Mencilisine her adam giremez.

AĞA — Ha şöyle. Niye?

DURSUN — Yılanoğlu derler sana. Namın var. Ağasın.

AĞA — Ağalık bana gökten zembille inmedi ya... gayretimizle, anlımızın teriyle kazandık. Ne sandın? Bir-ikisini devirdik de ondan!... Hem sokak ortasında... Çarşı içinde... yedi sülâleme yetecek vukûat işledim ben. Oğullarımın oğulları sırtüstü yatsın. Kıllarına dokunamazlar (ara) Ya sen?

DURSUN — (Derdi depreşmiş) Yerden göğe hakkın var. Beni kimse adam yerine komaz. İyi dedin, bostan korkuluğu gibi... Kargalar aleniyo... korkuluğun üstüne konuyo hep...

AĞA — (Çifteyi işaretle) Ama bir patlattı mı? Bak, onun için sana bir iyilik yapayım dedim.

DURSUN — (Umutla) İçime doğmuştu... Koca Yılanoğlu... Namı tüm melmeketi tutmuş Yılanoğlu beni çağırsın... Töbe, var bunda bir iş dedim.

AĞA — (Nasihat yollu) Bu fırsat eline bir defa geçer. Kafanı iyi kullan. Bak sevildiğini bil. Kasabada bu işi yapmağa gönüllü yığınla adam var. Belediye oparlöründen ilân etsem sana sıra gelmez be... Onun için gizli tuttum. Allah içimi biliyor işte. Şu fakir belini doğrultsun dedim.

DURSUN (Ağa çiftlik bağışlamış gibi) Eksik olma.

AĞA — Damda beş, on sene dinlenin. İyidir. Mekteptir orası... Arzuhal yasmayı öğrenin... Ağzın laf eder.

DURSUN — Dam mı?

AĞA — Yooo, kaçmayı çıkar aklından. Erkeklikte kaçma yok! Yapacağın iş dört başı mamur olmalı oğlum. Karı gibi kaçmak neye? Ha, ne dedin?

DURSUN — Sen daha iyi bilin.

AĞA — Senin kocakarı de evde körlenip gideceği-

ne... Bostana bakar, açılır... Hele bir yol damdan çık. Çık hapisden de, git kahveye ne oluyor bakalım? Baş köşeyi sana açarlar alimallah. Buyur ederler. Çay, kahve gırla. Bu yoldan geçenlere şu çalılar Dursun görünür be! Eşraftan kız alın... Nedecen canım, bu işin nimetleri saymakla bitmez. Bağın, bahçen, tarlan tapanın olur. Atın bile olur, atın!

DURSUN — (Hayal içinde) Deme Ağa?

AĞA — Ne sandın? (Yola bakar)

DURSUN — (Heyecanla ağanın eline sarılıp öperek) Ağam... biricik ağam... var dedim bunda bir iş canım... koca Yılanoğlu... kul, köle olayım sana ağam. Ulan bi de Yılanoğlu kalpsiz derler. Namıssız herifler...

AĞA — (Duymamış, gözleri yolda) De bakalım, kargalar senin bostan için ne kadar zararlı? (Yolu işaretle) Bu herif tüm kasabaya zarar. Yeni yetme. Nolacak. Anladın a? Hem ulan, keklik, karga kim olsa vurur. (ara) Az sonra burdan geçer. İyi tanın. Yaşar...

DURSUN — Kulaksızların oğlu...

AĞA — O...

DURSUN — Tanımam mı? Bizim mahallede büyüdü. (Yaşar'a dair bir kin arıyarak) Aşığımı üterdi,

AĞA — Eee, işte, hıncın da varken...

DURSUN — Okudu mu o ağa?

AĞA — Okumaz olaydı. Dayısı okuttu.

DURSUN — He, Kör İbram...

AĞA — «Ulan bu oğlanı okutma, İbram. Kapında çalıştır.» dedik emme, Kör'e renk anlatamadık. Bağ, bahçe sattı, bu oğlanı okuttu. Hem büyük mektepte... Yazıhane açıp kasabaya yerleşecekmiş. Bahsene sen... (Kızarak) Dul karının Zehra'yı da alacakmış. Karının malını, mülkünü çar-çur edecek. Anlattık ama anlamadılar... Yoluna bakıyorlar herifin... Kasaptan bir okka et aldırmış dul karı... tam bir okka... uyuma.

DURSUN — Anam... Anam...

AĞA — O oğlan için anladın a? İki başı hayırlı bir

iş yapacağın. Hele onun biti bir yol kanlansın, tövbe olsun kimseler önüne geçemez. (Çifteyi göstererek) Buna sözüm yok! (Tümseği işaretle) Deminki gibi yatan oraya... Nasıl ben geliyordum? Hah öyle... (Dursun'un omuzuna vurur, saatine bakarak) Şimdi yoldadır. Benim at koca çınarın orda yayılıyor. Ben de bir uyku çekerim. Silâh sesine gelirim. Korkma. Gerisini bana bırak...

DURSUN — (Gururlanmış) Allahın izniyle yaparık ağam.

AĞA — Hadi eyvallah. (Çıkacakken döner) Askerlikde emir tekrarı şarttır. Ben çavuştum. (Sert) Ne yapacağın bakalım?

DURSUN — (Gayri ihtiyari esas vaziyetine geçerek) Şey... şunun... Yani...

AĞA — Olmadı. «Tümseğin ardında sipere yatıp, Kulaksızın oğlana canlı siper alarak ateş edeceğim çavuşum.» Böyle diyecektin.

DURSUN — Heç tasa çekme.

AĞA — Eyvallah.

DURSUN — (Kendini ağa kadar büyük görüverir) Güle güle Yılanoğlu!

AĞA — (Dönüp) Yılanoğlu mu dedin? Bana bir Gulupçü Refat, bir de karım der Yılanoğlu... Ulan ne çabuk büyüdün? Yapacağın iş ne? Şurada... Allahın kırında, pusudan ateş etmek...

DURSUN — (Sinerek) Kusura kalma... şey... ağam diyecektim de...

AĞA — Yoo, insan haddini bilineli (Sonra da takviye için) Sende de iş yok değil hani... (Zoraki bir gülüşle) Aman çifteyi o yana çevir bostancı...

(Yolu gösterir. Çıkar. Dursun arkasından bakar. Gittiğine iyice emin olduktan sonra...)

DURSUN — Allahtan işte... bak hele... Ne var şu herifte diye kafamı patlatır dururdum... İşte bak yahu... kim derdi ki, Yılanoğlu, Bostancı Dur-

sun'a sırrını açacak... (Çifteyi okşayıp aptal aptal sırıtarak) **Desene böyle ha? Eee, öyleyse öyle... Anamdan bi kere doğarım be!** (Yılanoğlu'nun çıktığı tarafa) **Allahtan canım. Bülbül gibi konuştu herif** (Neşesi kaçarak, birden belini tutup acı ile kıvranır.) **Of, anam. Anam.** (Ağlar gibi) **olacağı bu... Dur durak yok. Habire uğraş... of belim. Çökelim hele şöyle...** (Aklına Yılanoğlu gelerek) **Anlaşıldı Ağa...** (Kendini toplar. Fakat gine ağrıları tutarak tümseğin dibine oturur. Çifteyi sıkı sıkı kavrar. Esner.) **Öldürdü. Bu çapa... bu bostan... yedi bitirdi canım...**

(Gözleri kapanır. Derhal uyuyakalır. Çifte ellerinden kayar. Bir süre sonra Yaşar yoldan (sağdan) gelir. Gözlüklü, yüzünde rüzgâr esiyormuş gibi iyilik, temizlik okunan bir genç... Spor bir gömlek ve bir pantolon giymiştir. Terden olacak, boynuna bir mendil bağlıdır. Elinde küçük bir valiz. Dursun'u görür.)

YAŞAR — (İyice yaklaşıp bakarak) **A, bu bizim Dursun...**

(Çifteyi sessizce alır. Muzip hareketlerle ve ayağının ucuna basarak, çalıların arasına saklar. Sonra Dursun'un yanına çömelerek, ıslıkla kulağına eski bir okul şarkısı çalmağa başlar.)

DURSUN — (Uykuda o okul şarkısını mırıldanmaya başlar.)
YAŞAR — (Şarkıyı daha kuvvetli çalar.)
DURSUN — (Daha yüksek sesle söylemeğe başlar.)
YAŞAR — (Islık yükselir.)
DURSUN — (Şarkı yükselir.)

DURSUN — (Rüyada gibi.) **Ne çağırırdık ya. Hepimiz... okulun yanındaki Hacı'nın konağı çın çın**

öterdi... Karılar, kızlar pencerelere koşardı... (Gözleri açılmış, ıslığa döner) Vay anam! (Gözleri dört açılmış) Yaşar! (Gine hatırlayarak) Okula almazlardı beni... Salak derlerdi... oğlanlar alenirdi benimnen... Yaşar'a) Sen kıra giderken hep sırana sokardın beni... Ya ulan...

YAŞAR — (Başıyla tasdik ederek ıslığa devam eder.)

DURSUN — (Hasretle) Aha böyle hep, o zaman da çalardın. Islıklı oğlan derlerdi sana... Hani bi defa Hacı seni deynenen kovaladıydı? Aklında mı?

YAŞAR — (Gülerek) Ya... Ya... «şeytanları mahalleye topluyor velet!» diye... (Ayağa kalkıp sarılmak için kollarını açarak) Gel benim çocukluğum. Gel benim renkli günlerim.

DURSUN — (Büyük bir heyecanla kalkıp Yaşar'a sarılarak) Vay benim kara gözlü Yaşar'ım. (Sonra kılığından, kıyafetinden utanarak ellerini gevşetir.)

YAŞAR — (Bırakmaz, sarılır.) Dursun'um! Arkadaşım!

DURSUN — (Gözleri yaşlı ve çekingen ayrılarak) Demek böyle ha?... Efendiden adam olmuşsun sen... Ben... (Hırsla) Ben bostancı... (Birden aranmaya başlar.) Nerede benim çifte?

YAŞAR —Çifte mi? Ava mı çıktın Dursun?

DURSUN — (Hep aranarak) Varım, yoğum o... ben çiftesiz... elim kolum bağlanır... Bostanı kargalar basar. (Birden Yaşar'a dönüp fena fena bakarak) Bostandan geçtim...

YAŞAR — Üzülme Dursun. (Çifteyi sakladığı yere giderek) Ben saklamıştım... Şaka olsun diye... (Getirip verir.)

DURSUN — (Çifteyi kaptığı gibi tümseğin arkasına fırlar. Yaşar'a çevirerek.) Arkadaş kusura kalma, seni vurmam gerek!

YAŞAR — (Şaşırmış) Beni? Neden?

DURSUN — Ne bilirim ben... karga sürüsüne bi patlatırım, biri düşer...

YAŞAR — Kargalar için sebep var ama...

DURSUN — Mümkünü yok. Öldürmem gerek!

YAŞAR — Dursun!

DURSUN — De bakalım?

YAŞAR — Ciddî mi? (Tatlı) Ah Dursun... gine çocukluk ha? Bu yaşta gine hırsız - polis oyunu öyle mi?

DURSUN — (Sert) İçim yanıyo emme, çaresiz... olacak bu iş...

YAŞAR — Yani... sen... Peki... sebep?

DURSUN — (Ağlamaklı) Dinine yandığım... ben hep böyle mi kalayım yani... De bakalım?... Sürüneyim mi? Kasabın iti gibi... Kayfeye çıkmayım mı? Tarlam, tapanım, atım olmasın mı? Evlenmeyim mi? (Utangaç) Seni şey edersem... vurursam... kusura kalma... kadrim, kıymetim artacak da...

YAŞAR — Anladım Dursun, anladım... Bu hep böyledir. Bir şeyler olmak için birinin harcanması lâzım gelir. Yazık...

DURSUN — Ne başıma kalkıyon canım... dedik a... kargadan biri düşer.

YAŞAR — Düşer... pekâlâ sevgili arkadaşım. Vur. Lâkin, benimle aranda geçmiş bir şey olmalı... (Tesirli) Sonra sana acırım. Öldürenin acısı öleninkinden çok olur Dursun. Kahveye çıkınca, o kadar gürültünün içinde bir ses: «Ne yapmıştı sana?» demeyecek mi? Malınla, mülkünle, karınla beraberken... çorbana iştahla kaşık atacakken... «Haydi kargalar tohumu çıkarıyordu. Yaşar? Ya Yaşar?» diye o ses sorunca... Söyle, kaşık elinden düşmeyecek mi? Acaba şu kızıl böğürtlenlerin yanından sakin sakin geçebilecek misin? O zaman... kütür kütür yarılan kankırmızı canım karpuzu kesebilir misin? Söyle...

DURSUN — Aşığımı üterdin...

YAŞAR — Gölden kurtaran kimdi seni?

DURSUN — He ulan... bak hele... aklımdan çıkmış... (Hemen Yaşar'ın yanına gelerek) Yaşar sen iyi oğlansındır. (Yalvarır.) Birşey bulalım canım.

Daha akşama yıl var. (İyice yalvararak) Ne olur Yaşar?

YAŞAR — Bulalım.

DURSUN — Benim kafa çalışmaz. Sen okumuş, yazmış adamsın. Göreyim seni...

YAŞAR — Elimden geleni yapacağım Dursun. (Düşünerek) Aramızda kan davası falan var mı?

DURSUN — Var mı ki?

YAŞAR — Düşünüyorum da yok.

DURSUN — Yok ya... gözü çıksın...

(Ara Dursun pantolonunu çeke çeke sıkıntı ile düşünür.)

YAŞAR — (Güneşe doğru gerinerek) Hava da bir güzel ki...

DURSUN — Şincik havanın sırası mı Canım? (O da elinde olmadan esner, gerinir.) Hani şöyle, çınar gölgesinde bi kestirmek de var a... (Yılanoğlu'nu hatırlayarak) O bize gelmez... Ağa işi o... Biz o kadar olamadık daha...

YAŞAR — İyi ama... o dediğin şey sebepsiz olmaz. Ha bak, savaş olsa aklım erer. Ben kalemi, sen çapayı atar gideriz. Gök de böyle öldüresiye mavi olurdu... Böylesine ölmez, öylesine ölüp öldürmeye bakarız. Sebep de çok... Gâvur der, düşman der, çekeriz tetiği...

DURSUN — Ona ne bakan sen?

YAŞAR — Yukardan emir çıkar değil mi? Var mı böyle bir emir Dursun?

DURSUN — (Kaçamak) Yok.

YAŞAR — Eee? Ne yapalım peki... geçmişe dair bir kinimiz yok. (Birden) Gel istersen, şimdi sana hakaret edeyim... yüzüne tükürüyüm...

DURSUN — Zorun ne canım?

YAŞAR — Sebep için... Seni böyle yüz üstü bırakmıya gönlüm razı olmaz. Ben... Ben hümanistim.

DURSUN — (Hemen çifteyi çevirerek) De bi daha bakayım?

YAŞAR — Neyi?

DURSUN — Bir şey dedin a?

YAŞAR — Hümanist.

DURSUN — Ulan ben de goministi ppuhu kuşu gibi bi şey sanırdım. Böylesi de olurmuş meğerim. Eee, kendi ağzınla yakalandın arkadaş. Sen gominist ol da ben seni temizlemeyim ha?...

YAŞAR — Karıştırma. Hadi aydınlar yapıyorlar bu iş ama, sen de mi Dursun? Komünist değil hümanist... yani insaniyetçi... Yunanlıların dostuyum ben...

DURSUN — (Sevinçle) Anam anam!... Aha gine ağzıyla yakalandı. Yunan'ın dostuymuş...

YAŞAR — Eski Yunanlıların.

DURSUN — Beni atlatma... gâvurun eskisi, yenisi olur muymuş? Mızıkçılık etme. Benim işim gücüm var.

YAŞAR — Benim yok mu? (Hayalleyerek) Yazıhane açacağım... kasabalının hizmetine vereceğim kendimi...

DURSUN — Valla canından bezdirirler... Ne namussız heriftir onlar... Belediye reisine baksana... Yaranamadı. Kalktı kendini astı herif. Dediğime bak sen... sonra her şeylerden bıkan da, ölecek yer aran gardeşim. Gel etme... Şu Yunan meselesinden tutturmuşkene... Ne den, ha?

YAŞAR — Bu iyi işte. Gel, biz bu işi o zamana bırakalım.

DURSUN — (Küskün, çifteyi indirir) Oh, ne iyi ya... Ben bostancılıkda sürüneyim... Rahata ermek için de, her Allahın günü «Ölmek isten mi?» diye gözünün içine bakayım. Yok buna benim aklım yatınadı. (Ara. Birden sevinçle bağırır) Yaşa!... Kafa çalıntı bizim! Bi tarihte senin baban benim babama dayak attırmış. Anam söyler hep... Mahkemelik olmuşlar... Var mı bi diyecen buna?

YAŞAR — (Başını sallar) Hayır. Dayımdan dinledim. O işin esası şu: Yılanoğlu yaptırmış da... Sonra babamın üzerine atmış.

DURSUN — Yılanoğlu dayak attırmaz. Temizler.

YAŞAR — Mahkeme zabıtlarına bakabilirsin arkadaş.

DURSUN — Buyur bakalım.

YAŞAR — Hattâ babam beraat etmişti.

DURSUN — (Gideceklerken) Tüh gözü çıksın.. bak işe sen... geçen hükümet gonağı yandı. Tüm evrakla beraber.

YAŞAR — Ya... Ben de gazetede okudum. Hem de bir kodaman yaktırmış.

DURSUN — Deme?

YAŞAR — Ne olacak Yılanoğlu'nun partisinden...

DURSUN — Ulan senin yerine şincik o herif olacağıdı...

YAŞAR — Yılanoğlu mu?

DURSUN — (Korkarak) Çocuk olma. Yılanoğlu'na silâh çekecek babayiğit nerede? O herife kurşun, saçma işleyeceğini aklın kesiyo mu? (Aklı bu meseleye iyice takılmış) Yılanoğlu'nu vuracak adam yedi düvele nam salar... Türkü yakarlar be ...

YAŞAR — (Tesirli.) Sevmem o türküleri... bıçak gibi keskin... acı zehir gibi türküler... adamın yüreğine oturur... Dinleyebilir misin Dursun? «Yaşar'ı vurdular istasyon yolunda...» Böyle bir türkü çıksa... Dinleyebilir misin ha?

DURSUN — (Dertleniverir) Ne gezer. Yüreğime dert olur ulan... «Receb'i vurdular köprü başında» Fakir oğlan... yavuklusu söylemiş...

YAŞAR — Benim de yavuklum var Dursun. Zehra var.

DURSUN — (Birden toparlanarak) Dul garının gızı mı sana ağıt yakacak? Yoh gardeşim. Heç üzine kendini... o taraftan yanı gözün arkada kalmasın.

YAŞAR — Neden?

DURSUN — N'idecen, sen lafıma bak.

YAŞAR — Ha... Zehra serbest kızdır... gezer, tozar... şarkı söyler... evet. O kafes arkası, çarşaf için bir kız değildir. Eh, tabii kasabalı da...

DURSUN — Babalı boynuna...

YAŞAR — (Zehra meselesine önem verir) Anlamadım?

DURSUN — Çorapçı Rıza ile dalga geçer derler...

YAŞAR — Dedim ya dedikodu... laf... Zehra, Rıza'nın dükkânına alışverişe gidince bir şey oluyor sanırlar. Gerilik ...

DURSUN — Yılanoğlu'na ne diyecen?

YAŞAR — (Önemseyerek) Ordan da mı başını kaldırdı Yılanoğlu?

DURSUN — Ağa adam. Keyf onun... Elden ne gelir?

YAŞAR — Zehra ve Yılanoğlu. (Kötü düşünceleri kovmak ister gibi gülerek) Bizim Zehra günebakan gibidir Dursun... Hani şu... sen daha iyi bilirsin... sarı çiçekli, ay yüzlü günebakanlar vardır. Tıpkı öyle... güneşe, ışığa döner hep... (Nefretle) Ne yapsın o gece gibi kara adamı?...

DURSUN — Yılanoğlu istedikten kelli... Garısı bilem, beğendin tazeyi dermiş...

YAŞAR — Karısı mı dedin? Yılanoğlu'nun karısı?

DURSUN — Garısı ya... Zehra, bizim ağaya gelir dermiş. Elimle everecem dermiş... O ne domuz garıdır. Bilir işini... Ağnan'a? Ağa, Zehra'yı alınca eve bağlanır. Ayağı dışardan kesilir diye yapıyo... Kendinde iş kalmadı. Biliyo garı canım...

YAŞAR — (Âdeta kendi kendine) Korkunç! Bunun lafı bile korkunç. Kocasını eliyle evlendiren kadın... Aman Allahım... Yaşanmaz kardeşim.

DURSUN — (Çifteyi doğrultarak) Emret, lafıma geldin mi gardeşim?

YAŞAR — (Düşünceli) Olmaz öyle şey... vicdan var... kanun var.

DURSUN — (Yanlış anlayarak) Yaşanmaz dedin de...

YAŞAR — (Duymamış, düşünceli) Ver bakayım onu bana...

DURSUN — (Sevinçle çifteyi vererek) Hay babayiğit! Bu işi kendin yapacağın anaşılan...

YAŞAR — (Nefretle çifteye bakarak) Bu çifte... soğuk demir... Barut... Saçma...

DURSUN — Hepsi var... Hepsi...

YAŞAR — (Dursun'a çifteyi çevirerek devamla) **Bana çevrilen tüfek...**

DURSUN (Korkarak) **Amanın, bana mı döndü?**

YAŞAR — **Aramıza giren kim...**

DURSUN — (Tirtir) **Yoh valla... bulamadık a Yaşar'ım.**

YAŞAR — (Devamla) **Kalleşlik... Düşmanlık, kan, ölüm...**

DURSUN — (Yalvararak) **Sen olacağın kadar olmuşsun Yaşar. Bi de beni öldürüp de şan üstüne şan mı alacağın?...**

YAŞAR — (Devamla) **Senin bostanına, bunun bağına... onun evine uzanan el... sıra Zehra'da öyle mi?**

DURSUN — **Ben değel. Valla ben değel. Yılanoğlu.**

YAŞAR — **Saydıklarım kim ki? Hepsi... Hepsi o... o beldeki tabanca... bıçak... Nefret... evet, o bu çifte...** (Çifteyi bir tarafa atarak) **Eline alma onu Dursun... Sen dostluğa... aşka... sevgiye bak.** (Sarılarak Dursun'u öper.) **Oh bu koku. Toprak, ter, arkadaş kokusu...**

DURSUN — (Memnun ve yan yan çifteye bakarak) **Sen gasabalıya bakma... ağzına ne gelse der... hem... hem dul karı ilem gızı seni beklermiş. Bi okka et almış yoluna bakarmış...**

YAŞAR — **Biliyorum.** (Kasabaya doğru taşkın) **Işık bekleyen kasabam da yoluma bakıyor...** (Heyecanla valizini alır) **Gitmeliyim... Düğüne beklerim Dursun! Düğünümüze!...** (Sevinçle doğru yürür)

DURSUN (Hemen çifteyi alır) **Ağa ne demez sonra...** (Kendini toplayarak çifteyi Yaşar'ın arkasına çevirir)

YAŞAR — (Çıkacakken döner) **Hoşça... Ne o Dursun? Gine mi Yılanoğlu...**

DURSUN — (Utanmış ve mecbur olmuş, çifteyi havaya çevirerek) **Kargalar için hani... şey... hem... havaya atacaktım da...**

YAŞAR — **At! Bu dostluğumuzu ilân etsin! Şerefimize çek tetiği ...**

(Yaşar bekler. Dursun tetiği çeker. Az sonra sahneyi kar yağıyormuş gibi bir konfeti yağmuru alır. İki insan şaşkın, evvelâ gökyüzüne, sonra birbirlerine bakakalır. Yaşar kendini toplar. Boşta kalan elini uzatıp açarak, sevinçle Dursun'a yaklaşır.)

YAŞAR — Konfeti...

DURSUN — Ne kör Fetisi canım... Tövbe yarabbi. Amanın... Çiçek ulan! Zerdali çiçeği... (Elini konfetilerin altına tutup bakarak) Ulan nedir bu?

YAŞAR — İyi dedin. Çiçek Dursun (Gökyüzüne doğru) Göğün cevabı... Evet, o koca, o mavi ağacın mutluluk çiçekleri... (Çılgınca) Beni vuramıyacaktın!...

DURSUN — (Şaşkın) Saçma koydum merete... Barut koydum...

YAŞAR — (Zaferle) Kâğıt oldular. Minnacık, yuvarlak, sevimli kâğıtlar. Düğüne çifteni de al gel!... Bol bol ateş edersin... ortalık aydın... ortalık bembeyaz olur! ...

(Sevinçle, uçar gibi çıkar.)

DURSUN — (Çifteyi açıp kapatarak.) Şeytan girmiş bu çifteye... Tövbe tövbe... Allahın işi canım. (Yaşar'ı orda sanarak) He ulan. Vuramıyacağımışım seni... Allalı istemiyo...

AĞA — (Yıldırım gibi girer) Ulan kasabın iti!... Ulan gavat! Kaçırdın herifi!...

DURSUN — (Korku ile hemen tümseğin arkasına atlar.)

AĞA — Ulan aptal piç!... Şimdi saklanacak değilsin. Demin nerdeydin? Tutturamadın mı ulan!

DURSUN — (Suçlu) Vuramazdım ağa...

AĞA — (Bütün heybeti ile yolun ortasında Dursun'un karşısına dikilmiş) Önceden niye demedin? Beğendin mi yaptığın haltı... Sende o yürek nerde?

DURSUN — Vurmuyor ağam...

AĞA — Ne vurmuyor ulan?

DURSUN — Saçmalar kör feti oluyo... şey... kâğıt oluyo... vallaha ben de şaştım...

AĞA — Allalın delisi... Ne demek o?

DURSUN — Vallaha aklım almadı.

AĞA — Olmaz öyle şey.

DURSUN — Oluyo ağa... dinim hakkı için oluyo... küçük küçük kâğıtlar... kar uçuşur gibi... Yalanım varsa, gözüm çıksın...

AĞA — Sus deli köpek!...

DURSUN — Vallaha doğru. (Aptalca çifteyi ağaya çevirerek.) İnanmazsan bi yol deneyelim. Sol gözü de sana boşaltayım da bak.

AĞA — Beni mi vuracan ulan?

DURSUN — Heç korkma... bir şey olmaz... saçma değil... Kâğat... (Ateş etmiştir.)

AĞA — (Bir adım atar) Ulan köpek!... (Tümseğin dibine yuvarlanır.)

DURSUN — (Bir süre inanamaz Bekler. Sonra) Şaka etme ağa... bu insanı öldürmez. (Dinler, sonra çekine çekine kalkar, Yılanoğlu'nun ölüsüne yaklaşır.) Vay amanın!... delik deşik olmuş Yılanoğlu! ...(Korkar) Valla ben... benim heç suçum yoh... hani bi deneyim dedim. (Birden ölüye) Ağa!... Ağa!... biricik ağam... kalk allasen... Yüreğimi ağzıma getirme. (Sağa sola korku ile bakınarak) Ölmüş... Koca Yılanoğlu... (Kaçmak ister) Yılanoğlu ölmüş!... (Eli av çantasına gider. çantaya bakarak.) Kekliğe çıktık. Bak başımıza ne geldi ulan... Bostancı Dursun Yılanoğlu'nu haklasın ha? (Birden aklına gelerek gururlanır) Niye haklamıyacakmışım? Dursun adam değil mi? Yoh mu benim şanım? Kayfeye çıkınayım mı? (Kahramanca) Ulan Dursun. Yılanoğlu'nu çaın gibi devirdin ha? (İyice büyüyerek) Deviririm arkadaş... Deviririm ya... Şakam yoktur benim... Kulaksızın Yaşar'ı kim olsa vurur... (Hemen Yılanoğlunun ölüsüne eğilerek saatini, kösteğini, tabakasını, ağızlığını alır. Av çantasına

doldurur. Şapkasını da alır. Kendisininkini atıp, ağanın bol şapkasını kulaklarına kadar geçirerek) **Yalanım yok arkadaş**... (Çantayı sanki birisine gösterir gibi) **Saatle**... **tabaka da**... **Tüm bunlar Yılanoğlu'nun**... **Aha şahit! Aha ısbat!** (Sonra şapka göz'erine kadar inmiş, çifte omuzunda, dimdik, sola doğru yürüyerek) **İnanmazsan İstasyon yoluna git. Tümseğin oraya**... **Leşi orda yatar!** (Kahramanca çıkar.)

PERDE

KARALAR'IN MEMET'LERİ

(Oyun, 3 Bölüm)

«Şıhtan vazife aldık. Sana
kurtuluş düştü, bize çile...»

Birinci Basım 1965
İkinci Basım 1971

Üçüncü Basım
Kasım 1980

KİŞİLER

ERMİŞ MEMET

MEMET
ALİ
DUDU
AYŞE
1. ORAKÇI
2. ORAKÇI
1. JANDARMA
2. JANDARMA

YANGIN MEMET

İLYAS
MEMET
HATİCE
SATI KARI

KERPİÇ MEMET

RECEP
KÖYLÜ
KARA DAYI
MEMET
FATMA GELİN

ERMİŞ MEMET

Bir tepe... Bir tarla... Ve bir ahlat ağacı. «Çırıltepe» sel sularının yer yer çizgilediği, çıplak, kayalık, yazın sıcağında kara yılanların, iri kertenkelelerin güneşlediği bir tepe... Ne ot, ne bir şey. Çobanlar bile uğramaz. «Karalar» köyü tepenin öbür yamacında... Görünmez.

Tarla ise tepenin bu tarafında dörtgen biçiminde... Bu tarla tepeden kazanılmış olsa gerek. Memet'ten önceki sahibi buranın taşını temizlemiş, sürmüş anlaşılan. Fakat gine de ne taşı tükenir; ne toprağı toprak, ne de ekini ekin. Adı tarla işte.

Tarlanın alt başında köylülerin «Ahlat» dediği bir yaban armudu ağacı. Her nasılsa kalmış, biçimsiz, garip bir ağaç. Gövde topraktan sonra iki kola ayrılmış. Çarpuk çurpuk kara iki kol. Bu kollar yukarılara, göğe doğru elleri açılmış ağrılı insanlar gibi bir şeyler dilenir, bekleşir dururlar. İki üç ahlatı olursa da bücür, dalında kavrulur gider. Şimdiye dek Memet yakmak için bu ahlata balta ile yanaşmadıysa, orak zamanı işine yarar da ondan. Gölgelik olur. Çırıltepe'nin kayaları ayna gibi yaz güneşini yankılatıp tarlayı fırın ağzına çevirdiği öğleleri, Memet'ler ahlatın kolları gibi biçimsiz gölgesine sığınırlar. Ağızları bir karış açık. Çırıltepe'nin bayırında

titreşen sıcağı unutmaya çalışırlar. Köyden gelecek azığı, ayranı beklerler. Gene böyle bir orak zamanı. Gene sıcak Çırıltepe'nin bayırında titreşiyor. Ahlatın iki biçimsiz gölgesinde iki kişi: Memet ile Ali. İkisinin de yüzleri güneşten kararmış, çatlamış; sakalları belki bir haftalık. Ali, Memet'e bakarak daha toplu, daha güçlü kuvvetli gösteriyor. Bu kadarcık fark da olmasa; yamalı yırtık pantolonları, başlarında bağlı yağlıklar, boynunda mavi bir düğme ile düğmeli rengini atmış işlikleri ayaklarında eski yün çorap ve otomobil lastiğinden yapılma ayakkapları ile bu iki kişiyi birbirinden ayırmak güç olacak. Birbirinden habersiz gibi ahlatın iki dalının gölgesine serilip kalmışlar.

Ahlatın dallarına yırtık pırtık ceketler, kasketler asılmış. Bir yerde de, kayışı sonradan takılmış, demiri kararmış eski bir çifte asılı.

Az sonra, ahlatın sağ dalının gölgesine uzanmış olan Ali doğrulur. Memet tarafına, ileri bakar. Çabucak ve sessiz kalkarak çifteyi alır. Nişan durumuna geçerken,

ALİ — Kıpırdama lan Memet.

(Memet birden doğrulur. Bir Ali'ye, bir sağına bakar. Hemen kalkarak Ali'nin önüne geçer.)

MEMET — Ne yapan lan, ne yapan? Uyma şeytana, Etme gözünü severim Ali.

(Gören, Ali, Memet'i vurmak istiyor da, o da canını kurtarmak için yalvarıyor sanır.)

MEMET — Günahtır yavu. Yazıktır. Etme gardaşım!

(Ali kızmış, Memet'i iteler geçer. İlerde aranmaya başlar.)

MEMET — (Ali'nin peşini bırakmaz) **Sen sözümü dinle. Uyma dedik lânet şeytana. Hem sonracığıma... Bak sana deyim Ali gardeş... Töbe kalkaman bu günahın altından...**

ALİ — **Tüh... Kaçırdık. Aktı gitti namussuz.** (Memet'e) **Beğendin mi yaptığın haltı?**

MEMET — (Sanki canını kurtarmış gibi) **Şükür Allaha... Ne iyi oldu ya... Lânet şeytan çatır çatır çatladı.** (İyice sevinerek) **Seni günahtan koruduk.**

ALİ — (Kızgın) **Bu yılan be.** (Tepeyi göstererek) **Çırıltepe'nin dorığında kaynaşır dururlar. Sürüsüne bereket...**

MEMET — (Sevinmeye devam ederek) **Kırdık namussuz şeytanın belini... Kırdık kör şeytanın belini... Kırdık kör şeytanın belini.**

ALİ — **Ya ağzımıza aksa, ya bizi sokup ağulasa iyi mi yani?**

MEMET — **Düşündüğüne bak Allasen. O Çopur Hoca mübarek ne güne duruyor be?**

ALİ — (Çifteyi yerine asarak, hırsla döner) **Ya seni vursaydım ulan? Vur bu deyyusu, sonra damlarda çürü... Hapislerde yat... Biz buraya arkadaşa bir iyilik elsun...** (Tarlayı göstererek) **Tarlasını kolaylıyalım deyi geldik... Angut gibi geçmiş dolu çiftenin annacına... Yiyecek saçmayı, haban yoh.** (Hırsla oturur.)

MEMET — (Âdeta Ali'nin cahilliğine acır gibi ve tatlılıkla) **Hey koçum hey... Hey kara gözlü Ali'm hey... Ne den sen ulan? Esas senin dünyadan habarın yoh.** (Göğsünden boynuna iple bağlı **bir muska çıkararak) Görmen mi şunu oğlum? Ulan bende bu varken... Mubareğin muskası... senin saçmağın adı mı olur? Hem yılanın ağısunun... Ve tüm derdin, belânın...**

ALİ — **Tetiğe dokunsaydım da görürdün sen.**

MEMET — **Töbe de...** (Muskayı büyük bir güvenle koynuna koyarak) **Bunu oyuncak mı sanın sen?** (Birden oturup, dizleri üzerinde toparlanarak)

Bu Şıh efendinin... Hazretin... Pirin... Ol mübarek adamın verdiği Çopur Hocanın muskası... Gayetle keskin... (Ali'ye) Dokunsaydın da görseydin tetiğe... Şıp deyi keserdi valla...

ALİ — (O da arkadaşının haline acıyarak) Cenabıhak niye akıl fikir vermiş sana? De bakalım lan?

MEMET — (Dertli) Oy anam oy... Vermiş emme, biz günahkâr kuları... Heç açma o tarafı Ali. Bu dünya bir imtihan demiş... Söz gelimi... Seni sınıyacağım ya kulum demiş... (Ağlamaklı) Emme neyleyim, yatar kalkar günah işlerik. Her işimiz tüm günah... (Derin düşüncelere dalar.)

ALİ — (Baştan alır. Öğretici) Bak oğlum, akıl vermiş ki, Allah kuluna... Demiş ki iyiyi, kötüyü ayır... Zararlı mahlûkatı öldür.

MEMET — (Dize gelmiş durumunu bozarak, önemle) Bak kardeşim Ali... Sana ne deyim. Seni anamdan, bacımdan ileri bilirim valla. (Tepenin ardını işaret ederek) Şu Karalar köyü bir yana, sen bir yana... Hilâfım varsa adam değilim. Beraber davar güttük, askere gittik... Çifte, çubuğa, orağa, harmana giderik. Yalan mı? Demem şu ki... Yani ya... (Az durur) Senin gittiğin yol pek eyi değil arkadaş. Niye diyecek olursan...

ALİ — (Kızmış, keserek) Ne demek? Namaz mı kılmam? Oruç mu tutmam? Köylünün karısında, kızında gözüm mü var yoğsa?

MEMET — Yoh... Yoh... Haşa...

ALİ — Harman mı yaktım, davar mı çaldın?

MEMET — Değel kardaşım, değel.

ALİ — Eee?

MEMET — (Güçlükle) Şurada arkadaşık. Hani şu şehirlilerle ava gidiyon ya... O dilsiz hayvanların günahı sana yeter de artar arkadaş... Benden söylemesi...

ALİ — Emme yaptın ha... Av günah ını yani? (Umursamadan) O efendi adamlar, o mamur beyler günahı sevabı bizden iyi ayırt ederler oğlum. Sen işine bak.

MEMET — Dedim a... Benden söylemesi. Mamur mu

dedin? Hökümette seni mamur kurtarır emme... Bir de bu işin öbür tarafı var. (Uzanmış Ali'den ses çıkmayınca devam eder) Bak, demincek yılanın canına kıyacaktın... Yılan dediğin senin, ağzı var, dili yok bir garip hayvan. Zatı sürünür fakir...

ALİ — (Yattığı yerden) Yılan düşman. Bilmem mi sen? Düşman derler yılana... (Doğrularak meram anlatabilmek isteği ile) Bak Memet, askerliği beraber yaptık. Ne derdi yüzbaşı? Aklında mı? Derdi ki yüzbaşı, düşmanı görüncek tüfeği çekeceğin derdi. Derdi, heç aman vermiyeceğin düşmana...

MEMET — (Kendi havasında) Çopur Hoca da, Allahın verdiği canı almak Allaha mahsustur der hep.

ALİ — (Anlatamadığı için kızarak) Emme zorlu keklik, tavşan eti yutar ha...

MEMET — (Namusuna dokunulmuş gibi) Töbe de... Ne yapan sen? Ne isten o mubarekten? Çarpılın oğlum. (Kendi kendine) Töbe... Töbe... Töbe... (Tepenin arkasını işaretle) Şu Karalar köyü dünya yüzünde duruyorsa... Ben sana deyim bak, sel önüne katıp götürmüyorsa aha bu bizim köyü... Hep Çopur Hocanın yüzüsuyu hörmetine valla. Töbe de gardeşim, tez töbe de Ali.

ALİ — Camide, çile yerinde miyik ula? Yoğsam ekin biçmeye mi geldik? Güneş çekilip gider. Akşama kadar senin bu cenabet tarlanın sonunu almazsak niderik?

MEMET — (Serde köylülük var, tarla meselesine önem vererek dertli dertli) Taşlı cenabet ya... İyi dedin, taşlı cenabet... Doğrudürüst bi hasatı olmaz. Sanki Çırıl'ın kayasına atarsın tohumu...

ALİ — Ne ki, aha Çırıl'la sınır...

MEMET — (Kızarak) Ula buna sebep olanın... Anasını, garısını, gızını...

ALİ — (Memet gibi) Töbe de Memet, töbe de...

MEMET — (Tarlaya doğru) Kör Kâzım deyyusu. Çırıl'ın taşlı bayırını bize tarla deyi sattı yavu. Bi

avuç para verdim namussuza. Irgatlık ettik... Şehirde amelelik ettik... Yemedik... Attık kuşağımıza gaymeleri... Götürdük de Kör'e yarattık... Bak işe sen... (İyice kızar. Anadolu köylüsünün verimsiz toprak karşısındaki çaresizliği dile gelir.) Uğraş... Didin... Doğrudürüst koşumumuz yok zatı. Sanki ekin yerine taş biter meretten... Bu tarla bi belâ gardeşim. Çopur Hocanın mubarek toprağı bilem kâr etmediği bir yere... Var gerisini sen anla...

ALİ — (Birden ilgi ile doğrulur) Çopur Hocanın toprağı mı? Ulan bi de lafa gelince, anamdan ileri dersin... Adam böyle bi işe bulaşmadan bi sorgu sual eder.

MEMET — (Aklı tarlada, saf) Sordum. Hepiciğini anlattı hoca... Verdi bir avuç toprak. Tarlaya dadanan kurda, kuşa, tüm zararlı mahlukata... Ve de mahsulün gayet bol olmasına bire birdir bu mubarek toprak dedi... Abdesli, tarlanın dört bi tarafına serpeceğin dedi.

ALİ — (Kızarak) Bir hakla da zahire aldı değil mi?

MEMET — Helâlı hoş olsun emme... Görüyon, kâr etmedi. (Birden toparlanarak) Cenabıhak deniyor bizi... Hem kabahat bizde... Biz adam olmadıktan kelli... Hocanın mubarek toprağı ne yapsın? (Boynunu büker.)

ALİ — (Alaylı bir acılıkla) Hocanın mubarek toprağı değel ula... Uyuma... Valla Sarı Veli'nin tarlasının toprağı...

MEMET — Töbe... Töbe...

ALİ — Ne töbesi be? Gözüyle gören var ula. Sınğının Üsük, Memedin Kel Memet görmüşler.

MEMET — Bırak Allasen Ali... (Dinlemek istemez.)

ALİ — (Zorla Memet'i kendine çevirerek) Diğne ula, diğne... Diğne salak... Köyde duymayan kalmadı... Bıldır, söğütlük boyunda çiftten dönerken Üsük'le Memet, Hocayı Sarı Veli'nin tarlasından bir torbaya avuç avuç toprak doldururken görmüşler.

MEMET — (Büyük bir saflıkla) Eee madem öyle

de... Hocanın mubarek eli Sarı Veli'nin tarlasına değmiş de, ne demeye Veli'nin tarlası benimkinden beter? De bakalım?

ALİ — (Memet'i iteleyerek) Hay dangalak hay... Diğne bak, oğlum... Memet'le Üsük ses etmemişler... Bi gözelce seyretmişler. Bilin, Hocanın gözü eyi seçmez. Hoca sağa sola bakıp acele acele dolduruyormuş... Sonracağızıma, öküzler yürümüş de... Ses olmuş... Hoca huylanmış... Torbayı kavrayınca tırıs tırıs köyün yolunu tutmuş.

MEMET — (Hırslı bir yalvarma ile) Sus ulan, sus... Töbe... Töbe...

ALİ — (Laf anlatamadığı için ne yapacağını şaşırır. Hırsını başka şeyden almak ister.) Nerede kaldı bu avratlar da? Bacağına tükürdüğüm eksik etekleri. Gittikleri yerden bi vakitken gelmezler ulan... Karnım da zorlu acıktı ha. (Gölgeye uzanır.)

MEMET — (Ali büyük bir suç işlemiş gibi) Garnın mı acıktı? Günah ula... Ya ramazanda olsak? De bakalım, o tüm bi yıl ağzı dili bağlı şıh efendi. o nur yüzlü mubarekler ne yapar?

ALİ — Şimdi beni başlatma... (Hırsla yağlığı başından çözerek yüzüne örter.)

MEMET — (Korkarak) Amanım... Vay benim zavallı arkadaşım vay... Her dakke, her saat boyunca günaha giriyon Ali... Seni bu küfür yolundan çevirmek gerek emme... Neyleyim ki, biz kendimizi kurtaramadık daha... (Bir çaresizlik içinde gökyüzüne bakar.) Nasıl edek?

ALİ — (Uykulu) Çopur hoca var ya... Çopur hoca...

MEMET — (Dua eder gibi) Eline yüzüne kurban olam!

ALİ — Çopur... İlistir gibi, delik deşik.

MEMET — (Devamla) Rabbin çiçekleri açmış... Menevşeler... Çiğdemler... (Birden Ali'yi dürtükler) Kalk ula, kalk... Şeytan lâneti sana iyiden dadanmış. Oturumuna gel de töbe et.

ALİ — (Homurdanarak döner, ses çıkarmaz.)

MEMET (Ellerini göğe açarak) Sen Ali kulunu ba-

ğışla Yarabbi... O nur yüzlüye, o şıhın el verdiği hocaya laf eder. Töbe... Töbe... (Elleri düşer. Ali'ye bakar. Bir iki esner. Kabahat yapmış gibi toplanır. Eliyle gayet nefret ettiği birini kovuyor gibi) **Destor. Uzak ol lânet, uzak ol. Hay kör şeytan hay...** (Uyku bastırır iyice. Esner.) **Töbe... Töbe...** (Esnemelerini bastırmak ister, başaramaz. Elinde olmadan uzanır. Hemen uyur. Bir süre sonra yanık sesle sayıkladığı duyulur.) **Amanın şıh efendi... Amanın hazreti pîr... Oy amanın efendi babamız... Ayaklarına varam, ellerine varam.**

(Anlaşılmaz ve ağlamaklı bir şeyler daha sayıklar... Sonra istediğine kavuşmuş bir insanın sevinç hıçkırıkları... Sonra Ali'nin horultuları... Derken Memet uyanır. Uyanması ile beraber fırlar. Bu Memet, o Memet değil artık. Yüzü görünmez bir ışıkla aydınlanmış. Güleç... Gözleri iri iri açılmış, bir şeyler görüyor sanki. Uzak birtakım sesler işitiyormuş gibi bir hal)

MEMET — **Müjdeler ola, müjdeler...** (Çifteye giderek) **Ey gayrık bu uzun, bu kara geceler de ağardı.** (Çifteyi alır) **Uyan ey sevgili arkadaş, uyan...** (Ali'ye doğru gider.)

ALİ — (Uykulu) **N'o? Azık ını geldi lan?**

MEHMET — (Çifteyi Ali'ye çevirerek) **Şükür kurtulduk bu dünyanın azığından... Ekmeğinden... Suyundan... Orağından... Tarlasından... Garısından, gızından... Tüm günahından kurtulduk .. Şükür...**

ALİ — **Ne den Memet?** (Doğrulur. Memet'i elinde çifte, başucunda görünce ilk aklına gelen yılan olur.) **Geldin mi yüzbaşının sözüne? Yılan düşman...** (Telâşla etrafına bakınarak) **Hani nerede ki?**

MEMET — **Haşa... Yılan mubarek... Şıhın ayaklarında kıvrılır durur. Bi o yana, bi bu yana salınır, zikreder... Kaçmış da aha bu fişeği bize bırakmış... Şükür...** (Sevinir.)

ALİ — (Kendi derdinde telâşla fırlar) **Yoğsa ağzıma mı aktı lan?**

MEMET — (Çifteyi bir eline alarak Ali'ye sarılır) **Şimdi ayrılıyok emme... Yarın ruzu mahşerde...**

ALİ — (Şaşırmış, Memet'i iteler) **Hey Memet. Neden ula sen?**

MEMET — (Devamla) **Hep beraber olacağık gayrı...** (Yüzüne kaçıkça bir sevinç yayılır.)

ALİ — (Bir şeyler sezerek işi ciddiye alır.) **Keçileri mi kaçırdın ne? At onu elinden... Ver bana onu...** (Çifteyi almak için bir hareket yaparsa da, Memet geri çekilir.)

MEMET — (Çifteyi öperek) **Şükür çifteye... Şıh çifte ile dedi düşümde... Kurtuluş yolu ancak çiftede, dedi.**

ALİ — (Ne yapacağını şaşırmış) **Ula Memet, gardeşim, Aklını başına devşir hele... Kendini öldürmek istersen, bak o en büyük günah. Çopur Hoca bile...**

MEMET — (Uzak sesleri dinleyerek sevinir.) **Bu şıh... Bu pir... Hemi gayrı bize günah yolu kapanık...** (Geri geri çekilir, çifteyi Ali'ye doğrultur.) **Müjdeler ola o kula, müjdeler ola ki gayrik sabahtan akşama dek günah işleme yoh.** (İyice sevinerek) **Mevlâna kavuşuyon arkadaş... Kurtuldun... Kelime-i şahadet getir tez.**

ALİ — (Korkarak, kaçmakla, Memet'in üzerine atılmak arası bocalar) **Etme... Beni vuracağın yoğsa? Ne demeye kanıma giren?**

MEMET — **Sevaba girerik arkadaş, sevaba... Şıhtan vazife aldık... Sana kurtuluş düştü, bize çile...**

ALİ — **Ama Memet.** (Atılmak ister.)

MEMET — (Gülerek ateş eder.) **Hele şükür...**

ALİ — (İnanamaz. Acı bir yalvarma gülüşü) **Ne yapan gardeşim?** (Zavallı bir jestle tarlayı gösterir.)

Biz buraya... (Konuşamaz. Yüzü acı ile kasılır. Güçlükle bir adım atılmak ister. Yere yığılır.)

MEMET — Şükür... (Çifteyi ahlata dayar. Asılı ceketlerden birini alarak, yüzünde hep o kaçıkça sevinç, ölünün üstüne örterek) **Ey Cenabıhakkın sevgili kulu**... (İmrenerek) **Kimin ne olduğu heç belli olmıyor canım. Bak hele! Şıhın yanında bizden ileriymiş Ali gardeş**... (Kıskanç) **Bizden evvel kavuştu cennete**. (Birden sesleri dinler. Bir suç işlemiş gibi toparlanarak ölünün yanına diz çöker. Yüzü seyircilere dönüktür.) **Töbe**... **Töbe**... **Şükür**... (Sonra anlaşılmaz bir şeyler söylenerek ileri, geri, sağa, sola zikretmeye başlar.)

(Az sonra soldan Memet'in karısı Dudu görünür. Elinde bir bakraç ve azık çıkını... Üstü başı Anadolu köylü kadını giysileri. Ayak bileklerinden bağlı pazondan yapılma mor ya da kırmızı zemin iri çiçekli bol bir tuman. Üç etek. Yanlarına düşen iki etek uçları beldeki kuşağa sokulu. Gömleği üzerinde cepken biçimi işlemeli yelek. Başında fes ve baş örtüsü... Kahırlı, kavruk, eline çabuk bir kadıncağız. Tarla, taban, doğum işleri iyice çökmüş dalına.)

DUDU — (Sessizce girmiştir. Ali'yi uyuyor, Memet'i dua ediyor sanarak arkaya) **Anşa gı, gel**... **Gel Korkma.**

(Ayşe çekine çekine girer. Giysileri Dudu'nunkinin aynı. Renk değişikliği olabilir. Dudu'ya bakarak daha alımlı çalımlı. Kıvrak bir güzelliği de var.)

AYŞE — (Ali'yi yatar görerek ferahlar.) **Hele şükür uyuyor. Töbe anlatamam ki düvenin ayağının gırıldığını... Vara yoğa alavlanıveriyo hemen**... (İç çeker) **Ah kadın bacım ah... Benim erkekten yanı heç kaderim yoh, heç.**

DUDU — («Sus» işareti yapar.)

AYŞE — (Dudu'ya aldırmadan) **Baksana Memet ağama... Baksana senin herife... Allahın bi guzusu canım...**

DUDU — **Pek adamın yavaşına da gulak asma Anşa.** (Ağzından kaçmıştır bu söz, utanarak acele acele) **Hadin oralıçılar, ekmek başına** (Yere bir örtü serer.)

(İki kadın beklerler. Ne Memet'in duası biter; ne de Ali kalkar.)

DUDU — **Duası bitince bizim herif gelir emme...** (Ali'ye yaklaşarak) **Hey Ali ağa, ekmek başına...**

AYŞE — (Korkarak) **Amanın, birden kaldırma kadın bacım... Kalkar da, dalıma biniverir valla...** (Memet'ten imdat dileyerek) **Memet ağam, düvenin ayağını sardık, sarmaladık, ondan geciktik...** (Dikkatle Memet'e bakar; bir şeyler sezer.)

DUDU — (Ceketi Ali'nin üstünden alarak, bahane yollu) **Gün gelmiş üstüne...**

AYŞE — (Memet'e bakarak) **Aman Dudu bacım...**

DUDU — (Gözleri büyümüş, çığlığı basar) **Oy amanın. Tez yetişin amanın...**

AYŞE — (Zaten korku içinde iken, ne yaptığını bilmeden Dudu'nun yanına fırlar.)

DUDU — (Oturup dövünerek) **Oy Anşa bacını... Oy gonşular... Ali kanlar içinde yerde yatar.**

AYŞE — (Ölünün üzerine atılarak) **Oy beni nerelere koydun da gittin Ali'm... Böyle al kanlara kimler buladı seni?**

DUDU — **Vay Ali ağam, vay...**

AYŞE — **Yoğsa o gâvur icadı çifte mi geri tepti? Namussuz hasımları mı yaptı yoksa?...**

DUDU — **Her bi işimize koşan, tarlamıza, harmanımıza ırgat kesilen garibin vay.**

AYŞE — **Oy anlımın gara yazıları...** (Hıçkırarak ölünün üzerine kapanır.)

DUDU — (Ağlayarak kocasının yanına gelir.) **Nedir bu gözel Allahım başımıza gelen?** (Birden kocasındaki anormalliği sezer. Gözlerinin yaşını

çabuk çabuk silerek dikkatle bakar. Sonra Ayşe'yi bastıran bir feryat koyverir.) **Oy amanın, yetişin gonşular... Felâket felâket üstüne... Bu da aklını yitirmiş valla... Ali'yi, gardeşliğini al kanlar içinde görünce uçmuş gitmiş aklı... Oy...** (Ağlayarak çöker.)

(Bir Ayşe'nin, bir Dudu'nun ağıtları birbirini bastırarak yükselir, alçalır. Memet duygusuz, bir saat rakkası gibi, görmez gözlerle gelir gider. Bir Anadolu ağıt havasının eşliği ile bir süre bu sahne devam eder. Kadınların ağıtları zayıflar, yorulur, tükenirler. Müzik güçlenir. Kadınlar kendi dertlerine düşerler artık.)

AYŞE — Oy amanın, o namussuz gardeşleri tarlayı elimden çekip alırlarsa.

DUDU — Vay amanın, deli Ömer gibi ya damı ataşa verirlerse...

AYŞE — Beni meydanlarda kodular... Söğütlükte bi yol ateş etti de hasımları... Vuramadılardı... (Kalkar) **Vaktiken karakola gidem...**

DUDU — (O da telaşlanarak) Hoca bağlar bu cinleri...

AYŞE — Cenderneye haber verem...

DUDU — Muskası da vardı emme... Kâr etmedi. Çopur Hoca hakkından gelir cinlerin...

MEMET — (Derinden bir sesle) Cinler...

AYŞE — Cenderme bulur katili...

MEMET — (Yukarıdaki gibi) Katil. (İleri geri sallanarak) **Yoh katil... Yoh cinler... Yoh katil...** (Hızlanır)

AYŞE — Aaa Memet ağam, yoh da buna ne oldu?

DUDU — Senin aklına n'oldu?

AYŞE — Kendi canına kendi mi kıydı?

MEMET — (Muştu verir gibi) Cennette... Cennette... Cennete yolladık... Ben...

AYŞE — (Dehşetle) Ne den? Sen mi vurdun Ali'yi?

MEMET — (Övüngeç) Ben.... Ben... Anıyla şanıyla gitti...

DUDU — (Ayşe'ye) **Aklı başında değil onun, kadın bacım. Heç gardeşliğine...**

MEMET (Yüzü kararır) **Destur karı şeytanlar... Gardeşliğime en büyük eyiliği ettim... Ona cennet düşdü... Bana çile düşdü... ona cennet...** (Hızlanır.)

AYŞE — (Memet'in üzerine atılır.) **Sen Ali'yi vur da, ben seni sağ bırakayım ha? Leşini yerlere serneyim... Un ufak edip de kemiklerini, Çırıl'ın doruğundan savurmayım...** (Sille, tokat, yumruk, Memet'e girişir.)

MEMET — (Okşanıyormuş gibi memnun) **Vur... Vur... Çile başladı... Vur...**

DUDU — (Kocasını kayırarak) **Vurma gı... Vurına başına...**

MEMET — **Vur... Vur... Vur...**

DUDU — **Zatı herifin aklı başında kalmamış. Vurma...** (Ayşe'nin ellerini tutar.)

AYŞE — (Ellerini kurtararak Dudu'ya döner) **Seni canbaz Mıstılı'nın veledi, seni... Bize oyun ettiniz öyle mi? Orak deyi kör tarlanıza getirip... Ali'mi yerlere serdiniz ha? Tarlayı elimizden alıp, bizi per-perişan mı edeceksiniz yoğsa?**

DUDU — (Kendisini koruyarak) **Varma üstüme gı. Varma. Tek dur Anşa...** (O da kızarak) **Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü... (Ayşe'ye vurarak) İki koca altından kalkmış garı seni... Herifin birini hastalık salıbı ettin, gara toprağa verdin... Bu fakirin de senin çirkefliğinden canına kıymadığı ne malûm... Bi güne kalmaz gına yakan valla... Gına yakan da, devrisi gün başka bir eşe, kocaya giden... İki koca başı yemiş garı, sana herif, oynatmış diyoruz... Laf anlasana...**

AYŞE — (Yılmıştır. Çekilir. Fesini, baş örtüsünü düzelterek) **Gız garı, her ikinizden de davacıyım. Bekle görün... Gideyim cendermeye hele... Sizin hakkınızdan ancak hökümet gelir.** (Acele çıkar.)

DUDU — **Hadi... Hadi... Nereye istersen oraya git. Biz çiğ yemedik ki garnımız ağrısın...** (Ayşe'nin gittiğinden emin olduktan sonra Memet'e döner)

Allah etmesin, yoğsa sen mi yaptın herif? (Ayşe'nin hıncını ölüden çıkararak) Ters herif'in biridir bu Ali... Cafanı gızdırmıştır da...

MEMET — Destur karı şeytan, destur...

DUDU — (Kocasının aklını kontrol için) Ben Dudu, Memet. Ben Dudu...

MEMET — Lânet şeytan, destur...

DUDU — Eyi... Karısını bile tanımadığına bakarak... (Planlar hazırlayarak) Bizim herif yapmaz bu işi emme... Bu ırzı gırık garı çamur atarsa... Hökümet tohtumundan deli deyi bi lapor alırsa yakayı kurtarır, gerisini Hoca kolaylar... (Ölüye) Bizim başımıza da iş açtı. Hırlı durmadı ki heç... Bu Ali'den değel köylü, dağın kurdu, kuşu bile şikayetçiydi... Memet abdas bozmaya dolanınca ellaâham, bi hasmı çekti vurdu.

(İki orakçı köylü, nefes nefese gelirler. Biri genç ve sırıtkan bir oğlan... Diğeri orta yaşlı, sakalı uzunca, başında bir takke, aklı başında bir adam. Her ikisinin de işlikleri yok. Terden ve tozdan kararmış iç gömlekler var. Bacaklarında birer şalvar. Dudu, orakçıları görünce, başörtüsü ile yüzünü iyice örter, yan döner. Bekler.)

2. ORAKÇI (Selâmı sabahı unutmuş, telâşla aramaya başlar.)

1. ORAKÇI — (Memet'e) Selâmünaleyküm dayı... (Sonra safça ortaya) Yolun kıyısında ekin biçerdik. Yoldan aşağı bi eksiketek ünleyerek gider. Kocasını mı vurmuşlar ne?

2. ORAKÇI — (Ölüyü görmüştür. 1. Orakçı'ya) Burada lan, burada... (Eğilerek ölüyü inceler.) Vay kardeşim vay... Saçma...

1. ORAKÇI — (Oralı olmadan) Bi silâh sesi duymuştum ya ben... Avcı mı ne demiştim...

2. ORAKÇI — (Kızmış) Gel ulan gör avcıyı... Ne yapmış bak... Delik deşik etmiş herifi...

1. ORAKÇI — (Ciddileşerek ölünün yanına gitmiş-

tir. Eğilmeden ve heyecansız) **Ula herif emme de kuyruğu titretmiş dayı...**

2. **ORAKÇI** — (Ölü karşısında sinirleri bozulmuş) **Şinci dayından başlatma. Ulan deyyus, mevtaya karşı böyle mi denir?**

1. **ORAKÇI** — (Sırıtkanlığını elinden geldiği kadar gidermeye çalışarak bir şeyler yapmak gerektiğini anlamış, ölünün yanında duran cekete sarılır.) **Haklısın dayı... Üstünü örtek... Gün geçmesin...**

2. **ORAKÇI** — (Nasırına basılmış gibi) **Koy onu yerine ulan...** (1. Orakçı korku ile ceketi atar.) **Sürme elini... Kafan çalışmaz zatı...** (Memet'e) **Kim vurmuş bunu?**

DUDU — **Bilmezik ki... Biz köye azığa gitmiştik.**

2 **ORAKÇI** — **Karalar'dan mısınız?**

DUDU — **He, oradan... Olmaz olaydık... Bi de geldik baktık ki... Ne görek? O vurulmuş... Bu da... Görüyonuz aha. Ziyade arkadaşlardı da, acısı aklına vurdu zahar.**

1. **ORAKÇI** — (Ahlata dayalı çifteyi yakalayarak sırıtır. Bağırır) **Dayı, lan dayı... Aha çifte.**

2. **ORAKÇI** — **Çabuk koy onu yerine...** (Çifteyi korkarak yerine dayayan 1. Orakçı'nın ensesine bir tokat atarak) **Hay salak oğlan, hay... Damlarda mı sürüneceğin enayi? Şap gibi yanan sonra oğlum.**

1. **ORAKÇI** — (Suçlu) **Valla billâ bi şey yapmadım ki...**

2. **ORAKÇI** — (Bilgiç) **İstediğin kadar yemin et. Bi parmakizi alınağa kalktılar mı, yallah içerdesin. Bak ulan, vukuat yerinde heç bir şeylere el sürülmez katî. Yaz aklına. Zatı şunun bunun tarlasında ırgatlık edip durursun... Bi de mapuslarda çile doldurma...**

MEMET — **Çile... Çile ...Çile...**

1. **ORAKÇI** — (Sinerek) **Ben bi şey yapmadım ki...**

MEMET — **Ben... Ben... Ben...**

2. **ORAKÇI** — (Memet'e) **N'olmuş sana gardaşlık?**

DUDU — (Araya girerek) **Heç.**

MEMET — (Coşar) **Ben yolladım cennete... Şıh... Hazret... Efendi babamız emretti.**

(Bu söz üzerine kişilerin hepsi kazık kesilirler.)

MEMET — **Şılım dedi ki... Memet dedi şıhım... Ali'yi vur... İzin çıkmıştır... Ve de ölmesi caizdir. İkiniz için de kurtuluş yolu... Kurtuluş yolu...** (Sallanır.)

DUDU — (Sevinçle diz çökerek, kocasının ellerine sarılır. Öper. Ağlayan bir sesle) **Yüzüne, gözüne kurban olduğum herif. O tanyerleri atana dek ilenmelerin, hakkın yanında zayi olmadı öyle mi? Bana şefaat eden gayri. Biz ahretimizi mamur ettik gayrı...** (Memet'in ellerini öper.)

2. ORAKÇI — (Dudu'yu iteleyerek) **Yol ver bacı... Etme bacım. Biz de el öpek, sevap alak.** (Elleri yakalar öper, ve elleri göbeğinde hürmetle geri çekilir. Sonra saf saf bakınan 1. Orakçı'yı dürtükleyerek Memet'i gösterir. Fısıltılı) **Ne durun ulan? Tez öp mübareğin elini...**

1. ORAKÇI — (Koşar. Memet'in ellerine sarılır. Öper, öper. Sonra geri geri çekilir. 2. Orakçı'ya sırıtarak) **Mübarek şıhın yanında yerimiz olur... Değel mi dayı?**

2 ORAKÇI — (Ölüye bakarak bir şeyler düşünmüştür. 1. Orakçı'ya) **Bak Veli... Bize gayet bir möhim vazife var.**

I. ORAKÇI — (İşaret ederek) **Ekin n'olacak?**

2. ORAKÇI — **Öbür tarafta ekin mi gurtaracak seni? Bu öyle üçbeş kuruşluk dünya işi değel. Bu gayetle möhim... Ve hemi de gayetle bi sevap... Elimize geçmiş bir fırsat...** (Ölüye doğru giderek) **Gel benimle...** (Ölünün bacağından tutarak) **Tut sen de şunun başından...**

1. ORAKÇI — (Ensesini kaşır) **Başın üstüne, gözüm üstüne... Emme ...Vukuat yerinde heç bi şeylere el sürülmez dedin a dayı...**

2. ORAKÇI — **Gel tut ula, tut... Bu öylesi değel... Bunu öyle alalâde bi katil vurmadı. Bu, o ermişin mubarek elleriyle mavlasına kavuştu oğlum.**

Hem de şıhın emriyle... (Ölünün ayağını bırakarak ders verir.) Şinci bize düşen möhim vazife... (Bu mevtayı yol boyunda bir hendeğe koymaktır. Çifteyi de yanı başına bırakacağık ki... kendini intihar etti sanalar... Yattı mı aklına... (Tekrar davranarak) Şıh yoluna bundan daha gözel hizmet olur mu?

DUDU — Hey babayiğitler. Hey eresiceler...

1. ORAKÇI — He... Doğru den dayı... (Koşarak ölünün başına gider. Başından tutar.)

MEMET — (Orakçılar ıkına sıkına ölüyü kaldıracaklarken derinden seslenir.) Destor... Destor... Destor...

2. ORAKÇI — (Korku ile bacakları bırakır, 1. Orakçıya) Koyver ulan, koyver... (1. Orakçı'nın bırakmaması üzerine) Koyver dedik deyyus... (Memet'ten çekinerek) Töbe... Töbe... Adamı günaha sokma...

MEMET — Destor... Destor...

2. ORAKÇI — (Suçlu, Memet'i göstererek) Görmen mi, ermişten müsade çıkmadı. (1. Orakçı hemen bırakır.) Bizim aklımız ermez. Demek ki öyle icap eder. Bak kızgınlığı geçti... (Düşünür) Ne yapsak şimdi? (1. Orakçı'ya) Eee ulan Veli. Hadi gözün aydın... Giden sen yatan hapisde... Sende tarla-tapan, karı yok deyi söylüyorum. Yoğsa bu mubareğin yoluna canım gurban.

MEMET — Destor... Destor...

2. ORAKÇI — (Kurnazlığını Memet anladı sanarak korkmuş, 1. Orakçı'ya) Gurban ya... Ne sanın? Daha doğrusu ikimiz de katilik derik ...Cenderine hangimizi beğenirse onu alsın gitsin.

1. ORAKÇI — Olmaz. Valla olmaz dayı...

2. ORAKÇI — Neden ulan? On yıl damda yatmaynan, artık öbür taraf hep mamur olacak...

1. ORAKÇI — Etme dayı... N'olur, ben vurdum deyim cendermeye... (Göğsüne kahramanca vurur.) Ben... Ben...

2. ORAKÇI — Yavaş gel...

DUDU — Hay babayiğitler. Ömrünüze bereket.

MEMET — (Gürler) **Ben vurdum... Ben...**

1. **ORAKÇI** — (Saygılı) **Etme n'olur mubarek.**

2. **ORAKÇI** — **Sen dualarını esirgeme bizden yeter. Etme, eyleme...**

(İki jandarma neferi, arkalarından Ayşe girerler. 1. Jandarma tam işinin adamı, 2. Jandarma ise sakin, ağır bir delikanlı.)

1. **JANDARMA** — (Telâşla) **Ölü kim? Katil nerede?**

AYŞE — (Dudu'ya kasılarak) **Ölü dahacık...** (Memet'i ve Dudu'yu göstererek) **Bunlardan da davacıyın..** (Ölünün başına giderek çöker.)

1. **ORAKÇI** — (2. Orakçı'yı dürtükleyerek hatırlatması üzerine, 1. Jandarma'nın önüne geçerek bağırır.) **Benim onbaşım.**

1. **JANDARMA** — (Yarasına basılmıştır.) **Onbaşıyı sormadık sana. Onbaşı karakolda... Hoş yakında ben de terfiye takarım amma...** («Şunların yanında bizi bozma» der gibilerden 2. Jandarma'ya bakar.)

2. **JANDARMA** — **(Pek aklım kesmez...** (1. Jandarma'nın ters ters baktığını görerek) **Demem şu ki...** Eh artık teskere gelir de...

1. **JANDARMA** — (O da onun damarına basarak) **Teskereden ümidini kes.**

2. **JANDARMA** — (Yarasına dokunulmuş) **Niye ki? Geçen gazaya tutuklu götürdüm. Mustafa Onbaşım söyledi.**

1. **JANDARMA** — (Küçümseyerek) **Mustafa bilmez.**

2. **JANDARMA** — **Bilmez olur mu? Yüzbaşının sağ kolu...**

1. **JANDARMA** — **Bilmez dedik.**

2. **JANDARMA** — **Bilir.**

1. **JANDARMA** — Bilmez. (Karşısında bekleyen 1. Orakçı'dan onbaşı olmamanın acısını çıkararak) **Ne dikilip durun önümde be herif? Geri çekil bakalım.**

1. **ORAKÇI** — (Çekilirken) **Vukuatı ben işledim de...**

1. **JANDARMA** — (1. Orakçı'ya) **Vukuatı?** (Hemen

2. Jandarma'ya) **Teskere bırakırım, var mı bir diyeceğin?.** (Kendinden geçerek) **Şöyle bir terfiye takmalıyım...** (Fotoğraf çektirir gibi terbiyeli, kolunu ileri çıkararak) **Şöyle askerlik hatırası bir fotoğraf çektirmeliyim. Konu komşuya anlatmalıyım jandarma onbaşılığımda yaptıklarımı... Yakaladığım hırsızları... Katilleri...** (Katil lafı 1. Orakçı'yı hatırlatır. Ödev adamı kesilir. Oradakilere onbaşılığa lâyık olduğunu göstermek isteyerek, 1. Orakçı'ya elini arkasına koyarak fiyaka ile sorar.) **Gerekçesi nedir?** (Ezber gibi) **Kan davası mı? Tarla, su meselesi? Sınır ihtilâfı?** (Durur, hatırlar, devam eder.) **Ekin yakma? Koyun çalma! Hırsızlık?** (Gerisini getiremez, dersini bilememiş öğrenci gibi hırsla tekrar eder.) **Hakaret. Hakaret.**

1. **ORAÇKI** — (Korkar) **Valla değel. Ben... Hani ya...** (2. Orakçı'dan imda tister.)

2. **ORAKÇI** — (İmdada yetişir) **Töbe değel başefendi.**

1. **JANDARMA** — **Başefendine dedirtme beni!** (Sinirlenir.)

2. **ORAKÇI** — **Efendi ağam diyeceğim şu ki, bu oğlan kendi bitini öldüremez. Hakaret kim, o kim? Hemi de hökümet kuvetine, cendermeye... Allah etmesin...** (Küçümseyerek) **Hani bunun demesi... Bu işi ben yaptım demeye getirmek ister. Bu dünyada gülmemiş fakir, bari öbür dünyasını...**

1. **JANDARMA** — (2. Orakçı'yı kenara iterek) **Avukatı mısın onun be adam? Çekil önümden... Her şeyin sırası var. Evvelâ ölüyü görelim...** (Ölüye giderken 1. Orakçı'ya) **Fuzulî işgalden atarım içeri ha...** (Eğilip ölüyü incelemeye koyulur.)

1. **ORAKÇI** — (Ağlamaklı) **Gördün mü başımıza geleni?**

2. **JANDARMA** — (1. Orakçı'ya yaklaşarak) **Her adamla yarenlik olmaz kardeşlik. Hadi ben olsam neyse... Aha şuracıktan...** (Başıyla bir yön göstererek) **Çıralı'danım... Hemşeri sayılırım...**

1. JANDARMA — (Doğrularak bağırır) **Saçma ile vurulmuş. Tam göğsünden...**

1. ORAKÇI — (2. Jandarma'dan medet umarak) **Başımıza o dediği işleri sararsa yandık. Yirmi yıl mı giyerik, otuz yıl mı, gayri Allah bilir.**

1. JANDARMA — (Bilgiç ve sanki 1. Orakçı'ya cevap verir gibi) **En azından otuz yıl giyer.**

1. ORAKÇI — (2. Jandarma'yı siper alarak) **Vay amanın, gördün mü? N'olur hemşerim... Beni onun eline koma.**

1. JANDARMA — (Ayşe'ye) **Kimden davacıydın bakalım?**

AYŞE — **Kimden olacak?** (Memet'i göstererek) **Aha ondan...**

2. ORAKÇI — (Bostanına hayvan girmiş gibi atılarak) **Bak hele... Bak hele şu karının ettiğine...** (1. Jandarma'ya) **Esas böylesini atacağın içeri...**

1. JANDARMA — **Senden sormadık.**

2. ORAKÇI — **Benden sor. Benden sor da işiniz kısa kesilsin...** (Ayşe'yi göstererek) **Bu karıya bakarsan sen, işinizi zora koşar.** (1. Orakçı'yı göstererek) **Oğlan deminden beri ben yaptım der durur. Davul mu çalsın yoğsa?**

1. ORAKÇI — (Üzüntüsünü atarak) **Hele şükür...** (Ölüye doğru) **He, doğru der. O işi ben yaptım bak.**

1. JANDARMA — (Resmî ağızla) **Katil itirafda bulundu.**

AYŞE — (Yerinden kalkmıştır. 1. Orakçı'ya doğru giderek) **Amanın biz de gonu gomşunun günahına girecektik. Gan tutar derler... Döndün dolaştın geldin he mi?**

1. JANDARMA — (Ayşe'yi yakalar) **Dur bakalım kadın. Tahkikatın selâmetine mani olma.**

AYŞE — (1. Jandarma'nın elinde çırpınarak) **Assınlar bu alçağı... Bu domuzu... Bu eniği... İpe çeksinler bu tahtalara gelesiceyi...**

1. JANDARMA — (1. Orakçı'ya) **Nasıl vurdun? Ne ile vurdun?**

2. JANDARMA — (1. Jandarma'ya) **Bu karakol işi... Onbaşının işi...**

1. JANDARMA (Zınk diye durur. Başını iki tarafa sallar. Ne yaptığını bilmeden Ayşe'yi 2 Jandarma'ya iterek) **Bu kadını tutmak da senin işin. Senden kıdemliyim, emrediyorum.**

2. JANDARMA — (Ayşe'yi tutmakla beraber, karşı durmaktan da geri kalmaz) **Ne ki gıdemin ula? Bi hafta, bilemedin on gün...** (Hemşerilerine ondan aşağı kalmadığını göstererek böbürlenir.)

1. JANDARMA — (Kasılarak sorguya devam eder) **Ne zaman vurdun? Nasıl vurdun?**

1. ORAKÇI — (2 Orakçı'ya bakarak kuvvet alır) **Hani ya... Şey** ...(Beceremez, 2. Orakçı'yı göstererek işin içinden sıyrılır.) **Aha onunla birlikte vurduk dayı.**

AYŞE — (Jandarma'nın elinden kurtulmak isteyerek) **Zatı böyle bi salak üstesinden gelemezdi Ali'min,** (Jandarmanın ayaklarının dibine çökerek) **Yerdi Ali'm onları... Teker teker çıkalardı... Yerdi...** (Ağlar.)

1. JANDARMA — **Tahkikat selâmete erdi. Demek ki sizsiniz?**

2. ORAKÇI — **Ne bilirim ben? Biz miyik? Hökümet sizi vazife başına komuş ki, katili, hırsızı bulasınız deyi...**

1. JANDARMA — (Bağırarak) **Ne? Jandarmaya hakaret öyle mi? Derhal karakola...**

2 .ORAKÇI — (Umursamadan) **Eee, herifi çam gibi devirdikten kelli, panayıra mı gidelim isterdin? Elbet karakola gidilecek... Mahkemeye... Hapise...**

MEMET — **Çile... Çile...** (1. Jandarma, 2 Orakçı'ya gidecekken bağırır.) **Eylenin...** (Bakar kör hali kaybolmuş gibidir. Ayağa kalkar, 1. Jandarma'ya giderek) **Ben vurdum, ben... Onlar sevap almak isterler... Ben vurdum...**

1. JANDARMA — (Şaşırır) **Sevap?** (Kendini toplar) **Amma da kısmeti gür ölüymüş ha?**

AYŞE — (Yerinden kalkar) **Demedim mi gonşular. Demedim mi? Tarla için valla.**

1. JANDARMA — (Partiyi kazanmış) **Biz ne dedik kadın? Tarla işi demedik mi?**

DUDU — Tarla işi değel.

1. JANDARMA — **Ne demek değil? Bal gibi tarla işi...**

2. ORAKÇI — (Memet'i göstererek) **Aha mubarek sevap işi diyor ya canım... Kulak verin bi yol bu ermişin lafına...**

MEMET — (Olduğu yerde sallanarak derinden bir ses ile) **Şıh... Hazret... Pir emretti... Ali'yi vurmakta kurtuluş yolu, dedi... Onu ben vurdum... O şinci cennette gezinir... Şıh... Şıh...**

2. ORAKÇI — **Emir büyük yerden...**

AYŞE — (Sevinçle bağırır.) **Şükürler olsun... Desenize Ali'm şehit... Şehit karısıyım ben...** (Jandarına zaptedemez onu artık. Memet'in ellerine koşar)

1. JANDARMA — (2. Jandarma'ya) **Yakala şu kadını. Yasaktır.**

2. JANDARMA — (Değişmiş, her şeyi bilen bir insan haliyle ve dertli dertli) **Ah! Ah! Ne den sen arkadaş? Bir mübarek, bir ermiş eli öpmek yasak olur mu?**

1. JANDARMA — (Tepesi atarak) **Ne ermişi? Ulan sen?** (Ayşe'nin Memet'in ellerini öptüğünü görerek şaşırır, dönüp arkadaşlarına bir şeyler söylemek isterken, 2. Jandarma'nın da şapkasının siperini yan çevirdiğini görerek iyice şaşırır) **Hey ne oluyor bakalım?**

2. JANDARMA — **Biz insan değil miyik? Yok mu bizim günahımız?** (Bayramlaşacakmış gibi iki eli ilerde saygı ile Memet'e doğru yürür. Memet'in ellerini Ayşe'den zorla koparır. Öper. Geri çekilir.)

AYŞE — (Yalvararak) **Aman Demet ağam, biz ettik, sen etme... Gurbanların olam bağışla bizi... Biz ne bilirdik, Ali gardaşlığın şehit olmuş şıh yolunu... Cahilliğimize, eksikliğimize ver gayri.**

(Dudu'nun ellerine sarılır.) **Oy gadın bacım, sen de gusura kalma... Dünya ve de ahretin mamur oldu senin... (İmrenerek) Tarlan ekilir, harmanın dövülür... Zahiren ayağına gelir... Bizi de meydanlarda koma, oh Dudu bacım n'olur?**

1. **JANDARMA** — (Toparlanarak bağırır) **Hadi karakola.**

DUDU — (Memet'in şapkasını başına koyup, ceketini omuzuna örterek, 1. Jandarma'ya) **Bir çift sözüm var.**

1. **JANDARMA — Anlamam, karakola...**

DUDU — (Memet'ten ötürü) **Demem şu ki... Gayri bu mubarek bizden çıkınayı çıktı...**

1. **JANDARMA — Eee?**

DUDU — (Tepenin arkasını göstererek). **Şu bizim Karalar'dan geçelim. Geçelim de, köylü, ermiş Memet'lerinin elini öpsün, hayır duvasını alsın. Bayram etsin Karalar.**

AYŞE — Doğru... Bi gözelce tüm günahlarından arınsın gonşular. Tarlaya, bostana, ekmeğe, aşa bereket gelsin... Fıkaranın yüzü gülsün... N'olur şu ermişi bırak köye...

1. **JANDARMA — Ne ermişi? Bu düpedüz katil be.**

DUDU — Amanın gı, töbe de. Çarpılın...

2. **ORAKÇI** — (Ortaya) **Bırakın canım... Düşmen üstüne... Karakola gidilsin... Mahkemeye, nezarete, hapise, nere olursa oraya gidilsin. Böyle bi mübareği köylü nerede olsa arar, bulur. Eşeğine atlıyan, kağnısına koşan düşer yollara. Yayan olursa daha bi sevaptır. İki eli kanda da olsa milletin, öper elini, alır hayır duvasını ermişin...**

1. **JANDARMA** — **Uzatma artık.** (2. Orakçı'yı iteler.)

2. **ORAKÇI** — (Oralı olmadan) **Bu cenderme de şıhın lışmına uğramaz inşallah. Cehil delikanlı hani... Aklı erik değil daha...**

1. **JANDARMA** — (Bağırır) **Laf istemez. Yürüyün...**
(Hepsi Memet'e bakarlar, hiç kıpırdamazlar.)

1. **JANDARMA** — **Yürüyün be.** (Tüfeğine davranır.)

MEMET — (Gürler) **Yürüyün.**

(Memet'e yol verirler. Kişiler arkasından saygı ile izlerler. 1. Jandarma arkada olmak üzere çıkarlar.
Ölü yapayalnız kalır.)

YANGIN MEMET

Öte yönde «Ermiş Memet»in tarlası bulunan kel, taşlı ·Çırıltepe'nin bu yamacı. «Karalar» köyünün bir mahallesi burada kurulu. Üst üste, seki seki, ağaçsız köy damları; birinin üstünden diğerine geçilebilir. Bayırın ve damların bittiği düzlükte, önde İlyas'ın damı. Bir odadan ibaret bu damın tümü soldan sağa doğru uzanır. Sağda yukarılara doğru çıkan sokak, gübrelik karışımı küçük bir boşluk.

İlyas'ın damının içi; Sol duvarda tam ortada ocak. Ocağın üstünde asılı tahta bir lambalık. Sağdaki duvarın dibinde sokağa açılan kapı. Aynı duvarın bu tarafında, yerden birbuçuk metre yükseklikte küçük, pencere benzeri bir delik. Yerde kocaman bir hasır serili. Ocağın yanında minder, yastık. Karşısındaki duvarla ocağın bulunduğu duvarın köşesinde İlyas'ın yatağı, ayağı kapıya gelmek üzere serilir. Giysileri duvarda bir çivide asılı. Bir testi, üstünde maşrapa denen bir su tası.

İlyas ateşler içinde hasta yatıyor. Zayıf, elmacık kemikleri çıkmış, sakallı yüzü yastığın çukurunda kaybolup gitmiş. Başında sarık gibi bezle bağlı bir şey sarılı. Kuru kollarını dışarı çıkarmış. Elleri —ateşin şiddetinden— yorganı kavramış. Bütün gücü çekilmiş çekilmiş de, yorgandan imdat

dileyen ellerinde toplanmış sanki. İnliyor. Sayıklıyor.

Odada ocağın ateşinden başka ışık yok. O da tezek ateşi olduğu için ölü bir ışık. Birden sağdan, sokağın köşesinden bir adam belirir. Karanlıkta pek eli yüzü belli olmaz ama, irice biri bu. Hareketlerinden belli, genç de... Ayağında kilot bir pantolon, üstünde ceket, başında bir kasket var. Durur. İlyas'ın penceresine doğru bakar. Etrafı dinler. Uzak köpek sesleri ve inek böğürtüleri duyulur. Gürültü etmemeğe dikkat ederek ve ayağının ucuna basa basa İlyas'ın damının köşesini tutar. Köşeden uzanır, kapıya doğru bakar.

İLYAS — (Yatakta kımıldar.) **Gız Hatçe! Hatçe!**

(Buna bir inek uzun uzun cevap verir.)

İLYAS — (Daha kuvvetli) **Ana! Ana! Gız ana!**

(Bunu da uzak bir köpek sesi karşılar.)

İLYAS — Of! Of! Ölsem de kurtulsam...

DIŞARDAKİ — (Elini beline atar. Bir tabanca çıkarır. Tabanca gizli bir ışıkla pırıl pırıl yanar.)

İLYAS — (Kahırlı) **Ezrail... Gelse de... Of... Gayri alsa şu canı... Ooof! Ooof!**

DIŞARDAKİ — (Ezrail gibi köşeden tam pencereye yaklaşacağı sırada...)

HATİCE — (Kocası İlyas'ın kurtulmasına engel olur. Damın yukarısında, elinde köylülerin «Çıra» dedikleri şişesiz bir lamba görünür.)

DIŞARDAKİ — (Hemen köşeyi döner, saklanır.)

HATİCE — (Damın kapısına gelmiştir. Bacağında çiçekli pazenden bol tuman, üç etek giymiştir. başında örtü. Hamile. Kapının önünde «püf» diye çırayı söndürür.)

İLYAS — Of! Of! Gelsin Gamalı'nın oğlu... Daha ne bekler? Gelsin... Of! Ben de kurtulurum...

HATİCE — (Girer.)

İLYAS — O da kurtulur... Of!

HATİCE — Kurtuldu. (Çırayı ocağın üstündeki yerine koyarak, sevinçle.) İnek kurtuldu İlyas. Sana derim herif. Bizim inek kunnadı.

İLYAS — (Kendi derdinde) Kunnamaz olaydı. Doğurmaz olaydı hay. O anam denen karı... Taş doğuraydı, n'olurdu? Of! Of!

HATİCE — (Buzağının sevinci içinde) Anama müjde edeceğim. Bi görsen... Ne buzağı maşallah. Şu Karalar köyünde bir eşi daha yoh. (Umutla) Tosun gibi bi düğe olacak inşallah.

İLYAS — (İlgili) Bırak şu düğe lafını...

HATİCE — (Duymamış, devam eder) Sonra inek olacak... Bi inek ki, pırıl pırıl... Memeleri torba gibi... Zor taşıyacak memelerini... Bakraçlar dolusu süt verecek, görün. Sana ağız yapayım, isten mi İlyas?

İLYAS — Ağız ne istemem... Alav alav yanıyorum ben...

HATİCE — (Sevinci söne söne) Başıma koyduğum sirke, ataşı almadı mı? Anamı dediydi de...

İLYAS — Of! Of! Nerede anam?

HATİCE — Bostana gitti. Bizim oğlan, Ali bostan bekliyo ya... Oraya... Hem sana yetkinlerinden düğlek seçecek. İçinin yangınına iyi gelir dedi...

İLYAS — (Ağzını kuru kuru şaplatarak) Alın da gelin tez. Gözleri iyi seçmez anamın... Kakılır kalır bi çukura... Yak şu çırayı da, tez git.

HATİCE — (Endişe ile pencereye bakar.)

DIŞARDAKİ — (Duvarın önünde kıpırdar.)

İLYAS — Öf aç dedik şu gapıyı gız.

HATİCE — (Duvara, dışardakini görüyormuş gibi bakarak) Amanın, aklını mı yitirdin herif?

İLYAS — Bana akıl lâzım değel. Aç gapıyı... Yak çırayı tez.

HATİCE — Çırayı yak... (Çırayı yakar.) Beni gece vakti bostana sal... Bi de kapıyı açtır. (Kapıyı açar. Işık sokağa uzanır.)

İLYAS — Oh. Serinlik geldi.

HATİCE — Ya Gamalı'nın oğlu?

DIŞARDAKİ — («Buradayım» der gibi, köşeden kapının ışığına bakar.)

İLYAS — Oh! Oh! Gel, beni şöyle oturt da git gız. Yata yata etlerim acıdı hay avrat.

HATİCE — (Yatağa gider. İlyas'ı kavrar. Yastığı diker. Kocasını yaslar. Döner kapıya, pencereye kuşkulu kuşkulu bakar.)

DIŞARDAKİ — (Pencereye yaklaşır.)

HATİCE — (Onu görmüş gibi korku ile) **Etme, n'olur İlyas? Kapıyı kilitliyeyim. Çırayı karartıp da gideyim. Etme herif. Ateşi de biraz körelteyim.**

İLYAS — Ula beni vuracak adam... Sütsüz olduktan kelli...

HATİCE — Sütsüz değel mi?

İLYAS — Gamalı'nın oğlan...

DIŞARDAKİ — (Pencereden bakar. İlyas tam karşısındadır. Tabancayı kaldırır.)

İLYAS — Gamalı'nın oğlu babayiğit delikanlıdır. Garı yanında... Ve hemi de hasta bi adama töbe dokunmaz.

DIŞARDAKİ — (Nişan almışken, tabancayı yavaş yavaş çeker.)

HATİCE — Anam duymasın... Ateş senin başına vurmuş.

İLYAS — Doğrusu bu... Hasmım masmım emme... Of! Of! Erkekliğine yedirebilirse, durmasın gelsin. Zatı bende hayır kalmadı. Bıktım bu candan ...

DIŞARDAKİ — (Suç işlemiş bir çocuk gibi pencereye arkasını döner. Düşünceli düşünceli damın köşesini kıvırılır. Duvarın dibine çöker.)

HATİCE — (Kapının arkasından bir deynek alarak) **Şunu da alayım hele... Anamın deyneği... Gamalı'nın iti için der durur. Acele ile unutmuş... Köpekler sararsa...** (Döner. İlyas'a bakar.) **Biz çok kalmaz gelirik.** (Çıkar. Kapıdan uzanan ışıkta durur. Dışardakini hissetmiş gibi o yöne gidecek olur Vazgeçer. Yukarıya doğru yürür.)

DIŞARDAKİ — (Ayak seslerini duyar. Kalkar. Vücudunu gizleyerek Hatice'nin arkasından bakar.)

HATİCE — (Sola kaybolur. Köpek sesleri gelir.)

DIŞARDAKİ — (Meydana çıkar. İlyas'ın açık kapısı ile geldiği yön arasında bocalar. Sonra geldiği yöne **doğru gidecekken...**)

İLYAS — (Öksürük tutar...) **Su... Su... Gız Hatçe...** (Boğulacak gibi öksürerek) **Su... Su... Hatçe... Ana...** (Öksürükler arasından) **Yetişin gonşular... Hey... Gâvurun köyünde... Yok mu bi hayır sahabı?** (Kalkmak ister, kalkamaz. Öksürerek yorgana kapanır.)

DIŞARDAKİ — (İlyas'ı işitmiştir. Deminki Ezrail şimdi de can vermek için dama koşar. Gerçekten de adama ezraillik, eli tabancalı bir insan hali hiç mi hiç yakışmaz. Koruyucu bir melek değilse de, tertemiz bir yüzü vardır. Mahzun, şaşkın bir yüz. Zaten taş çatlasa on dokuzundan da yukarı değil. Pencerenin altında duran testiyi ve su tasını görür. Çarçabuk testiye giderek su doldurur. Hâlâ yorganın üstünde öksüren İlyas'a yaklaşarak.) **Su. Al su. İç!** (İlyas'ın oralı olmadığını görünce, vücudunu kavrayarak doğrultur. Yatağa dayar. Beceriksiz su içirir.)

İLYAS — (Kendine gelmiştir. Suyu az daha içer. Başındaki sirke bezi gözlerinin üstüne düşmüştür. Kendini yastığa bırakarak, kesik kesik.) **Of! Of! Allah senden Razı olsun.**

DIŞARDAKİ — (Kalan suyu kapıya doğru atarak, tası testinin üzerine kapatır.)

İLYAS — (Elini kaldırıp gözlerine inen bezi çekmek ister. Eli yarı yerde gerisin geri yorgana düşer.) **Ey hayır sahibi n'olur, şu bezi de al yüzümden... Hemi kimsin sen? Neden ses etmen?**

DIŞARDAKİ — («Gamalı'nın oğluyum» mu desin? Burası hasım odası hem... Etrafta bir şeyler arıyor gibidir.)

İLYAS — **Sen misin ula Rufat? Ula benim, yarenlik edecek halım mı var?**

DIŞARDAKİ — (Pencerenin girmesine uzanır. Bir bez çıkarır. Bu, soluk kan lekeleri bulunan eski bir erkek gömleğidir.)

İLYAS — Tanıdım... Sadık...Etme Sadık... Şu bezi...

DIŞARDAKİ — (Gömleğe bakarak heyecanlanır. Çocuk yüzü değişir, asılır. Boş eli tabancasına gider.)

İLYAS — Ben yolcuyum Sadık... Dünyada bu eyiliğini... Of! Of! Mezarda kemiklerim bile...

DIŞARDAKİ — (Eli belinde kalır. Çıkarır elini... Boştur. Bir İlyas'a, bir gömleğe bakar. Hırsla gömleği İlyas'ın yüzüne fırlatıp kapıya yönelir.)

İLYAS — (Önüne düşen gömleğe el atar. Ayak seslerinden huylanır. Eli yüzüne gider. Bu sefer bezi boynuna indirmeyi başarır. Hemen gömleğe bakar. Heyecanı, hastalığını bastırır.) **Kanlı göynek. Babamın.** (Daha çok heyecanlanarak kapıya bakar.)

DIŞARDAKİ — (Çıkmıştır.)

İLYAS — (Canlanmıştır. Gömleği atar. Büyük bir merakla yataktan kalkar. Kapının yanına sarhoş gibi varır. Kenarından tutar. Bakar.)

DIŞARDAKİ — (Sokağın ortasında durur. Döner, kapıda İlyas'ı görür.)

İLYAS — (Ayakta güçlükle durmaktadır. Zangır zangır titreyerek dışardakine) **Aman yoğsa? Gamalının oğlu... Memet sen misin?**

DIŞARDAKİ — (Döner, bir adım atar.)

İLYAS — (Arkasından) **Memet. Memet! Az eylen goçum. Eylen civanım. Eylen, oraya varam. Eylen helallaşalım...** (Bir gayret daha ederek dışarı çıkar. Kapının eşiğini geçemez. Sokağa yuvarlanır.)

DIŞARDAKİ — (Döner. İlyas'ı yerde görünce düşünür. «Başımın belası» der gibilerden, İlyas'ın yanına gelir. Güçlü kollarıyle İlyas'ı kaldırır. Belinden tutarak odaya götürür. Yatırır)

İLYAS — (Yorgun, hiç bir şey söylemeden dışardakini seyreder. Yüzünde bir gülümseme vardır. Bir teşekkür, bir hoşnutluk gülümsemesi...)

DIŞARDAKİ — (Yerde kanlı gömleği görür Çocuk yüzünü gene bir hiddet kaplar. Gömleği alarak ocağa atar.)

İLYAS — **Demek sensin Memet?** (Ağlamaklı) **Bak şu işe...**

DIŞARDAKİ — (Gitmeğe davranır.)

İLYAS — (Yatakta çırpınır.) **Nereye Memet? Gözünü seveyim, az eylen hele...** (Telaşla yastığın altında bir şeyler arayarak.) **Bir cigara sar... Garılar yoh...**

MEMET — (Güvensiz) **Bi cigara sarayım... Anan, garın gelinceye dek eyleneyim...** (Gizli bir kırgınlıkla) **Bi de onlara rezil olayım ha? Hasmınıza su verdik. Yaptık bi kepazelik...**

İLYAS — **Su vermek büyük sevap.** (Bulduğu tabakayı uzatarak) **Hey gardaş, benim demem o değel. Hani ya... konuğum sayılın da... Sana hizmet göremezik de...**

MEMET — (İlyas'a az-buçuk güveni gelmiştir. Karşısında elinde tabaka yalvaran adam, yüreğine de dokunur ama...)

İLYAS — (Hep tabakayı uzatarak) **Anam, garım dedin... Sen bana su ver de ula... Sana laf edeler ha? Sana laf edenin...** (Öksürür.)

MEMET — (Sanki köyün yüzüne çarpıyor gibi, gidip kapıyı hırsla örterek) **Tüm köy ediyo ya lafı...** (Gider, tabakayı alır.)

İLYAS — (Sevinçten uçar.) **Köylüye ne bakan hey goçum. Köylü ağzına geleni der.**

MEMET — (Şikâyet yollu) **Ya anam? Ya bacılarım? Emmilerim? Hısımlara ne den? Emine bile...** (Devam edemez. Uzaklardan bir kaval sesi gelmektedir. Tabakayı atar. Kurşun yemiş gibi yatağın ayak ucuna çöker. Dinler.)

İLYAS — (Telâşlanır.) **N'oldu Memet? Bi derdin mi var goçum?**

MEMET — (Dertli) **Vay anam vay... Yumuldu kavalın üstüne gene deli çoban.** (Biri yarasına dokunuyormuş gibi) **Etme ulan deli çoban... Yapma gardaşım... Etme, eyleme... Laf girmez kulağına... Delinin biri bu... Çıkar Çırıl'ın yılanlı doruğuna... Yayar davarı bayıra... Ha babam çalar.**

Uyu, uyan çalar. (Kavalın sesini işitmemek için çabuk çabuk) **Uyku durak yok bu herifte... Diker gözünü kıpışan yıldızlara... Tanyerleri atana dek kaval çalar. Dertsiz adamı dertli eder bu deli deyyus...** (İsyanla) **Ula sürmeli bu herifi Karalar'dan. Nerden geldiği belli değil zatı. Yabanın biri... Valla sürmeli...** (Laf bitmiştir ama, Çırıl'ın başındaki çoban durmaz. Memet ağrıları tutmuş, kıpırdanır durur.)

İLYAS — (Ağlamaklı) **N'oldu sana Memet? Derdin ne deliğanlım?**

MEMET — (Çırıltepe'yi işaretle) **Aha deli çoban der ya derdimi...** (Kavalın sesi güçlenir.)

İLYAS — (Gözyaşları içinde) **Âşıklık ha? Yangınlık desene?** (Ağabey gibi) **Kim bu gız?**

MEMET — **Emine.**

İLYAS — **Dallıların Emine mi?**

MEMET — (Dinleyerek) **He.**

İLYAS — (Kızmaya başlar) **Ne isterniş o gız? Senden iyisini mi bulacağımış? Altı üstü bi eksik etek bunun...**

MEMET — (Hep kulağı kavalda) **Kızın göynü var. Var emme...**

İLYAS — **Eee bu yangınlık niye** (Memet'e acıyarak) **Demek ki anası, babası...** (Her şeyleri unutarak oğluna kız verilmemiş bir babanın kırgınlığı ile kalkar. Duvarda asılı giysilerine uzanmak isteyerek) **Şinci kızı gidip istemezsem namussuzum.** (Hasta vücudu bu kadar hiddete dayanamayarak gerisin geri yatağa düşer.)

MEMET — (Başı elleri arasında dinler.)

İLYAS — (Kendi kendine) **Ulan senin yaptığına bak İlyas. Dallılar seni eve kor mu? Dallılar Memet'in hısmı...**

MEMET — (Kendi kendine konuşur gibi) **Gızı vermeyi verecekler emme...**

İLYAS — **Emmesi ne oluyor?**

MEMET — (Çekine çekine) **Hele bi yol aradan mapusu çıkarsın da diyorlar.**

İLYAS — (Kızıverir.) Vay domuzun kunnadıkları... Vay gâvurun dölleri...

MEMET — (Alınarak) Kime den bunları?

İLYAS — O aradan mapusu çıkarsın diyenlere...

MEMET — Ne eden canım? Bunu diyen anam, emmilerim... Emine'nin babası.

İLYAS — (Bir çare arayarak) En eyisi gızı kaçır. Daha şanlı olur be.

MEMET — Ne gezer. Gız da onların aklına hizmet eder.

İLYAS — (Gene kızarak) Vay namussuzlar... Vay alçaklar... Vay dürzüler.

MEMET — (Kızdı kızacak) Kime söven, kime?

İLYAS — Kime olacak... Anama, emmilerime... Aha şu canına okuduğum, şu benim garıya... O da gızıken ayak dirediydi domuz.

MEMET — Derdi ne imiş?

İLYAS — (Memet'i saf bularak) Ağzınla dedin ya ağanın... Bi yol mapusluğu aradan çıkarsın deyi o da tutturdu. (Gömleğini açıp zayıf göğsünü göstererek) Çıkardık mapusluğu aradan... Gördün işte. Günlerim sayılı gardaş... Aha senin gibi deliganlıydım hapse girende. İri... Attılar bizi taş hapise... Bu meret maraza orada yakalandık. Eski namemiz unutuldu da, maraz'a çıktı adımız, Maraz İlyas derler gayrı bize...

MEMET — (Kuşkulanarak) Görsün işte Emine, görsün!

(Birden oda aydınlanır. Ocağa atılan gömlek, için için yana yana parlayıverir.)

İLYAS — (Ocağa bakarak) N'oluyor?

MEMET — (Ayağa kalkar. Tabancasına el atar.) Kanlı göynek.

İLYAS — Yansın. Hay ömrüne bereket Memet, bırak yansın.

MEMET — (İlyas'ın bu tutumu onu şaşkınlaştırır.)

İLYAS — Bu göğneyi hep ileri sürerdi anam. «İlyas kanlı göynek! İlyas hasmın köy içinde elini ko-

lunu sallıya sallıya gezer oğul. Dibek başlarında laf çakıştırır hasmın... Tarla, bostan yolunda türkü çağırır. Amanın oğul babanın kanı... İlyas göynek. İlyas kanlı göynek!»

MEMET — (Aynı dert başındadır.) «**Memet babağın kanı... Memet kanlı yelek... Ula Memet maraz İlyas başucunda gürül gürül kuranlar okunaraktan, bigözel günahları bağışlanmış gidecek. Ezrailden önce davran Memet...**»

İLYAS — (Gine gömleğini açıp göğsünü çıkararak.) **Hadi ne beklen, davran...**

MEMET — (Eli hâlâ belinde, tabancasındadır. Ters ters bakar.)

İLYAS — (Göğsüne vurarak) **Kurşunun eyleşeceği et bile kalmadı bende. Sırf kemik. Hadi Memet. Yalnız can alacak bir yerime sık da kurşunu...** (Öksürük tutar.)

MEMET — (İlyas'ın can alacak yerini ararken, yüzüne gine o çocuğumsu saflık gelir, oturur.)

İLYAS — (Öksürükler arasında) **Can alacak yerime... Fazla çekmeyim... Ben yolcuyum zatı... Ha kurşunla... Ha bu marazdan... Gideceğimiz yer nere ki? Tohtırlar bir çare bulurlar emme... Şehre gitmeye gücümüz yetmez... Hem tohtura, ilâca verecek kadar para ne arar bizde...** (Öksürük artar.)

MEMET — (Eli belinden boş döner, gider su getirir.)

İLYAS — (İçer) **Bak hele... Kurşun yerine su verir bana...** (Tası uzatarak) **Ben senin aklındakini biliyom. İyi olacağımı mı sanın ula Memet? Elimi kolumu sallayarak gezeceğimi mi sanın? Yoh gardeşim. Boş umut. Sana babayiğitçe intikam nasip olamaz. Ciğerimize iyiden kurt düşmüş bizim.**

MEMET — (Çocuk yüzü ağlamaklı olur.) **Ne sanın beni? Benim yüreğim yoh mu?** (Aşkın verdiği bir melânkoli içinde elindeki tasla oynayarak) **Ben gurda, kuşa yanarım; yeni yetme bebelere, kuzulara, eşeklere bile yüreğim doğranır.** (Tası testinin üstüne atarak) **Ne sanın beni?**

İLYAS — Töbe sen adam vuraman.

MEMET — Dinlemezler ki... Habire üstüme varırlar. (Yakınarak) Umutlarını kestiler de eve bile komazlar beni ...

İLYAS — Vah! Vah! Nerede yatan kalkan ula?

MEMET — (Yatağın kenarına ilişerek) Nerede olursa... Kırda, bayırda... Dam diplerinde. Deli çoban komaz ki biraz kestirelim. (Dertli dertli) Zatı gözümü yumunca, Emine gız gelir durur hayalıma...

İLYAS — Sen ona de; mapus işinden caysın. Yanlış anlama ha. Senin eyiliğin için valla. Kaçsın seninle... Çekin, gidin...

MEMET — Kaçar mı den? (Umutla) Bi yol sormalı.

İLYAS — Çel aklını, çel.

MEMET — Getirip seni göstermeli... (Kalkar) Cayar belki... «İlyas'ı vurmak bi şey değil, emme... Aha gız Emine,» demeli, «aha mahpusun sonu...» Bunları bir bir demeli. Donuzun gızının bende göynü varsa...

İLYAS — Mapuslarda, damlarda çürümeden dadını alır, keyfini sürer Memet'in. (Kendi kendine gömülerek) Mapus, asgerlik derken dölde de gecikiyor adam. Garıyla, altmışlık anam kocakarı çalışırlar hep. Bi de Ali bacak kadar oğlan... Bostanda... Bi de garının garnında var emme... Bakalım onu görür müyük acep? (Memet'e) Senin rençberlik dediğin adamla olur.

MEMET — (İyice aklına yatmış) Demeli... Demeli ya... (Birden umudu kırılarak çöker.) Emme nirden diyecen, ne vakit diyecen? Babası bi yerlere salmaz gızı... Çekti başını bağladı eve. Kapıya da bi it komuş ki, horoz çırpınsa ürür. Emine bi hayal oldu bize... Geçen gece dayanamadım, vardım da... İt bi sardı bana... Emine'nin babası fırlamış döşekten... Kaçarken gördü... Ardımdan sesleniyordu... «Ulan Gaınalı'nın oğlu. Ulan babağın kanını karşıla, var git. Hangi yüzle gız peşine dolanın ödlek deyyus?» Uzun lafı nidecen? Kaynatam olacak herif de... Omar em-

mim de... Dedim a, hepisi... Hepisi... «Marazı yere sermeden sana gız yoh.» derler.

İLYAS — Maraz sermiş İlyas'ı yere aha...

MEMET — (Kapıya doğru) Ula insaf be! Allah var be! Müslümanlığı kimseye vermezsiniz emme... Bu yaptığınız ne ulan? Ne üstüme üstüme varırsınız?

İLYAS — (Hatırlayarak) Onların lafına külâh sallamazdım... Sallamazdım... Ve lâkin benim hasmım böyle döşekte kuzu gibi yatmazdı ki... Hep üstüme üstüme gelirdi. Etme gözünün yağını yiyem kardaşım, etme hemşerim... Dinlemez. Laf girmez kulağına.

MEMET — (Öldürülenin babası olduğunu unutmuş, İlyas'a hak vererek, kapının dışındakilere) Ne yapsın? Çekince vurmuş herif...

İLYAS — Benim gibi olsa, töbe elimi kana bulaştırır mıyım heç. Dikine dikine giderdi.

MEMET — Bak hele, sen, ulan bak hele... Böylesi adamı belâya kor gardaşım. Dayanamaz insan valla.

İLYAS — Hay babana rahmet. (Memet'i onay anlamında söylemiştir. Fakat lafın diğer anlamı da aklına gelerek düşünür.)

MEMET — (Gine kapının dışına) Baksana herif babama rahmet okur.

İLYAS — (Toparlanarak) He ya... Hemi de rahmet ola...

MEMET — (Kapıya yumruk sıkarak) Ya ulan siz? Rahmetlinin ardından bana tarla bırakmadı, bana öküz komadı deyi söğer sayarsınız. (İlyas'a) Daha babamı mezara komadan, bu Omar emmim olacak alçak, söğütlükteki tarla deyi tuttırdu. Anam, aman etme Omar der. Gardaşının yetimleri Omar. Dinlemez. Tarla da tarla... Sonunda anamla davalık oldular.

İLYAS — Mümkünü yok alır o tarlayı Omar. Bulaşık herifin biridir. (Hatırlayarak, birden) Bu Omar senin dedene çekmiş Memet.

MEMET — N'olmuş dedeme?

İLYAS — (Devam ederek) Gene Omar tarla der. Bi şey var ortada. Ya o deden? Mezarında rahat yatmıyasıca...

MEMET — (Kızgın, keser) Dedeme laf etme.

İLYAS — Hay Memet o değel mi, o değel mi bu kan gütmeyi başımıza saran... Dedeğin başının altından çıkmış.

MEMET — (Gene keserek) Senin dedeğin başının altından çıkmış esas...

İLYAS — Yanlış. Bak diğne Memet. Benim dedem bencileyin bi fakir adam. Kimsenin tavuğuna kış demez.

MEMET — Yavaş gel. Dedemi çekip vuran o değel mi?

İLYAS — Babanı da ben vurdum. (Memet'in eli beline, tabancaya gider.) Benim demem şu ki, kabahat ölende mi, öldürende mi? (Memet ilgilenir.) Senin deden bi heç yüzünden... Valla bi heç. Bi heç ki, ağzın açık kalır.

MEMET — Bi düğe...

İLYAS — Bari aralarında, düğe senin, düğe benim deyi bi niza olsa yüreğim yanmaz. Hemi senin dedenle benim dedem, gayet bi ahbap ve gonşu imişler.

MEMET — (Eli hâlâ tabancasında) Eee, ne demeye vurmuş dedemi? N'olacak, kalleşlik.

İLYAS — Keşke kalleşlik olsaydı. Kalleş adam ölümü hak eder yerine göre... Bu öyle değel... Bak sana deyim. Deden rahmetli hayvana ziyadesiyle düşkün bir adam... Bi düğesi varmış.

MEMET — (Övünerek) Hâlâ adı söylenir Karalar'da o düğenin.

İLYAS — (Devam eder.) Bir gün, nasıl benim düğe gonşu deyi dedeme sormuş deden. Dedem de yarenlik olsun deyi, o da düğe mi allasen, öylesi bizim Karalar'ın her damında var bi tane demiş. Ula şuna bak, kemikleri fırlamış diyerek de yarenliği pekitmek istemiş.

MEMET — Ne gezer öyle dediği... Deden ters ters,

ulân beni düğenin kemiğine dedirtme, bize çalım mı satan keranacı demiş.

İLYAS — Değel canım, değel. Esas deden ağzını bozmuş. Kemikleri fırlamış dedi, takıldı ya dedem. Senin deden, ulan pezevenk sen garığın kemiklerine bak, elâlemin düğesine ne çamur atan deyince... Dedemin garısı da kim? Senin dedene uzaktan hısım gelir.

MEMET — Hısım, akraba dinler mi deden. Var anla... Çekince silâh, dedemi al kanlara bulamış, (Heyecanlanarak) Durur mu babam? Hapisten çıkınca dayamış tabancayı anlına dedeğin.

İLYAS — Biri mezara... Biri hapise...

MEMET — Babam hapisten çıkınca durun mu sen?

İLYAS — Bi mezara... Bi hapise...

MEMET — (Tabancayı çekti çekecek) Sen mezara... Ben hapise...

İLYAS — Böyle giderse, Karalar köyünde kızlara koca kalmıyacak... Emine'yi görürsen bunu da de.

MEMET — (Yangın oğlan, Emine adı geçince eli belinden boş döner.) Ah bi görebilsem...

(Emine gelir durur hayaline.)

İLYAS — Bi hapise... Bi mezara... N'olacak sonu bunun? Köyiü kırılır gider. Ula valla mezarlık yetmiyecek, bak deyim sana... Hadi birbirinize acımazsınız... Günahtır yavu, mevtaları üst üste mi yatıracaksınız? Hem altı üstü ne ki... Kıçı pisli bi düğe...

MEMET — (Emine hayalinden ayrılarak) Dedim ya demincek... Değel Karalar'da, aha tüm çevre köylerinde hâlâ adı edilir o düğenin...

İLYAS — Ya demincek de dedin de. Aklını mı yitirmiş bu Memet demiştim. Görmüş gibi laf eden hay Memet. Ne var ki deden malına pek düşkün, ve de ziyadesiyle övüngeç bi adammış da...

MEMET — İspatı var. Kerpiç Memet ölmedi daha...

İLYAS — Kerpiç Memet mi den? O hayvandan ne anlar? Tarlası, malı yoh, cılbağın biri... Gocamış

bi duvar iti gibi orada burada gezinir durur. Hangi ocak başı sıcak, hangi gübrelik günlekse oraya çöker. Hem eşkiya bi adam o... Dağlarda gezmiş. Kendisine soracak olursan, Ankara'dan çok büyük kumandanlar gelmiş de, etme . eyleme, sana gücümüz yetmiyecek, in şu dağdan demişler de inmiş. Töbe, yalan... Diyeceğim şu ki, pireyi deve yapar o... Var anla gayri, düğeye kıymet biçişini... Hayvandan yanı heç korkma, sen bana sor. Ha bak Memet... (Yanındaki duvarı işaretle) Bizim inek kunnadı demincek... Hele bi büyüsün... Allah bana da ömür verirse, düğe göstersem sana, düğe...

MEMET — Ayağına azıcık derman gelince heç durma, git de bizim şinciki düğeyi gör! Kerpiç Memet gördü de, bu dedeğin düğesinin eşi dedi.

İLYAS — Efferim Kerpiç'e ula... Günahını aldık. Baksana maldan da anlarmış koca herif.

MEMET — (Memnun) Anlar ya...

İLYAS — Yani demem şu ki, dedeğin düğesine benzettiğine bakarak, anlaşılan heç iş yok o sizin düğede.

MEMET — (Yüzü asılır. Eli beline giderek) Esas sizinkinde yoh iş. Anası ne ki, danası ne ola? Varı yoğu bi kemik yığını inek.

İLYAS — (Yatakta doğrulur.) Sen onu affetmişsin. Yavaş gel oğlum. Ula ne kadar soysuz ve de ne kadar düşkün hayvan varsa köyde, o da sizin kapınızdadır. Benim ineğin aslı astarı belli oğlum. Sen kemik yığını den öyle mi?

MEMET — (Kızmıştır) Sahabı ne ki kendi ne olacak? Soya da gelincek, kimsin sen ula? Deli Satı'nın maraz İlyas...

İLYAS — (O da kızarak) Ulan anamı karıştırma... İş ana lafına döküldü mü sen zarar eden. Benim anamın ne yavuz bi karı olduğunu köylü bilir. Senin anan...

MEMET — (Tabancayı çekmek üzeredir) Anama laf etme, bak sana deyim, anama laf etme...

İLYAS — **Anağın ne mal olduğunu git de Omar emmine sor.**

(Memet ile İlyas içerde kızışırken, Satı Karı ile gelini yukardan gelirler. Satı Karının her halinden toprakla yaman bir savaşa girmiş olduğu bellidir. Altmış yaşın üstünde olmasına rağmen toprak onu pek yenememiş, ama belini de çökertmiştir. Onu da üst üste iki kuşak sararak dik tutmak ister. Giysileri gelini Hatice'ninki gibi... Yalnız Satı Karı yüzünü örtmez. Erkekten kaçmaz. Zaten yüzü erkek yüzü gibi sert, kavruk, kara ve çizgili. Sesinde bile erkek sesinin kalınlığı var.)

MEMET — (İyice kızarak) **Omar emmimi ne karıştırın ulan?**

İLYAS — **Kendi ağzınla dedin ya... Ananın tarlasının üstüne yatarmış herif...**

MEMET — (Tabancayı çeker.) **Yatarsa yatar. Kâyası mısın?**

İLYAS — (Tabancanın falan farkında değildir.) **O tarlaları anan olacak garı başkalarına yaratınca görürsün sen...**

(Satı Karı ile gelin damın yanına gelince, Satı Karı sola kıvrılır, kaybolur. Hatice elinde deynek damın kapısına gelir. Dinler. İçerde bir şeyler olduğunu anlar. Sessizce kapıyı aralar, girer. Ne Memet, ne de İlyas hiddetten Hatice'yi fark edemezler.)

MEMET — **Hâlâ anaına laf mı eden ula?** (Büyük bir kızgınlıkla) **Aha şinci cami duvarına işedin mi köpek.** (Tabancayı İlyas'a çevirir.)

HATİCE — (Arkadan Memet'in başına sopa ile vurur.)

MEMET — (Yere serilir.)

İLYAS — (Memet karşısında imiş gibi köpürerek) **O anan senin, bugün yarın kocaya gitmezse, köy içinde davarım deyi gezerim be... Hemi de bi yazının itini koynuna alacak bak, gör.**

HATİCE — (Memet'e doğru eğilip bakarak) **Amanın, Gamalı'nın oğlu...**

İLYAS — **O karının Gamalı'yı üstüme üstüme salması herifi vurdurup başka kocaya gitmekten başka bi şey değildi. Tâ ezelden «Fındık Anşa» derler anana senin... Benim anama da Satı Karı...**

HATİCE — (Sopayı kaldırarak övüngeç) **Bana da Satı Karı'nın gelini derler. Vuruncak adamı böyle yerlere sererik biz... Gâvurun kunnadığı seni...**

İLYAS — **İtin dölü.**

HATİCE — **Enik.**

İLYAS — **Davar oğlu davar.**

HATİCE — **Babayiğit delikanlıydı hani? Hasta adama silâh çeken babayiğit.** (Memet'e) **Gövdenden utan barı...**

İLYAS — **Ayı oğlu ayı... Bi de kalkmış...** (Öksürük lafını keser.) **Su! Su!** (Öksürür.)

HATİCE — (Su getirir.)

İLYAS — (İçer. Ferahlar. Hatırlar. Memet'in farkına varmıştır artık.) **Ne yaptın gız? Oğlanı öldürdün mü yoğsa?**

HATİCE — (Su tasını testinin üstüne atarak) **Ya o seni öldürseydi? Bak garığın kıymetini bil İlyas. Anandan geri kalır yeri var mı, gör garını...**

İLYAS — (Gözü Memet'te) **Sesi sedası kesildi. Sakın ölmesin gız?**

HATİCE — **Anam görmesin... Ölmediyse bile çiğpişmiş yer onu...**

İLYAS — **Oh, ne demek olsun ya... Ana-gız siz adamı öldürün, biz bi yol daha hapise girelim, ceremesini çekelim.** (Endişeli) **Bak bakalım şuna... Yüreği atıyor mu gız?**

HATİCE — **Ben elimi sürmem töbe...** (Duvarın arkasını göstererek) **Anam buzağıya bakmaya gitti, geliverir de...**

İLYAS — Ulan bu garı... (Başını iki yana sallayarak yataktan kalkar.)

HATİCE — (Hayret ederek) Amanın gı, bizim herife bak, dirildi.

İLYAS — (Memet'in yanına gider. Eğilir, dinler. Tabancayı yerden alıp Memet'in beline sokarak) Baygınlık... Şükür olsun...

HATİCE — (Hayreti artarak) Döşekten kalkamıyan İlyas'a bak...

İLYAS — Çok çenelenme bakalım... Gel tut şunu...

HATİCE — (Hâlâ hayretler içinde) Döşekte sağdan sola dönemiyen herif kalkmış da hasmına hizmetlenir durur...

İLYAS — Duyman mı gız? Tut şunu dedik. (Eğilir Memet'in bacaklarından tutarak) Tez ol. Şincik odunu yen ha...

HATİCE — (Korkarak gider, Memet'in başından tutar) Ha anladım. Gübreliğe atacağık. (Kapıya gitmek ister.)

İLYAS — (Başıyla göstererek) Döşeğe... Nere giden? Döşeğe gız. Benim döşeğe...

HATİCE — (İyice şaşkına döner) Amanın, köylü duymasın... Amanın, anaın görmesin... (Çaresiz götürür.)

İLYAS — Yatır!

HATİCE — Anam görürse inme iner. Köylü duyarsa gıyamete dek lafımız edilir gayri... Hasta döşeğinden kalkmış da İlyas, yerine hasmını yatırmış deyi...

İLYAS — (Memet'in kolunu, bacağını yatağa yerleştirerek.) Köylüye dedirtme beni şinci...

HATİCE — Habarları olsa köy odalarında söylenirik.

İLYAS — (Kızarak) Köylü, köylü deyip durma... Aha bu Karalar köy mü gız? Şurada boğulup gidecektim de, bi Allahın kulu çıkıp gelmedi. Bu oğlandan başka... Bana su verdi...

HATİCE — (İnanmaz.) Ne den herif? Bu? Gamalı'nın oğlu? Amanın ahır zaman gelmiş de habarımız yokmuş.

İLYAS — Hem iki defa su verdi.

HATİCE — Kurtla kuzu barıştı desene?

İLYAS — De bakalım, böyle bi adam kuru hasır üstünde konur mu? Döşeğimi veririm, n'olacak?

HATİCE — Feda olsun, böyle bi babayiğide... (Memet'e büyük bir saygı ile eğilerek) Elim kırılaydı ilâha... (Başına bakar) Hay İlyas, bi şey olmasa bari oğlana? (Duvarın ötesine doğru) Şu anam da ekmek yer gibi her öğün bunlara lânet okumadan edemez. (Ağlamaklı) Keşke Satı Karı'nın gelini olmasaydın. Vay tosunum, vay...

İLYAS — (O da kendisini karısının havasına kaptırarak) Üstelik yangın fakir oğlan...

HATİCE — (Burnunu çekerek) Kimeymiş? Kime?

İLYAS — (Küçümseyerek) Heç canım. Dallıların gız.

HATİCE — Böyle bi civana o gız?

İLYAS — Bulmuşun böyle bi deliganlı a sürtük, valtiyken sahap çıksana... Hele bi yol mapusu çıkar aradan dermiş.

HATİCE — Vay gâvurun gızı, vay!

İLYAS — (Karısına) Ulan garı... Bi tarihte sen de dediydin ya!

HATİCE — (Suçlu) Şimdiki aklım olsa der miyim? Heini etraftan, babasının kanına aldırmıyan adam, sana heç yar olmaz derlerdi de...

İLYAS — (Memet'e bakarak telâşlanır.) Nidek gız? Aman tez bi çare bulak...

HATİCE — Eşe Ana anlar böyle işten (Başörtüsünü toparlar) Varayını, bakayım. Geç oldu ya... Kapısını yıkar, gene de alır gelirim. (Kapıya doğrulur.)

(Satı Karı, damın üst başındaki hayvanların bağlı olduğu anlaşılan aradan çıkar. Bir kolunda düğlek, bir elinde ise isler çıkararak yanan bir çıra parçası vardır. Kapıya gelince çırayı söndürür. Girer. Hatice ile karşı karşıya gelirler. Az gören kimselerde olduğu gibi gözlerini kırpıştırarak bakar. Hatice'ye iyice sokulur. Tanır. Çırayı kapının ardına atar.)

SATI — N'oluyo gız gelin? Nereye giden?

HATİCE — (Saygılı) Heç buradayım ana...

SATI — Boyu devrilmeyesice... Kaç defadır derim sana... Hasta başından kati ayrılınmaz. Bu bir...

HATİCE — Kendi saldı... Hem buzağı...

SATI — (Sert) Gelin kısmı kati fazla laf etmemeli. Bu da iki... İrahmetli kaynatama bigün tarlaya giderken, aşağı yol daha kese baba diyecek olduydum da, elinin tersini vurunca ağzımı kana buladıydı. Sizinki de gelinlik mi gız yırtık? Ne kaynatan var, ne öte git diyenin... Yer içer, salınır gezersin. (Yatağa doğru) İlyas. Uyur mu o gız?

HATİCE — (Susar.)

SATI — Kalk anan geldi ula. Kalk Satı Karı geldi. Haberler çok eyi İlyas...

İLYAS — (Anasına giderek) Hoş gelmişin ana...

SATI — Ne? Demek sen dirildin ula? (İnanmaz, Eliyle oğlunu tutar. İyice yaklaşıp bakarak sevinir.) Şükür yaradana... Şükür mevlâya... Dedelere mum yakacağım. Bugün bizim haneye bereket geldi, iyilik geldi, uğur geldi.

İLYAS — (Aklı Memet'te) He... Ana...

SATI — De bakalım anasının İlyas'ı?

İLYAS — Hani... (Ağzından kaçırıverir) Gamalı'nın oğlu... (Yatağa doğru bir işaret yapar ama, Satı Karı fark etmez.)

SATI — (Birden sertelerek) Gamalı'nın oğlu mu den? Nerden çıktı o alçağın lafı? O ırzı kırığın yüreğinde korkusu var da. ağzına mı vurdu yoğsa? Ulan dolu tabanca döşegin altında kimi bekler? Ben orman köylerinden bi sipariş deynek getirmişim ki zorlu, vurunca Gamalı'nın oğlunu yere sermek için...

HATİCE — Ana...

SATI — Sus gız. De bakalım İlyas, korkan mı ula?

İLYAS — (Kekeler) Yoh... Yoh... Ne korkması... O oğlan heç gorkulacak gibi değel ki...

SATI — (Gene keyiflenir) Ha şöyle... Zatı ağzını aradım senin... Gamalı'lardan korkarsa heç ya-

şamasın Satı'nın İlyas'ı daha eyi... Ula sen değel misin bostanın kıyısına Gamalı'nın leşini seren? (Düğleği zaferle kaldırarak) Bak Gamalı'nın suladığı bostanda yeten düğleğe... (Keyifle yatağın ayak ucuna doğru atar.)

İLYAS — (Memet aklına gelerek, yatağa koşar.) Aman ana niden?

SATI — N'ideceğin? İçeriğin ateşini söndürür İlyas'ım.

MEMET — (Düğlek ayağına düşmüştür. Kıpırdar. Sayıklar gibi) Of... Kafam... Kafam... (Sonra duvara dönerek uyur.)

HATİCE — (Yatağa sevinçle koşar) Şükür rabbime, ölmemiş.

İLYAS — (Sevinir) Ölmemiş... (Eğilip bakarak) Aman ses etmeyin sakın... Uyuyor... (Fısıltılı, anasına) Uğurlu geldin ana.

SATI — Kim o? (Şaşırmış, yatağa girmek ister.)

İLYAS — (Eliyle engel olarak) Aman deyim ana...

SATI — Zatı görmez gözüm... (Geline) Kim o?

HATİCE — (Susar.)

SATI — Sana derim gız?

HATİCE — (Susar.)

SATI — Dilini mi yuttun gız gelin?

HATİCE — Gelin kısmı fazla laf etmez dedin ya ana...

SATI — Emme sorunca da cevap verir itin dölü..

HATİCE — Bu bi garip ana... Bi garip işte...

İLYAS — Ben deyim bi ya, sen de kırk gün, gözünü kırpmamış heç.

SATI — O ölmek de n'oluyor?

HATİCE — Yaralı fakir.

İLYAS — Hemi de yangın.

HATİCE — Yüreği yanık ana...

SATI — Vah vah. Çıktı geldi ha, gece vakti...

İLYAS — Ya... Geldi de... Boğulacaktım az daha... Bana su yetiştirdi.

SATI — Valla sen ondan dirilmişin İlyas... Anladım, şinci anladım. Böyle bi garip, çıkar gelir bazan... Kırk yılda bir olur bu da haa... Şu köy-

den gelirim, şu köye giderim der emme... Ne gezer oğul, ne gezer... Nereden gelip nereye gittiğini Cenabı Mevlam bilir ancak ...Bu garip bizim haneye boşuna gelmedi, ben size deyim... (Dua eder gibi ellerini açıp sallanarak) Bunu bi yollayan var; bunu bi yollayan var. (Ellerini indirerek) Sen kalk koca köyde Satı Karı'nın hanesine gel...

HATİCE — Bak ki ineğin kunnamış.

SATI — Hay ağzını öpem gelin. Doğru den.

HATİCE — Oğlun eyi olmuş...

SATI — Hay ömrüne bereket Hatice.

HATİCE — Bostanın gürelmiş...

SATI — N'edecen sen... Bu böyük bir mükâfattır Cenabı Mevlâm tarafından bilene... Mahsul gayet bollaşır, bet bereket gelir haneye... (İlyas'a) Ben başında beklerim. Hadi siz yatın.

İLYAS — Sen yat ana... Benim uykum yoh.

SATI — Etme oğul şu garibi...

İLYAS — Yat dedik ana, sen yorgunsun.

SATI — Ya bu garip ortadan sır oluverirse? Gündüz gözüyle göremezsek?

İLYAS — Ben gözümü kırpmam... Haber veririm...

SATI — Aman deyim oğul... Önüne bi şeyler çıkaralım... Göynünü kazanalım bi iyice... (Ocağın başına gider.)

İLYAS — Hadi avrat, sen de yat.

HATİCE — Sen hastasın... Ben bekleyim...

SATI — (Yastığı yıkıp, mindere uzanacakken doğrulur.) Gız Hatçe! Daha demincek ne dedik? Sorulunca cevap verir gelin kısmı... (Uzanarak) Getir şu yorganı... Hem ne hastası gız? O suyu içtikten sonra hastalık mı kalmış oğlanda?

HATİCE — (Gider. Bir yerden eski bir yorgan çıkarır.)

SATI — O suyu bizim testinin suyu mu sanın, tepesi yere gelmiyesice...

İLYAS — (Düşünceli) Yatın... Yatın... Belli olmaz.

SATI — Aman derin, sakın kalbini bozma İlyas. Bu kadar dirilmişsin o su yüzünden. Yarın sal. Musa koca danayı kesecekmiş... Ciğerini elimize geçi-

rirsek, onu da yen... Yüzüne kan, dizine derman gelir de haftasına kalmaz işe bulaşıverin... (Gelin, Satı'nın üzerine yorganı örter.) Sen de arkama gir Hatçe... Sana o kadar başlığı ne deyi verdik. Azıcık da anamı ısıt. Çırayı da üfle gı. Gazı çaydan doldurmuyon ben...

HATİCE — (Çırayı üfler. Satı'nın yanına yatar. Yorganı çeker.)

MEMET — (Sayıklar) o düğe... Ne den sen... O düğe köyde birinci...

HATİCE — O düğe çevre köylerde birinci olacak diyo...

İLYAS — (Kızgın) Nereden bildin gız? Uyusana...

SATI — Garip mi öyle dedi? (Sevinerek) Bizim buzağı için demediyse, ben de neyim...

İLYAS — (Ters) Uyuyun be... Hem sayıklıyo canım...

SATI — Daha iyi ya oğul... Dervişin fikri ne ise, zikri de odur demişler.

İLYAS — Bizim düğe için dediğini nereden bildiniz? Herifin içine mi girdiniz?

SATI — İtikatını sakın bozma İlyas. Aman oğul böyle bi garipte düğe ne arar ki, Gamalı'nın hortluyasıca gibi, düğe döğüşü çıkarsın.

İLYAS — Belli olmaz

SATI — Ah calıal oğlan, ah. Benim hanemde konuklayıp başkasının düğesini bildirecek değil ya? Aha şu Gamalıların uyuz düğesini...

İLYAS — (Memnun) Sen çok yaşa e mi ana... (Yatağa «nasılmış» der gibilerden bir jest yapar.)

SATI — Aman oğul uyuyup kalına... (Uykulu ve ağır ağır) Yel gibi olur bunlar... Ruh gibi... Kaçar gider de habarımız olmaz...

(Sessizlik... Kadınların nefes alışlarından uyudukları anlaşılır. Ocağın güçsüz ışığı odayı belli belirsiz aydınlatır. Arada bir köpek ve hayvan sesleri... İlyas yatağın altına elini sokup aranır. Elinde irice bir tabanca parlar. Ocağın yanında, duvara sırtını vererek oturur.

Az sonra Memet kıpırdar. Sırt üstü döner. İlyas dikkat kesilir. Memet yatakta oturumuna gelir. Bakınır. Nerede olduğunu anlar. Yatağa düşmüş şapkasını bulur. Şapkayı giyerken eli başında az durur. Kalkar. Yatan kadınlara, İlyas'a pek iyi görmeyen gözlerle bakar. Kapıya yürür.)

İLYAS — (Kalkarak) **Uğurlar ola Memet.**

MEMET — (Döner bakar. Hırsla kapıyı açarak dışarı çıkar.)

İLYAS — (Arkasından gider.)

MEMET — (Sokaktadır. Kaval sesi başlar. Birden ensesine soğuk su dökülmüş gibi olur. Ceketinin yakalarını kaldırır. Başını içeri çeker. İki elini pantolonun cebine sokup iyice büzülerek, bir yukarı, bir geldiği yöne bakar. Bocalar. Ve sonra birilerinden kaçarcasına geldiği yerden çıkar.)

İLYAS — (Kapıda, üzgün kavalı dinler.) **Ulan deli çoban**... (Girer, kapıyı örter. Anasına doğru bakarak) **Gitti**... **Yel gibi**... **Ruh gibi**... (Tabancayı yatağın altına sokar. Uzanır. Kaval devam eder.)

KERPİÇ MEMET

Cumhuriyetin ilk yıllarında, iki dağın geçit verdiği bir boğazın başında gelişi güzel yapılmış bir jandarma karakolu.

Karakol komutanı odası. Masa, bir sandalye, uydurma bir tahta sıra. Solda ve sağda birer kapı. Karakola sağdaki kapıdan girilir Tam karşıda kocaman bir pencere. Pencereden yolun ve bir derenin geçtiği boğaz, iki tarafında yükselen dağlar görünmekte. Bu görüntü karakolun üzerine abanmış, onu ufaltır, ezer sanki... Hükümet yolun kıyısına, boğazın kilit noktasına karakolunu kurmuştur ama, o dışardaki sarp dağlarda gezen eşkıyaların, Dadaloğlu'nun ağzıyle «Ferman padişahın dağlar bizimdir.» diyerek, bildiklerinden geri durmadıkları hissedilir.

Karakolda iki kişi var; jandarma eri Recep ile bir köylü. Recep başı tıraşlı, resmî ceketinin düğmeleri çözük, geri hizmette kullanılan «Karavanacı» dedikleri tipten bir delikanlı. Övüngeç, pireyi deve yapan hayalcinin biri... Masanın başında oturmuş, masanın üstündeki bir tabancayla oynayarak, karşısındaki köylüye karakol komutanı pozlarıyle kasılır durur. Arkadaşlarının «Atma be Recep.» diye kendisine pek kulak asmadıkları er için, aranıp da bulunmayacak bir durum. Nasıl olsa köylü dinleyecek. Köylü ise sırada oturmuş, bir şalvar,

bir mintan, başı açık, elleri apış arasında, büzülür durur. Korkulu ve şaşkın gözleri vardır. Bir derdi olduğu, bir şeyler düşündüğü belli. Perde uzaktan ve yakından gelen silâh sesleri ile ve hızla açılır. Perde açılır açılmaz bir silâh sesi... Kuvvetli...

RECEP — (Tabancayı bırakarak, elini yumruk yapıp masaya vurarak, beğenmiş.) **Yaşa başçavuşun silâhı...**

KÖYLÜ — (Silâh ve yumruk sesine oturduğu yerden ve düşüncelerinden fırlar.)

RECEP — (Kulağı pencerenin dışında, köylüye sert) **Otur! Otur!**

KÖYLÜ — (Şaşırmış bakınır)

(Bir silâh sesi daha... Uzak ve güçsüz.)

RECEP — (Beğenmemiş, pencereye doğru.) **Hadi ulan sen de, hıyar ağa... Acemi çaylak ateşi, n'olacak... Boğazı gümbür gümbür ettirmeli ki** ...

KÖYLÜ — (Sıraya oturur. Düşünür.)

RECEP — **Ah bir Kerpiç Memet**... (Sözünü kuvvetli bir silâh sesi keser.)

KÖYLÜ — (Silâh sesinden çok «Kerpiç Memet» lafı üzerine fırlayarak) **Kerpiç Memet mi den?**

RECEP — («Gol» der gibi) **Kerpiç ya... Hey anam hey. Herifçioğlu silâh atmaz, dağlara türkü çağırtır be.** (Pencereyi işaretle) **Dinle! Dinle! Hâlâ boğazı inletir kurşun...**

KÖYLÜ — (Hayretle) **O herif ha?**

RECEP — (Kaşlarını çatarak) **Herif dediğin kim?**

KÖYLÜ — (Suç işlemiş gibi) **Aha o...** (Pencereyi gösterir.)

RECEP — **Aman sakın hemşerim... Herif dediğini duymasın... Bu Kerpiç denen eşkiya... Kimden laf eden yahu sen? Köyde alacaklısı azıcık yüzünü asmış da «Sonra gel Memet» demiş! Vay sen misin böyle diyen, çekmiş herifi devirivermiş.**

KÖYLÜ — (Korkarak) **Eh... Hadi kal sağlıcanan...** (Kapıya yönelir.)

RECEP — (Ciddileşerek) **Nereye? Karakol dediğin senin köy kahvesi mi be adam? İstediğin zaman gel, istemediğin zaman çek, git. Oh, ne giyak ya... Oyuncak mı bu?** (Arkasına kaykılarak, resmi) **Söyle bakalım, nasıl biriydi seni soyan adam?**

KÖYLÜ — **Benim şikâyetim yoh.**

RECEP — **Hoppala. Ulan hemşerim az önce** (Pencereyi işaretle) **boğazda soyulduğunu söyleyen sen değil miydin?**

KÖYLÜ — **Ben idim emme... Vaktiyken tatlı canımızı kurtaralım daha eyi... Geceye kalmadan düşelim yola...**

RECEP — **Otur. Ne canı, ne kurtarması? Burası karakol.**

KÖYLÜ — **Karakol emme... Eşkıyayı başçavuştan daha zorlu anlatın.**

RECEP — «**Yiğidi öldür, hakkını yeme.**» **demişler.**

KÖYLÜ — **O da yiğitlik mi Allasen?** (Derdi deşilir.) **Benim gibi bi fakirin öküz parasını...**

RECEP — **Ulan Kerpiç Memet'le senin paranın ilgisi ne?**

KÖYLÜ — (Pencereden korkarak) **Yoh bi şey** (Kendi kendine) **Sen git de Yozgat köylüklerinde iki yıl ırgatlık et... Yeme, içme. Bi öküz parası denkleştir...** (Kızarak, pencereye) **Sonra, aha bu herif** (Aklına gelerek susar, korku ile kapıya bakar.)

RECEP — **Hangi herif?** (Köylünün cevap vermemesi üzerine, ders verir gibi) **Bak hemşerim sen karakola başvurmuşsun. Karakol ne demek?** (Bilgiç bilgiç) **Karakol demek... Hükümetin kolu demek. Hem sağ kolu demek... Eee şimdi n'oluyor bakalım?**

KÖYLÜ — **N'olacak, soyulduk daha...** (Çaresiz bir jest yapar.)

RECEP — **Sana sormadım. Karakol hükümetin sağ kolu olunca n'olur? Şu demek oluyor ki, Hükümetin sağ kolu Hatap boğazına kadar uzanmış oluyor...** (Birden sorar.) **Ben neyim?**

KÖYLÜ — (Dinlememiştir. Susar.)

RECEP — (Bağırarak) Hey sana soruyoruz... Ne sorulursa cevap vereceksin karakolda hem... Söyle bakalım ben neyim?

KÖYLÜ — Cenderme.

RECEP — Ne jandarması be? Bugüne bugün karakol kumandanı be... Arkadaşlar eşkiya takibine baş efendiye takviye gittiler...

KÖYLÜ — (Umutla) Kumandan? Şu bizim iş düzelir mi den acep?

RECEP — (Kasılarak) Görüyorsun işte... Ona çalışıyoruz işte. İlkin seni soyan kişinin sıfatı şahsiyetini tesbit etmeli.

KÖYLÜ — (Anlamamış.) Ha?

RECEP — Yani canım... Nasıl biriydi? Kısa, uzun, iri, zayıf... Gözü, kaşı?

KÖYLÜ — Amanın... İki mavzer çevrilmiş sana... Biri sağından, biri solundan... Ben nasıl edip de kaşına, gözüne bakarım onun? Paralar gitti gidecek... Saçını başını yolan anam geldi durdu karşıma. Onun gözünü suval edersen, iki gözü iki çeşme durmaz akar (Üzülür.)

RECEP — Eee, bi ipucu vermiyorsun ki bilâder. (sert) Bu senin yaptığın karakolun işini zora koşmak demektir. Bu da çok büyük suç sayılır.

KÖYLÜ — (Davranarak) Aman derim, ben gün inmeden gideyim.

RECEP — Nereye? Ağır ol bakalım... Demin söyledik sana, öyle keyfin isteyince bırakıp gitme yok diye... Bak fazla kafamı kızdırma atarım içeri.

KÖYLÜ — Etme, ayağına düştüm gumandanım... Paradan olduk, bi de...

RECEP — Söyle... Söyle... Saklama herifi...

KÖYLÜ — (Korkarak) Herif deme... Ne eden sen? Gençliğin var... (Kapıya bakarak) Ses seda çekildi zatı. Kalkar gelir de...

RECEP — Kimmiş o gelecek?

KÖYLÜ — (Recep'e yaklaşarak) Aha o... (Pencereyi gösterir.)

RECEP — Girme burnumun dibine... Oradan söyle...

Garı dedikodusu mu bu be. İfade alınıyor burada... söyle!

KÖYLÜ — (Susar.)

RECEP — (Sert) Hadi... (Birden telâşlanarak) Benim işim var. Daha patatesler soyulmadı bile... Akşama karavana diye damlarlar. Baş efendi de var... Ne yaparım ben o zaman? (Kendine gelerek düzeltmeye çalışır) Hoş bu karavanacılık benim işim değil... İşte... Hani...

KÖYLÜ — (Recep'e acıyarak) Patates soymak mı den? Doğru. O iş garı işi emme...

RECEP — Sus. Sus.

KÖYLÜ — Beraber soyak istersen. Ben sana yardım edeyim.

RECEP — (Bu patates soyma işine aklı yatmakla beraber) Yardım... Sen bana yardım... (Birden kasılarak) Sen bana karakol kumandanı olarak yardım et. Bu da ancak doğru ifade vermenle olur. Söyle, kim?

KÖYLÜ — (Kapıya, pencereye bakar, gayet hafif bir sesle) Beni soyan... Kerpiç Memet... (Korku ile kalakalır.)

RECEP — (Hayretle) Kerpiç Memet mi? Kerpiç Memet mi dedin?

KÖYLÜ — Madem karakol... (Recep'in yanına kaçarak) Sana sığındım aha... Etme, beni ele verme.

RECEP — (Gururlanmış) Çekil bakalım. Korkma be. Benim yanımda korku olmaz. (Kalkar.)

KÖYLÜ — (Ferahlamış) Hay ömrüne bereket.

RECEP — (Hafif topallayarak meydana çıkar.) İyi silâh atıyor dediysek... Ondan çekinmek mi bu yani? Ondan korkmak mı? (Çıplak ayağına giydiği bağsız postalından bir ayağını çıkarıp sallayarak) Patates soyacak çoktu ama... Gözü çıksın ayağımdan yaralıyım (Ayakkabısını giyerek) Yoksa ben bir takibe çıkayım da gör... Gör sen beni... (Pencereye doğru kükrer.) (Görsün eşkiyalar. Görsün soyguncular. Görsün Kerpiç Memet.

KÖYLÜ — Ha aslanım dayan... N'olur öcümüzü koma şunda... Görsün Kerpiç babayiğidi...

RECEP — (Coşar) Bir kere Kösedağ'da sıkıştırdık Kerpiç'i... Onlar atar, biz atarız... Biz atarız, onlar atar. Hey babam hey... Dayan bire... Ben sıyrıldım, ilerledim. (Anlattığını oynamaya başlamıştır.) Ağaç gövdelerini siper ala ala ileri...

KÖYLÜ — (Kendini kaptırmış) İleri...

RECEP — Recep'i tutabilirsen tut artık. Arkadan seslenirler. «Kendini harcama ulan Recep...» Kim dinler. Bir defa ok yaydan çıkmış. Bir de ne göreyim... (Köylü de Recep'in oyununa katılarak gözlerini açar.) Elli metre mesafe var, yok aramızda... Karşımda Kerpiç. Martini elinde.

KÖYLÜ — Aman derim aslanım... Kendini kolla... (Sözünü kuvvetli bir silâh sesi keser.)

RECEP — (Sandalyeye çökekalır) Vay anam, vay! (Vurulmuş gibidir.)

KÖYLÜ — N'oldu? Aman etme, n'oldu?

(Sağdaki kapıdan elli yaşlarından yukarı bir köylü girer. Sakalına kır düşmüş... Şalvarlı, mintanlı. Başında bir yağlık bağlı. Yüzünde yumuşak hatlar bulunan sıcak, sevimli bir adam. Kendisine köyde «Kara Dayı» derler.)

K. DAYI — Hey Recep efendi, yedi domuz oğlan birinin başını daha...

RECEP — Gitti dayı, gitti...

K. DAYI — Üstüne varırlar... Bu Kerpiç denen deyyus, heç üstüne varmaya gelmez... (Sesinde Kerpiç'i öven bir ton vardır.)

KÖYLÜ — (Kara Dayı'ya) Tanın mı?

K. DAYI — (Sıraya otururken) Kimi? Kerpiç'i mi? (Cebinden bir tabaka çıkarır, yüzünde bir gülümseme açar.)

RECEP — (Köylü'ye) Kerpiç Memet, Kara Dayı'nın köylüsü olur.

K. DAYI — (Sigara sararken ve önem vermiyormuş gibi) Gürbelikte eniklerle oynaşır dururdu. (Eliy-

le boy işareti yaparak) **Şu gadarcık... Aha şimdi de gitti, dağlara taht kurdu. Hükümeti işinden gücünden eder.**

RECEP — **Af çıkardı hükümet... Teslim olsa ya...**

K. DAYI — **Cık... Onun teslim olacağını heç aklım kesmez.**

RECEP — **Bu kadar jandarma günü geçmiş terhis bekler.**

KÖYLÜ — (Recep'e) **O karşılaşmada eyi denk getirmişin... Dayanacaktın kurşunu...**

RECEP — (Kaçamak) **Çift nasıl gidiyor Kara Dayı?**

KÖYLÜ — **Ne dersiniz bu akla? Hökümet de kurtulurdu, cenderme de...**

K.DAYI — (Aklı köylüde, Recep'e) **Bayağı kolayladık yeğen... Mola verdim de... Varayım hele Recep efendi ile bi cigara sarak dedim...** (Köylü'ye) **Kime dayanacaklarmış kurşunu?** (Recep'e tabakayı uzatarak) **Dola bakalım hele yeğen.** (Köylü'ye döner.)

KÖYLÜ — **Hanı...** (Recep'i gösterip laf söyleyecekken.)

RECEP — (Koşarak gelip, tabakayı alarak laf kalabalığına getirir.) **İyi mi tütün Dayı?**

K. DAYI — **Zararı yoh. (Köylü'ye) Yoğsa Kerpiç'e mi kurşun dayasınlar dedin? Sen buraların garibisin heral?**

RECEP — (Köylü'yü konuşturmamak için araya girer.) **Yabancı dayı, yabancı... Boğazda soymuşlar. Baş efendi de, onbaşı da takipte...** (Birden tabakayı kapatıp, Kara Dayı'ya vererek) **Ulan Sahi...**

K. DAYI — **Neye sarmadın yeğen?** (Elinde tabaka şaşırır.)

RECEP — **Vazife var dayı, vazife...** (Masanın başına oturup kasılarak) **Yaklaş... Söyle bakalım, kimdi seni soyan?**

KÖYLÜ — (Yan yan Kara Dayı'ya bakarak, Receb'e) **Sen benden daha iyi bilin onu.**

RECEP — **Bak şuna...** (Kara Dayı'ya) **Şu herife bak yahu. Bilen, bilmeyen de karakol soyguncularla**

işbirliği ediyor sanacak... Hay Allah. Bak şuna... Ben bilirmişim...

KÖYLÜ — Bilin ya... Karşı karşıya gelince sıksan kurşunu... Heç kızma İrecep efendi... Kabahatın büyüğü sende... Öldür şunu, öldür ağacığım. Ne ben yolumdan olayını, ne senin karavanan kalsın... Millet işine baksın canım...

RECEP — (İdare etmeye çalışarak) Ha, o başka... Bırak o meseleyi... Şimdi... Yani... Bak hemşerim, ben sana seni soyan adamı soruyorum.

KÖYLÜ — Beni soyan da... Hökümeti avara eden de... Cendermeyi teskereden eden de kim? (Kara Dayı'ya bakarak) Aha o... Sıkıversinler döşüne bir kurşun, tamam.

K. DAYI — (Recep'e) Vazifene karışmak gibi olmasın yeğen... Bu garip, Kerpiç'ten mi bahseder acep? (Köylü'ye) Öyle mi?

KÖYLÜ — (Çekine çekine) He. Emme sen hak ver Dayı...

K. DAYI — (Keserek) Ula yeğen, sen bayağı cahil bir adammışsın... Nereli olursun sen? (Aklına Recep gelerek) Kusura bakma Recep efendi...

RECEP — Tamam. Nereli olduğunu da sormak lâzım. (Sorar) Nerelisin?

KÖYLÜ — Kırşehir köylüğü... Çıngıllı...

K. DAYI — Nasıl oldu da sen, Kerpiç'in namını duymadın?

KÖYLÜ — Yozgat taraflarında çalışırdım da...

K DAYI — Daha iyi den ya... (Övünerek) Yozgat olsun... Kırşehir, Çorum, Amasya... Geç öteye... Tokat, Sivas, Kayseri, Antep... Nedecen canım, te Suriye'lerde namı söylenir Kerpiç'in... Hani o deli deyusun yüzünden bizim Karalar köyünün adı geçer oldu her yerde be... Diyeceğim şu ki, sen daha, Kerpiç'e kurşun işlemediğini bilmiyorsun.

KÖYLÜ — Amanın... Kurşun işlemez mi?

RECEP — Sıkıver kurşunu... Dayanıver kurşunu... Demesi kolay. Hadi bakalım, sen karşı karşıya gel de yap o işi...

KÖYLÜ — (Recep'e) Allah korumuş seni... Demek kurşun işlemez ha? (İsyanla) Eee bu insan değel mi? Nasıl olur canım?

K. DAYI — (Sigarasını keyifle tüttürerek) Muskalıdır. Kerpiç... Emme sana muska derim. Gayet bi derin hoca yazdı. Koy cebine o muskayı, yazıda gezinir gibi, makineli tüfek ateşi üstüne git. Heç korkma...

KÖYLÜ — (Ağzı açık) Neden dayı?

K. DAYI — Allah seni inandırsın... Hoca muskayı yazdıktan sonra kendi cebine koymuş... Kerpiç'e, «Bana ateş et oğul» demiş. Kerpiç martini çevirmiş hocaya, ateş etmiş. Bak ki hoca mubarek güler durur. Böyle bi muska bu...

KÖYLÜ — (Saf bir umutla) Öküz parası, ne eyi, ırgatlık edene kadar, varıp bi yol o mubareğe baş vursak? Bi muska da biz yazdırsak...

RECEP — Neden o?

KÖYLÜ — Biz de çıkar dağa...

RECEP — Dağa mı çıkardın? (Kara Dayı'ya) Duydun ya, dağa çıkacakmış...

KÖYLÜ — N'idelim? Soyulana kadar, soyardık hay Recep efendi ağa...

RECEP — (Kızmış) Allah dağına göre kar verir demişler... Bak şuna yahu...

K. DAYI — Hoca, Kerpiç'in niyetini bilmese, muska yazar mıydı heç? Önüne gelene muska yaz da, milleti soysun soğana çevirsin. Olmaz öyle şey. Hem öyle bir muska için dünyada bi kişiye izin çıkmış. Hoca da rahmetli oldu ya...

KÖYLÜ — Haydin kalın sağlığınan. Hocada da umut kalmadı, parada da... Yoldan olmıyalım bari!

RECEP — Şikâyetini geri mi aldın?

KÖYLÜ — Nidek ya? Öyle bi adamdan, Kerpiç Memet'ten para mı kurtulur?

K. DAYI — (Kızarak) Töbe, Kerpiç öyle bi halt karıştırmaz.

RECEP — Katiyen. İftira... Bu adam hakaret ediyor.

K. DAYI — Bak hele!... Bak hele... Kerpiç dediğin

adam senin, katî fakire ilişmez. Onun derdi varlıklı adamlarla... Bizim köyü bi yana koy... Şu çevre köylerde Kerpiç'in sayesinde belini doğrultmuş fakir mi aran...

RECEP — Martinini arşın gibi kullanıp, çuha dağıtırmış... Uyuma...

K. DAYI — Aha şu bacağımdaki şalvar Kerpiç'ten değilse, iki gözüm önüme aksın şuracıkta... Bu oğlanın yaptığını babası yapmaz adama billâha.

KÖYLÜ — (Hemen) Benim de ceketimi, tekkemi aldı valla...

K. DAYI — Bak hele!...

KÖYLÜ — O beni soyarken, yolun kıyısındaki mavzerliler «Yaşa ulan Kerpiç Memet» deyi bağırışırlardı.

K. DAYI — Haa. Şinci iş düzeldi. Demek oluyor ki İrecep efendi yeğen, Kerpiç'in namını kötüye kullananlar var. Annarsın ya, at kuyruğunda geçinen sinekler gibi... Neden diyecek olursan, soyulan adama Kerpiç Memet namı bir korku salar. Bi de soygunu Kerpiç'in üstüne yıkmak isterler.

RECEP — Doğru... Böyleleri karakolu uğraştırır işte. Hani Kerpiç'e bir haber salsan da, bunu anlatsan...

K. DAYI — Dakikesinde parayı bulup gönderdiği gibi...

KÖYLÜ — Yapın şu işi be dayı. Adamın tanışı olmak başka. Senin köylünmüş. Biz de bu iyiliğin altında kalmak.

RECEP — (Sert) Ne? Rüşvet mi?

K. DAYI — Yok canım, yaparık bi şeyler emme... (Ensesini kaşır.)

RECEP — (Pencereye bakarak) Şimdi Kerpiç'in işi gücü var.

K. DAYI — (Özür dileyerek) Doğru der. Böyle ufak tefek işler için...

KÖYLÜ — Etme, öküz be dayı...

RECEP — Şimdi öküzün sırası mı be? (Pencereye doğru) Bak silâh sesleri durdu. Demek ki Kerpiç çekiliyor. Bizimkiler takipte.

K. DAYI — Baş efendi akıl etse de, peşini koyverse barı. Bizim deli oğlanın ardını sürmeye kalkarsa, Suriye'ye dek yolu var. N'olacak o zaman ya? Çünkü hudut Kerpiç'e açık, cendermeye kapalı.

RECEP — (Aklına bir şey gelerek) Aman bırak gitsinler dayı.

K. DAYI — Sen ne yapan yeğen? Suriye'ye geçince rahat durmaz, hovardalık edermiş Kerpiç. Böyle laflar gelir kulağımıza... Halepliler yoluna çıkarlarmış ki sanın Enver Paşa gelir. Gayet de fettan olurmuş Haleb'in garıları. Yiğidi garı gısını yıkar bilin.

RECEP — O kadar da ileri gitmesinler canım Aladağ'ın ardındaki Sarılı Karakolu iyi. Karavanayı orada yerler. Ben paçayı kurtarırım.

K. DAYI — Desene yeğen, senin her zamaki dert. Karavana işi... Kerpiç bu yanlardan ayrılmasın da, sen heç korkma. Fatına gelin aha orda... Benimle çift sürer. Patates mi, nohut mu o soyar ayıklar.

RECEP — (Gözü pencerede) Fatına gelin? Şu Kerpiç'in...

K. DAYI — Ya... Kerpiç'e yangın gelin. Tarla gonşusuyduk da... Donuzun kızı çeksin Kerpiç'in ceremesini... O Kerpiç olacak herif, ana kuzusu cendermeleri o kadar yorar. Bu gelin tüm cendermeye ziyafet çekse, dana boğazlasa yeridir. (Şaka yollu Köylü'ye) Sen hak ver yeğen?

KÖYLÜ — Gücü yeter mi ki?

K. DAYI — Yok adam sen de... Hani bi yarenlik olsun deyi... Bi tarla, altı üstü bi çift öküz gelinin malı...

KÖYLÜ — (İmrenerek) Bi çift öküz... Bi çift öküz ha?

K. DAYI — (Pencereden bakan Recep'e) Babayiğit gelindir maşallah... Emme yüzü heç gülmedi tazenin...

KÖYLÜ — Ne ister, bi çift öküz be dayı...

K. DAYI — (Recep'e) Size doyum olmaz. Vaktiyken sapana sarılmalı...

RECEP — (Pencereyi işaretle) Türkülere bile adı geçti bu gelinin...

K. DAYI — Ya!... «Kerpiç'in martini soğumaz tüter/ Fatma gelinin yaşları sel olur gider» deyi çağırırlar.

KÖYLÜ — Vah gelin, vah...

K. DAYI — Bu gelin gızlken, babası irahmetli başlığı gayet ağır istedi. Kerpiç'in gücü yetmedi. Gız n'etsin, baba sözünden çıkamadı. Başka birine verdiler, o da şinci irahmetli oldu ya...

KÖYLÜ — Gelini Kerpiç heç aramaz mı dayı?

K. DAYI — Onuruna yedirip aramıyor emme... Duyarık hep, Kerpiç, Fatma'nın babası için, «Ulan ecel benden tez davrandı.» dermiş... (Sesi titrer.) Sonra yeğen, geceleri bi silâh sesi gelir Aladağ'dan bizim köye doğru... Çırıltepe'nin kayaları inler. Memet uyur uyanır da, Fatma gelini düşler dayanırınış martine... (Hislenmiştir. Kaçar gibi çıkar.)

KÖYLÜ — (Candan) Vah Memet vah!...

RECEP — Kerpiç'e mi yanan ulan? Öyle bir babayiğide... Namı memleketin sınırlarını aşmış... Türküleri dört bir yanda çağrılır...

KÖYLÜ — Bu nasıl bi adam? Deyiver gözünü sevem İrecep efendi ağa.

RECEP — (Kendince bir Memet hayalleyerek) Burma bıyıklı... Koçyiğit... İrikıyım... Şu Aladağ'da o irilikte çam var mı sanın...

KÖYLÜ — Hay maşallah. (Görüyormuş gibi) Ne gezer... Yoh... Beni soyan töbe o değil.

RECEP — (Kerpiç hayali peşinde) Ve ateş gibi bir adam düşün... Hani... At olur ya, at. İyi çayır alınış bir at diyelim... Eşelenir durur... Kulakları seste, gözleri dört bir tarafa fır döner.

KÖYLÜ — Hay yaradana kurban.

RECEP — Uyku durak bilmez.

KÖYLÜ — Beni bir kötü herif soydu canım... Kerpiç'in günahını aldık. Keşke Kerpiç olaydı... Helâlı hoş olsun derdim. Ula Kerpiç'e soyulmak bile bir şereftir bilene...

RECEP — Boyu... Dur bakayım, boyu... (Kapının yanına giderek, kapı yan tahtası boyunca kolunu bütün uzunluğunca kaldırıp yukarlarda bir yer işaret eder.) **Eh, ferah ferah şu kadar gelir boyu.**

KÖYLÜ — Vay anam vay!.. Temelli koçyiğit canım.

RECEP — (Yanılmamış olmak için elini az aşağı indirir.) **Öyle ya... Baş efendininki şu kadar olsa...** (Uzaktan bir silâh sesi... Hemen toparlanır.)

KÖYLÜ — Başçavuştan uzun... Bak hele sen... Bu Kerpiç...

RECEP — (Kızıverir) **Ulan Kerpiç'in boyuna dedirtme beni. Patatesler n'olacak? Başefendi deyince aklıma geldi...** (Köylü'ye) **Sen bana yardım ederim dediydin.** (Kandırıcı) **Karavanaya senin de emeğin geçti deriz... Başefendi her bir işini halleder.**

KÖYLÜ — Ne durun? Getir, getir. Patatesle olacaksa bu iş, durma bi çuval getir.

RECEP — Yok canım bi çuval değil. (Soldaki kapıya yönelir.)

KÖYLÜ — Odun toplamaya... Ateşi yakmaya... Her bi işleri görmeye razıyım. (Sıraya oturur.) **Bi umut başçavuşta kaldı.** (Düşünür.)

(Recep daha çıkmamıştır ki kapıdan yabancı bir adam girer. Recep'in Kerpiç Memet'in boyunu işaretlediği kapı tahtasının önünde durur. O işarete göre bu adamın boyu yarı yarıyadır. Yılgın, yorgun bir hali vardır. Buna bir de, karakola baş vurmuş insanın çekingenliği eklenir. Saçı sakalına karışmıştır. Bacağında yer yer yırtılmış bir şalvar, şalvarın paçaları, çamur ve toz içinde bulunan dolaklarına sokulmuştur. Üstünde kaba çuhadan bir ceket, başında ise örme bir takke... Ayağında çarıklar...)

YABANCI — (Çıkmak üzere olan Recep'e) **Karakol gumandanı nerede acep?**

RECEP — (Hırsla döner) Karakol komutanı n'olacak? Karakol komutanı takipte... (Bağırır) Ben iki iş birden göremem arkadaş. Hadi git şimdi, sonra gel.

YABANCI — Aman derim... Kızma gardeş... Şuracıkta bir yerde oturur beklerim.

RECEP — Yoo, öyle oturmak da yok. Oturmak varsa, patates soymak da var arkadaş.

YABANCI — Şu işim görülsün de...

KÖYLÜ — (İşi görülmesi için patates soymaya razı adamı görmek için döner.)

RECEP — (Yumuşar) Hele şu karavana işini yoluna koyalım. Senin derdine de bakarız canım. (Sırayı göstererek) Çök şöyle... (Kapıya gider.)

KÖYLÜ — (Sıradan fırlar. Yabancıyı tanımış, Recep'e bağırır.) Aman dur gitme Recep efendi ağa... Aman azıcık eylen...

RECEP — (Döner) N'oluyor?

KÖYLÜ — (Yabancı'nın başındaki takkeyi alarak) Ver ulan. (Ceketinin yakalarına sarılır.) Çıkar ceketi de... çıkar...

RECEP — (Köylünün üzerine yürür, kolundan çekerek.) Dur bakalım, dur. Atarım içeri... Karakolda soygun ha?

KÖYLÜ — O da beni boğazda soydu ya...

RECEP — (Bilgiç) Nerden bileceğiz? Hem seni soyan adam kalkar ayağı ile karakola gelir mi? Var mı şahit, ıspat?

KÖYLÜ — Şahit, ıspat... (Takkeyi göstererek) Aha anamın örmesi takke... Üstündeki ceket de benim.

RECEP — (Sert, keser.) Ağır ol. Takkeden, ceketten şahit olmaz. Onların da senin olduğuna dair şahit isterim sonra.

KÖYLÜ — Valla benim...

RECEP — İspat edemedikten sonra yemin kaç para eder?

YABANCI — (Köylü'ye acımış) Onun... Takke de, ceket de onun...

KÖYLÜ — (Birden sevinerek) Aha şahit sana Recep efendi...

RECEP — Şahit değil, suçlu... (Yabancı'ya kötü kötü bakarak) Hem de ne suçlu...

YABANCI — Doğrusu bu gardeş.

RECEP — (Patlar) A ulan dangalak. Sen mi suçunu söyleyeceksin ulan. Bilmez misin bu işleri? Dağdan mı geldin?

YABANCI — He dağdan...

RECEP — Karakol sora sora bulur suçluyu... Suç da öyledir. Suç da sora sora bulunacak. (Masaya gider, bir yumruk atar.) Suç bulmak için ter dökeceksin ter. (Oturur.) Oh ne iyi ya... soyduğunu bir kalemde deyiver. Hırsız hırsızlığını söylesin. Eşkiya gelip teslim olsun.

KÖYLÜ — Ne iyi olur emme... (Memnun, güler.)

YABANCI — Haklısın gardeş. (O da memnundur.)

RECEP — (Bir yumruk daha atarak) Susun. Öyle olunca bu karakola kilit vur daha iyi. (Köylü ve Yabancı suspus olurlar.)

RECEP — Yaklaş. (Yabancı'ya) Sana dedim, yaklaş.

YABANCI — (İlerler) Buyur?

RECEP — Cevap ver bakalım... (Siniri geçmemiş) Ben sende şimdi ne suçlar bulayım da gör bakalım.

YABANCI — Aman derim gardeş.

RECEP — Amanı zamanı yok. Madem karakoldasın, bir bir suçların sayılıp dökülsün meydana. (Elini uzatır.) Evvelâ ver bakalım şu nüfusunu...

YABANCI — Kafa kâğıdını mı?

RECEP — Çabuk. Çabuk ver.

YABANCI — Vardı ya... Dağda cığara kâğıdı bulamadık da...

RECEP — (Gözleri açılarak) Ne dedin?

YABANCI — Ben tütün kullanmam...

RECEP — (Derdi debreşerek keser.) Ben kullanır mıyım yani? Kullanabilir miyim? Kullanmasan ölür müsün?

YABANCI — Zatı heç kullanmadım. Fakat gayetle tiryaki arkadaşlar vardı.

RECEP — (Hep aklı derdinde) Tiryakiliğini kim takar senin? Demin kırk yılda bir cigara doluyacak olduk, nalı o herif mani oldu... (Köylü'yü gösterir.)

YABANCI — O arkadaşlar çok üstüne düştüler... Tiryakilik başlarına vurmuş.

RECEP — Haklı herifler.

YABANCI — Kafa kâğıdının yapraklarına cigara sardık.

RECEP — Cigara sardınız ha? (Masaya yumruk atar.) Suç etti iki... Soygun bir, bu iki...

YABANCI — Esasında o kafa kâğıdı benim değeldi ki...

RECEP — (Bir suç daha yakalamak üzere gözlerini dört açarak) Eee?...

YABANCI — Büyük kardeşim ölüncek, babam rahmetli bu nüfus işi uğraştırıcı deyi, bu kafa kâğıdını bana verdiydi. Hani o ölen ağamın adı da aynıydı da...

RECEP — (Bir yumruk daha atar.) Üç.

YABANCI — Ne ki?

RECEP — Ne olacak suç üç etti... (Köylü'ye) Sen de aklında tut.

KÖYLÜ — (Şaşırarak) Şey... Üç...

YABANCI — Ohooo... Ölü babamın suçları da bana yüklenecek olursa... Köyün yolunu bulamayız biz.

RECEP — Sahte nüfus kullanmak suçtur.

YABANCI — Yoh, ki meydanda... Yandı, bitti.

RECEP — O zaman da nüfussuz olun ki, bu daha büyük suç...

YABANCI — Bu rahmetli babama ait bi suç. Ağzını açsan suç olacak. En iyisi susmak.

RECEP — Sana dedik... Böyledir bu... (Zafer kazanmış) Gelelim birinci suça...

YABANCI — Ona gelip de heç zahmet çekme. Ben kabüllendim. Bi kaç ay yatarık bunlardan... Öbür suçlar affa girse eyi...

RECEP — N'o? Daha mı suçun var?

YABANCI — (Endişeli) Seyit Ali affa girer değel mi?

RECEP — Ulan ne bilirim ben Seyit Ali'yi?

YABANCI — Doğru ya... Seyit Ali'yi nerden bileceğin? Zatı o rahmetli oldu...

RECEP — Onun suçuna öbür tarafta bakarlar Karakol ölülere karışmaz.

YABANCI — Deme öyle... Hökûmet aha bu Seyit Ali'yi benden suval ediyor.

RECEP — (Yabancıyı yakalar) Yoksa cinayet mi?

KÖYLÜ — (Yabancı'dan korkarak) Eyi ki canıma dokunmadı.

YABANCI — Sen, de vukuat... Ben deyim ekmek parası...

RECEP — Anlat, anlat...

YABANCI — Evveliyatı şu, ben mapustan çıkıncak...

RECEP — Bak hele bak. Sabıkası da var. (Köylü'ye) Kaçetti suç?

YABANCI — O suçu töbe kabul etmem. Başkasının ateşine yandık. Eller samanlık yaktı. İki yalancı şahit uydurdular. Olanlar bize oldu.

RECEP — (Hesap ederek) Bir... İki... (Köylü'ye) Kaç etti ulan, desene...

KÖYLÜ — (Şaşırmış) Valla benim kara cümlem zayıftır.

RECEP — Kafa yok ki herifte... Neyse... Onu sonra hep birden yekûn ederiz. (Yabancı'ya) Anlat bakalım?

YABANCI — El yerine yatıp mapusta, sonra çıktık. Geldik köye... Bende tarla, tapan, ana bacı arama...

KÖYLÜ — (İlgilenir.)

YABANCI — Heç biri yoh, şükür. Bi yoh içine düşmüşüz ki deme gitsin. Ula n'idek?

KÖYLÜ — Vah hemşehrim, benim gibi desene... Gurbete çıkaydın...

YABANCI — Biz dağa çıkalım dedik. Dağa çıkmak için de silâh gerek...

RECEP — (Anlamış) O Memet Ali'de de silâh var.

YABANCI — Hay ömrüne bereket... Seyit Ali'de de bi mavzer var emme, gız deyi al yat döşeğe canım. Kır ata atlayıp da, dalına bu mavzeri astını Seyit Ali, pırıl pırıl yanardı namussuz... Seyit Ali ağa

adam, Fiyaka için asar. Bize ise gayetle gerekli bu mavzer, ne yapıp da, tereyağından kıl çeker gibi almalı bu silâhı?

RECEP — Az dur. Eşkıyalık da suça girer, unutma.

YABANCI — Girer emme, işler kesat... Dağa çıkıp, yolunu bulmalı. Uzun lafın kısası; aldık bi alıbaptan ödünç bi tabanca. Girdik Seyit Ali'nin hanesine... Mavzeri tam alıp çıkacakken uyandı. Seyit Ali'nin hanesine gir de, seni sağ çıkarsın ha? Biz ondan önce davrandık. Alnına sıktık kurşunu...

RECEP — Buna teamü... Teamul... Dur bakayım, neydi o. Ha, bile bile adam öldürmek derler.

YABANCI — Affa girer mi?

RECEP — (Bayağı düşünür) Bunlar... Bu cinayet... Bu... Pek... Bunlar şöyle böyle şeyler... Affa büyük suçlar... Yani... Hani... Affa girecek suç... (Patlar) Ne bileyim canım ben... Şöyle büyük bir adam falan olmalısın da... En iyisi hemşerim, ne kendin yorul, ne bizi yor. Arkadaş sen doğru kazaya git. O karakola teslim ol.

YABANCI — (Dışardan çekinerek) Aman derim...

RECEP — Ulan iyilik yaramaz mı sana? Hattâ aklın varsa, şehre git, payitahta git. Orada büyük adamların suçlarına bakılır, af görürler de arada sen de kaynar gidersin.

KÖYLÜ — (Yabancı kaçacakmış gibi hemen kapıyı tutar.)

YABANCI — Gidemem. Bir yerlere gidemem. Ben buraya zor geldim. Görmen mi cenderme tutmuş boğazı...

RECEP — Dağa n'olmuş?

YABANCI — Orası daha beter. Eşkiya var.

KÖYLÜ — (Sevinerek) En iyisi bu meseleyi de başçavuş halletsin.

RECEP — (Masadan kalkar.) Eh, öyleyse beklersin... Ama bak karavanaya yardım edeceksin.

YABANCI — Ne bi vazife olursa yaparık.

KÖYLÜ — Ateş de yakar. Patates de soyar...

RECEP — (Soldaki kapıya giderken) Ben öyleyse pa-

tatesleri getireyim. (Memnundur. Kapının yanında döner; Köylü'ye) Senin adın ne idi, sormadık.

KÖYLÜ — Memet.

RECEP — (Yabancı'ya) Ya senin?

YABANCI — Memet...

RECEP — İki Memet ha? (Şaka yollu) Ha göreyim sizi Memet'ler... Sizi biribirinizden de ayıramıyacağız be...

YABANCI — (Gelişigüzel) Bana Kerpiç deyin. Kerpiç Memet.

RECEP — (Hırsla döner) Kerpiç Memet mi? Kaldı işte gine karavana...

KÖYLÜ — Demedim mi ben İrecep efendi ağa?

RECEP — (İlerleyerek) Kerpiç öyle mi?

MEMET — (Sakin) Kerpiç, gözü çıksın... Dedem rahmetli kerpiç dökermiş de... O yüzden mal mülk tutmamış, bizi çulsuz bırakmış ya... Yani ya kupkuru, kerpiç gibi...

RECEP — Atma ulan. Kerpiç dediğin senin nah şu kapı gibi, burma bıyık bir yiğit.

MEMET — (Gülümser) Kerpiç'in kapı gibisi nerede görülmüş gardeşim?

RECEP — Dağ gibisi var, dağ gibisi... (Pencereyi işaretle) Ulan Kerpiç. Kösdağ'da jandarma ile cedelleşir.

MEMET — Yoh, onlar Kör Dede ile Kara Üsük... Bi sürü de adamları var. Gözü çıksın namussuzların. Bu dalğara sonradan geldiler. Bizi ekmeğimizden ettiler. Benim zamanımda töbe cenderme filân yorulmazdı.

RECEP — Hadi... Hadi... «Benim zamanım imiş». Ne zamanı?

MEMET — Hani eşkiyalığımda demek isterim.

RECEP — Ulan sen eşkiyalık yapamazsın?

MEMET — Eee, doğru da hani... Bizim yaptığımıza çerçilik de, daha eyi.

RECEP — Çerçilik de nereden çıktı?

MEMET — Bu Kör Dede, Kara Üsük avenesi gelmeden, dağda varlıklı kimselere bi haber salar, giyecek, yiyecek isterdim. Eşeklere vurulmuş gelirdi yağlar,

kavurmalar, kabut bezleri, çuhalar... Bi başıma yalnız adam... Bana ne gidecek? Kalanını hep fakir köylüye dağıtırdım.

RECEP — Maval okuma... Sanki senin saldığın habere kulak asan olurdu da...

MEMET — Öyle deme... Gayet bi eyi itibarımız vardı. Seyit Ali ağayı vuruncak, milletin gözü korktu bizden.

RECEP — Bu Seyit Ali dediğin Karalarlı olmasın?

MEMET — He... Köylü heç sevmezdi onu... Tarlalarının, meralarının üzerine oturur, sürermiş deyi... Emme benim Seyit Ali ağa ile heç bi alıp vereceğim yohtu. Dedim ya, bende alacak bi şey yoh. Onda mavzer vardı...

RECEP — Atma be. Sen adam öldüremezsin.

KÖYLÜ — Heç aklım kesmez.

RECEP — Soygun filân da yapamaz bu...

KÖYLÜ — Ne gezer canım... (Hatırlayarak, birden) Yapar... Yapar... Aman ne den, beni soydu ya...

MEMET — Gözü çıksın... (Pencereye doğru) Hep onların zoruyla. Dağa gelince, beni geçirdiler ele... Namımı kötüye çıkarmak için beni fakir fukaranın üstüne saldırdılar. Soyulan şurda burda, «Beni Kerpiç soydu,» desin deyi, bi de soygunda «Yaşa ulan Kerpiç Memet» diye bağırırlardı.

KÖYLÜ — Doğru.

RECEP — İnanma bu herife... Kara Dayı demedi mi? Esas böyleleri Kerpiç'in namını kötüye çıkarıyorlar.

MEMET — Bizim Kara Dayı mı?

RECEP — (Aklına gelerek) Şimdi her şey anlaşılır. (Pencereye giderek) Şimdi sakalın önüne düşsün de gör bakalım. (Pencereden göstererek) Kara Dayı şurada çift sürüyor.

MEMET — Aman eyi... O beni eyi tanır.

RECEP — (Pencereden seslenir.) Kara Dayı... Kara Dayı...

MEMET — (Köylü'ye) Aman çağırsın. Kara Dayı her şeyi eyi bilir. (Özür dileyerek) Allah seni inandırsın hemşerim. Bu sabah seni soymasam ikimizi de harcıyacaklardı. (Ceketi çıkarıp Köylü'ye atar.)

KÖYLÜ — (Sevinerek ceketi kapar, ceplerini arar.)

RECEP — (Pencereden el sallar) **Kara Dayı, koş koş.**

MEMET — (Yırtık bir mintanla kalmış, üşür gibi büzülür.) **Bu dağın eşkiyası köyün ağasından beter-miş gardeşim.**

KÖYLÜ — **Paralar? Paralar? Paralar n'oldu?**

MEMET — (Mahzun) **Para bırakırlar mı heç? Aralarında hemen üleştiler. Ceketle takke de bize düştü.**

KÖYLÜ — **Ah namussuz herifler. Ah alçaklar.** (Ceketi üzüntü ile giyerek) **Gitti öküz parası...** (Sıraya çöker.

RECEP — (Dışarı) **Koş be. Sallanma Kara Dayı. Çabuk gel. Kerpiç Memet yakalandı. Kerpiç Memet...**

MEMET — (Dertli) **Gel gör dayı, Kerpiç'i...** (Kollarıyle vücudunu sarar.) **Gör, ceketini veresin gelir.** (Pencereye) **Ula bizi elâleme rezil ettiler.**

RECEP — **Kara Dayı geliyor.** (Memet'e) **Eğer bize maval okuduysan, kolundan tutunca atarım dışarı seni...**

MEMET — **Aman etme.** (Kapıdan korkarak) **Beni sağ bırakmazlar. Silâhı neyi bırakıp «Suya» deyi zor kaçtım.**

RECEP — **Sen içeri girip, mapushanede tayına kavuşmak istiyorsan... Bir dalga çeviriyorsan... Hani yapar da...** (Memet'i süzerek) **N'olacak çıplağın biri...**

MEMET — (Saf) **Cılbahlığımız doğru. Zatı söyledik. Mapusa girip, tayına kavuşmak değel de...** (Durur) **Allahın bildiğini kuldan ne saklayım. Doğrusu şu...** (Çekinerek) **Hani... Fatma gelinin kocası ölmüş deyi duydum... Dünya evine girerik de... Tarlaya, işe gavuşuruk deyi geldim.**

RECEP — **Saçmalama... Fatma gelin kim, sen kim?** (Küçümser.)

MEMET — (Canlanır) **Öyle deme arkadaş. Gızıken Fatma gelin bana ziyadesiyle yangındı. Gâvur babası... Ah gâvur babası...**

RECEP — **(Başını sallar) Ulan... Ulan...** (Pencereye seslenir) **Dayı, Dayı... Hey Dayı... Fatma geline seslen de o da gelsin...**

MEMET — (Heyecanlanarak) **Fatma gelin mi den? Amanın Fatma da burada mı ki?** (Pencereye gider, bakarak) **Valla burada...** (Recep'e) **Etme, onu çağırma gardeş!** (Üstüne başına bakar, şaşırmıştır.)

RECEP — **Duydun mu dayı? Fatma gelin de gelsin dedim.**

MEMET — **Gelmesin ağam, gelmesin gardeşim.**

RECEP — (Pencerede) **Bak, seslendi.**

MEMET — **Ula n'etsek ki?** (Kapıya ve Köylü'ye bakar.)

RECEP — **Geliyorlar. Dayı önde... Gelin arkadan...**

MEMET — (Köylü'ye giderek yalvarır) **Oh hemşerim, n'olur hemşerim, şu takke ile ceketi verin mi bana...**

KÖYLÜ — **Gitti öküz paraları...**

MEMET — (Köylü'den umudu kesilince kapıya yönelir.)

RECEP — (Pencereden döner) **Şimdi görürüz.** (Memet'in kaçacağını anlayarak) **Nereye?** (Tabancayı alır.)

MEMET — (Döner) **Nereye olacak? Dağa... Kurşunun gözüne... Ölüme...**

RECEP — (Tabancayı çevirir) **Bir adım at vururum.**

MEMET — (Acele) **Vur. Fatma beni görmedense, eşkiya vuracağına, çek sen vur... Emme... Böyle ölümüzü bile görsün istemem Fatma...** (Döner, bir adım atar.)

RECEP — **Kıpırdama ulan.**

MEMET — (Yan dönerek) **Etme, beni koyver... Bırak yakamı, etme...**

K. DAYI — (Kapıdan koşarak girer.)

MEMET — **(Tam dönmüştür ki, Kara** Dayı ile yüz yüze gelirler.)

RECEP — (Alaylı) **Tanıdın mı dağların aslanını Dayı?**

MEMET — (Suçlu) **Fatma da geliyor mu dayı?**

K. DAYI — (Recep'e döner) **Bu mu Kerpiç yeğen? Yapmış bi cahillik, bırak yakasını gitsin.**

MEMET — (Kaçmayı unutur, şaşırarak) **Ne den hay Dayı?**

K. DAYI — (Kandırıcı) **Bu suçların cezası ağır olur yeğen... Şurada Recep efendi benim hatırım için seni salıverirse, ne âlâ... Get, geç git işine.**

MEMET — **Vay amanın... Köyün en aklı başında adamı bizi tanımazsa... Gonşun tanımazsa...** (Kara Dayı'ya) **Ben Memet dayı... Memet...**

K. DAYI — **Memet bolluğuna giran mı girdi?**

RECEP — **Doğru...** (Köylü'yü göstererek) **Aha o da Memet.**

KÖYLÜ — (Sıradan kalkarak Recep'e) **Bi şey mi dedin?**

RECEP — **Herkes Kerpiç olamaz.**

(Fatma gelin kapıda görünür Başörtüsü ile yüzünü kapar. Çekingen girer.)

K. DAYI — (Fatma gelini görerek. Memet'le aralarına girer.) **Sana lüzum kalmadı gızım.** (Acele acele) **Hadi sen vaktiken sapana yapış. Recep efendi yeğen bize bi yarenlik edeyim demiş.. Hadi... Hadi!...**

RECEP — (Memet'i göstererek) **Şu herif Kerpiç Memet'im diye tutturdu da...** (Zafer kazanmış gibi tabancayı masanın üstüne atar.)

MEMET — (Birden dirilerek Fatma'nın karşısına geçer.) **De bakalım gız? De şunlara... Ben Kerpiç Memet değil miyim?**

FATMA — (Bakar, tanıdı tanıyacak)

K. DAYI — **Nerede görülmüş böyle Kerpiç gız Fatma? Hani gır atı? Nerede martini? Hani çarpazlama asılı fişeklikleri? Hani al fesi?**

MEMET — (Endişeli) **Fatma... Gız Fatma... Fatma baksana deyim... Baban gocan ölmüş... Tarla, tapana bakacak biri ilâzım sana... Sana sahap çıkacak biri. Aftan kurtuluruk... Tarlayı sürer, harmanı döverim...**

FATMA — (Hayal kırıklığı ile) **Harınan dövecek, tarla sürecek er mi aran köyde... Dolu... Kerpiç'e**

kimseler benzemez. Kerpiç bir, bir başka... (Hayalleyerek) **Kerpiç heç böyle mi gelir?**

K. DAYI — Yaşa gız Fatma.

FATMA — (Hayalleyerek) **Kır atını sürüp gelecek Kerpiç... Bi gün tarlada mı olur, kırda mı... Alıcı bi kuş gibi kapıncak beni, terkisine atıp gidecek... Iraklara... Çok ıraklara... Boncuklar... Entariler... Fesler alacak ki başıma, altından taşınmaz... Boynuma beşibiryerdeler, gün vurunca şavkır...**

KÖYLÜ — (Hırstan gözleri dört dönen Memet'e) **Hâlâ Kerpiçim dersen, bi aklım var gardeş...** (Recep'e) **Recep efendi ağa... Kerpiç'e kurşun işlemediğine göre...**

MEMET — (Derin bir acı ile) **İşlemez kurşun... Kesseler bi damla kanım akmaz.**

KÖYLÜ — **Eyi...** (Tabancayı masadan alarak Recep'e) **Al şunu... Sık bakalım bi kurşun...** (Ortaya) **Ne dersiniz bu akla?**

K. DAYI — (Recep tabancaya uzanırken araya girerek) **Deli aklı seninki yeğen...** (Recep'i göstererek) **Oğlanı katil mi edecen?**

MEMET — (Birden Köylü'nün elinden tabancayı kapar. Kapının yanını tutar. Tabancayı çevirerek) **Kıpırdanman.** (Fatma'ya) **Dediğin gibi geleceğim gız Fatma. Bekle, donuzun kızı geleceğim.** (Yıldırım gibi çıkar.)

K. DAYI — (Keyifli) **Hay maşallah. Buna Kerpiç derib ben aha... Ne gitti ya...**

FATMA — (Sevinçle) **Emme gelecek... Gır atına binmiş...**

RECEP — (Bir anlık şaşkınlıktan sonra, kapıya atılır) **Şimdi ben onun...**

K. DAYI (Recep'e engel olarak) **Ne yapan yeğen? Eline silâh geçmiş bi kere... Kerpiç'in ardına düşülür mü heç? Aklını mı yitirdin?**

RECEP — Ne Kerpiç'i? Kim Kerpiç?

K. DAYI — Aha o... (Recep'e engel olarak) **Delikanlılığın var. Yazıktır.**

RECEP — (Kızarak) Ulan dayı... Niye demediniz peki? Kerpiç'i yakaladık diye, mükâfat görürdük.

K. DAYI — Nasıl derdik yeğen? Bu Kerpiç... Seyit Ali gibi ağayı devirmiş adam... Bize neler etmezdi sonra...

FATMA — Tebdil gelmiş anlaşılan...

KÖYLÜ — Vay anam, vay... Bu insanoğlu heç belli olmuyor canım... Keşke ceketi de, takkeyi de vereydim. (Eliyle göstererek) Şu kadarcık herife bak sen ..

K. DAYI — O kadar olmasına ne bakan... Onda öyle bir yürek var ki, okkalarla tart.

RECEP — (Bir çıkış daha yaparak) Ulan eşkiya buysa patates soymaya paydos benden... Onbaşı da o kadar «Burda başkasını bırakalım, bizimle.» dedi. Nah kafa... Hemen yarın takibe çıkacağım. Görürsünüz Kerpiç'i... (Kasılır.)

(Kuvvetli bir silâh sesi gelir.)

K. DAYI — Kerpiç'in silâhı. Dağları inletiyor...

FATMA — (Hayal içinde) Geceleri Çırıl'ın kayalarını da inletir gene...

KÖYLÜ — (Recep'e) Türkü çağırtıyor boğaza valla.. Değel mi Recep efendi ağa?

RECEP — Çeneni tut be.

(Kuvvetli bir silâh sesi daha...)

KÖYLÜ — Ya buna ne den?

RECEP — Anladık ulan. Anladık iyi atıyor. (Herkes Kerpiç hayali içinde iken, masaya bir yumruk vurur.) Ya bizim patatesler n'olacak? (Birden aklına gelerek daha kuvvetli vurur.) Ya bizim beylik tabanca?... Beylik tabanca gitti.

PERDE

ANA HANIM - KIZ HANIM

(Oyun, 2 Bölüm)

«El at yarıştırır, biz dert.»

Birinci Basım 1964
İkinci Basım 1971

Üçüncü Basım
Kasım 1980

KİŞİLER

ANA HANIM
KIZ HANIM
REŞİT AĞA
ÇEK ALİ
ÇAKIR
HAŞLAK ALİ
AHMET
FOTER HASAN
KÖR KIZ

DEKOR

Yüz seksen derece dönebilen bir pano. Bir yüzü ANA HANIM'ın diğer yüzü ise KIZ HANIM'ın evlerinin duvarlarını gösterecek. Pano başta, «ağıt» sahnesinde dik durduğu zaman, iki köy arasında sınır, iki kadın arasında duvar gibidir. ANA HANIM'ın evinin duvarı; solda kapı, sağ yukarılarda yamru yumru bir pencere. Pano ters dönüp de KIZ HANIM'ın evinin duvarı olunca; kapı sağa, pencere sola gelecektir. Her iki duvar da değişik Anadolu motifleriyle süslenmeli. Örneğin, kirece batırılmış büyüklü küçüklü beyaz ve açılmış el izleri, tahta raflara dizili bakır sahanlar, mısır sarmaşık hevenkleri ve başkaları gibi...

(İki köylü kadın ağlarlar. Birbirlerinden habersiz, aralarında pano sınır gibi... Biri; yaşlıca, kavruk, beli ağrıklı... Bu Ana «Hanım». Diğeri ise kızı. Onun adı da «Hanım». Kız yirmi yaşında var-yok ama, çökmüş kararmış, kurumuş.)

ANA — (Diz üstü ;ökmüş, dizlerine vura vura.) **Getti! Getti! Oy ya biz nerelere gidelim? Ya biz nidelim? Damımızın direği yıkıldı, ocağımız söndü...**

KIZ — (O da dizüstü döğünür.) **Vay benim dertli başım! Getti! Bizi meydanlarda godu da getti.**

ANA — **Tümü tümüne biz maf olduk gayri... İflâh olmazık gayri. Oy anacığım, anacığım. Çıh me-**

zerinden de, bi yol başını galdır da hele gör Hanım gızını... (Kapanır.)

KIZ — **Anacığım oy... Gel, gel de gızığın hallarını... Gadersiz gızığın gara yazılarını...** (Lafının sonu hıçkırıklarına karışır.)

(Ay'lı, oy'lu bir süre dövünür, ağlaşırlar. Yorulup tükendiklerinde çevrelerine bakınırlar. Bir teselli, bir candan kimse umudunda oldukları bellidir. Fakat kimseler yok. Burun çekerek, yüzlerini avuçlarına sile sile kalkarlar. Sahnenin önüne, gene birbirlerinden habersiz ilerlerler.)

KIZ — (Gözlerini yenleriyle kurulayarak). **Ay, anacığım burada olaydı. Anacığım... Anacığım...**

ANA — (Aralarındaki pano sınırı bitirdikleri için kızını duyar. Burnunu acele eteğine silerek kızına bakar.) **Sen misin gız Hanım?**

KIZ — **Oy anacığını! Hanım anam, sen misin?**

(Birbirlerine koşarlar. Sahnenin önünde ve ortada sarılırlar. Bu Ana - Kız kavuşması heyecanı değil de, demin aradıkları dert dökecek birini bulmanın sevincidir. Her biri kendi havasında, her biri kendi derdini söyler.)

ANA — **Garip anacığının başına gelenleri bir duysan...**

KIZ — **Her bi derdime yetişen gadın anam... El köylerinde meydanlarda galdı gızın, ana.**

ANA — **Gızım gızım, ah gızım. Sarı Öküzlen, eşşeğimizi çaldılar... Sarı öküzlen, eşşeği...**

KIZ — **Amanın ana, bizim herif, güveğin Haşlak Ali getti.**

ANA — **Gara İreşit'in güveysi Foter Hasan... Aha o tahtalara gelesi... Öküzlen, eşşeği sürmüş... Gatmış önüne gece yarısı...**

KIZ — **Evi köyü terk edip getti Ali.**

ANA — Şeherden gopa gopa geldi de donuzun Foter'i...

KIZ — Başını alıncak şehre getti Ali, temelli Ana.

ANA — Bizim öküze edeceği varımış meğerim.

KIZ — Amelelik, ırgatlık edeceğimiş...

ANA — (Türkü söyler.)

Tan yeri atanda vardıydım dama
Sıcağı durur da öküz yürümüş
Ora koşan bura koşan ne çare
Sürüp giden ne de zalim biriymiş.

KIZ — (Türkü söyler.)

Ağanın sırtında pazen de yorgan
Bi yol gurbet değmiş, eğlenmez gayri
Sılada goduğu dul gelinleri
Ağlaşır göz yaşı tükenmez gayri.

ANA — Hey, tüyüne, tırnağına kurban olduğum öküz hey! Hey, soluğuna gurban... Hey, gücüne, damarına... Gara gözlerine, sümeli gözlerine hey!

KIZ — Ahşam olanda yollarına baktığım ağam oy! Ocak tütmez, aş gaynamaz ağam oy! (Bir an.) Ya anacığım benim derdim böyle bi dert aha. Bi de başımda kör gız var.

ANA — Yaradan, kimselerin yazısını bencileyin yazmasın!

KIZ — Seninki de bi öküz ana...

ANA — Vay başıma gelenler! Ben de öküze yaş oktır sanırım. Boyu devrilesiye balı hele... «Bi öküz mü?» den gız? Ha öküz, ha öküz. Öküzün altında neler yatar bilin mi?

KIZ — Bi tene gızığın derdi...

ANA — Ne bi tanesi... Altı tene... Altı tene gız doğurdum da n'oldu? Hani nirdeler? Nirde olacak, el adamının döşeğinde...

KIZ — (Utanarak.) Ana.

ANA — Gız evlâdı hayır etmez zatı. Biraz boy atıncalı ere, gocaya gaçarlar.

KIZ — Ali'ye siz verdiniz beni ana...

ANA — Duyan da essah sanacak. Buban sattı, buban... O gönlerde paraya darlığı vardı da yok

pahasına «He.» dedi Haşlah'a. Gız sen on beş paket tütüne gettin desem yalan olmaz. «Niden herif?» diyecek olduydum da, bana bi görünüverdi, «Tohumuna para mı verdim?» deyi... Gardaşların da ucuza getti ya hep... Hemi el köylerine. Emme ne sen, ne gardaşların, «Anam nider, nişler?» deyi hiç arayıp sormadınız.

KIZ — Bi ağnatsam bana hak verin.

ANA — Aha bu yaşa geldim, o öküzlen o eşşenen çevirirdim bu düzeni...

KIZ — Bi yol diğne ana.

ANA — Buban olacak Çek Ali dedikleri herif... (Çevresine bakınır.) Bubağın bize töbe bi faydası yoh. Eli goynunda köy içinde gezsin ancak. Cüvereye zorlasın habire... Her bi işlere bizi goşar zatı.

KIZ — Bizim goşulacak işimiz bilem yoh. Diğne ana...

ANA — Kesme lafını, diğne gız...

KIZ — Bah ne derim ana...

ANA — Of... of... Yoh mu bu memlekette bi möslinan gulu? Gızın da diğnemesse seni...

KIZ — Anağa dert ağnatamassan...

ANA — (Konuşacak birini arar. Sonra seyirciye) Gözünün yağını yediklerim, barim siz gulak virin!

KIZ — (Seyirciye) Benim derdim daha möhim.

ANA — Bi ağnatam da görün derdi.

KIZ — (Anasının önüne geçerek) Benimki daha zorlu.

ANA — (Kızı iteler) Gocaya varalı sırayı, saygıyı unutmuş. Bu gızın gulağına laf girmeyecek ağnaşılan. En iyisi, bi o ağnatsın bi ben... Ağnatalım da bakın, görün... Kimin derdi daha möhimmiş? Emme bah, n'olur, Yaradan hakkına doğrusunu söyleyin. Bi gadı gibi garere bağlayın bu bizim işi... (Kızı sahnenin kenarına iterek) Beri dur gız. Çök bi yere, çök de ses etmeden diğne. (Panoyu çevirir. Işık, Ana Hanım'ın evinin duvarını aydınlatır.) Bizim damımız bi göz oda.

KIZ — Bizimki de...

ANA — Sıran geldiğinde laf et gız!...

KIZ — Köy yerinde zatı bi göz olur damlar.

ANA — Akıl yoh ki bu gızda. Uzağa getıneğe ne hacet? (Kulis taraflarında bir yer göstererek.) Görmen mi Gara İreşit'in gonağını?...

KIZ — (O tarafa giderek, başı yukarılarda kalakalır.)

ANA — Ben deyim beş, siz deyin on göz...

KIZ — Vıy amanın, acer mi?

ANA — Mecèddet yeni. Hemi iki gat. Doruğunda bir fırıldak döner hemi de...

KIZ — Vıy, vıy!... Emme dönüyo... Nası dönüyo? Niye dönüyo?

ANA — Fırıldağımız neyi yoh şükür. Sarı öküz yaktı bizi. Sarı öküz vay - eşşek, ben, Amet, bizim herif, hepiciğimiz aha şu kapıdan girerik. Öküzler eşşek sola döner. Orada yatarlar. Biz sağa döneriz. (Duvarın önünü göstererek) Burada yatarık. Kışın sıcacık olur odanın içi. Öküz, eşek ısıtır.

KIZ — Bizim öküz neyi yoh da çok üşürük.

ANA — (Dertlenir) Biz de üşüyeceğik, biz de... Donuzun gızı bi de öküz möhim değel den. Geldin mi ananın sözüne? Neyse. Seninlen uğraşacak değelim. Dinelme öyle hem, çök gayri. Çök de diğne!

KIZ — (Bir kenara oturur.)

ANA — (Bir kırınan çıkararak yün eğirmeye başlar) Şurada yün eğerirdim Gara İreşit'in bizim dama geldiğinde: Bizim herif, Gara İreşit'ten gayri yanlarında, sözüm yabana, Gara İreşit'in onun bunun paçasına saldığı iti, «Çakır» derler bi herif, o da vardı. Göğ gözlünün biri, uğur getirmez.

(Kırmanı bırakır. Başını, ağzını iyice örter. Koşar, kulisten üç minder getirir. Minderleri duvarın dibine sıralar. Derken erkekler görünür. Önde Kara Reşit, üstü başı düzgünce, kurvaze ceket, pantolon, yelek, çizgili ve yakaları kıvrışık gömlek, kasket. Sakallı, hep elindeki tesbihle oynayan, karşı-

sındakinin yüzünden çok başka yerlere bakan asık yüzlü kara bir adam. Çek Ali yer yer yamalı bir pantolon, boynundan düğmeli karnını arada bir meydana çıkaran soluk bir işlik, ayağında yün çorap ve lastik ayakkabılar, başında takkeleşmiş kasket. Toparlacık, şeytan gözlü bir köylü Ali, Çakır, Ana'nın tarifini yaptığı adam. İkide bir gözlerini kırpıştırır durur, tilki tipli. Ali'ninkine benzer kılığı üzerine eski bir asker ceketi de uydurmuş.)

ALİ — (Telâşlı.) **Hoş geldin, sefa geldin hanemize İreşit Ağa...**

AĞA — **Gelirim ya... Bende gönül engin.** (Minderin birine otururak.) **Neden diyecek olursanız, bi Möslümana gurur ve de kibir heç yakışmaz. En böyük günah böyüklük taslamaktır. Allaha şeriklik koşmak olur. Her kim ki, yüreğinde mercimek gadar gurur taşıya, o bizden değildir. Bu benim demem değil ha, kitabımız yazıyo.**

(Ana eli göğsünde, Çakır ile Ali eli göbeklerinde ayakta dinlemişlerdir.)

ANA — (Saygı ile Reşit'in eline varır. Öper, geri çekilir.)

REŞİT — İşlerine bah sen hadi.

ANA — (Çabuk çıkar. Kenara gelir. Kırınanı çıkarır, içeriye kulak vererek yün eğirmeye başlar.)

REŞİT — (Ali ile Çakır'ın oturmadan karşısında beklemelerinden memnun, bir ikramda bulunur gibi.) **Çöksenize be.**

(Ali ile Çakır birer minder yakalarlar. Reşit'e yakın olmamağa dikkat ederek, her biri bir kenara ve diz üstü saygı ile otururlar.)

REŞİT — Şinci... Şinci ağalar... Bah Ali, lan Çakır, lafıma eyi gulak verin.

(Ali ile Çakır minderleri Reşit'e doğru çekerek yaklaşırlar.)

REŞİT — Sizi severim, sizi gorurum, sizi goltuğumun altına aldım hem...

(Minderler iyice yaklaşır. Yüzleri bile ışımıştır Çakır ile Ali'nin.)

REŞİT — Bu namussuz köyde size sahap çıkarım.

(Ali ile Çakır memnun, sırıtırlar.)

REŞİT — Bu alçak köyde!... (Birden kızıverir.) Allah bilmezler, kitap bilmezler, Peygamber bilmezler.

(Ağa kızdı. Minderler ilk yerlerine, Çakır, Ali ilk saygılı durumlarına geçerler.)

REŞİT — İşleri güçleri tüm goğuculuk. İleri geri laf etmek. Annacıma gelselerye... Orusbu avrat gibi ardımdan laf etmek niye? (Sert sert Ali'ye, Çakır'a bakar.)

ÇAKIR — (Heceleri yaya yaya.) Namussuzluklarından...

ALİ — (Birden ve sert) Alçaklık n'olacak!

REŞİT — Bu pezevenklerin ekmeğine yağ süren o yabanın iti...

ÇAKIR — (Yukarıdaki gibi.) O alçak!

ALİ — (Yukarıdaki gibi.) O namussuz!

REŞİT — Eyi tanıdınız deyyusu, adı ilâzım değel.

ANA — (Seyirciye.) Foter Hasan'dan, güveyinden söz ediyo.

REŞİT — Siz siz olun, kimseye eyilikte bulunman. Düşkün mü, vurun tekmeyi eyice batsın batağa. Her kime bi eyilik ederseniz en baş düşmanınız o olur. Bu benim demem değel, kitap yazıyo ha. Biz o herife gül gibi kızımızı verdik.

ANA — (Seyirciye.) Yalan. Ne gülü, ganbur, çarpık...

REŞİT — (Buruntulu ve sanki Ana'yı duymuş gibi.) Ne dediniz?

ÇAKIR — Gül gibi ağa...

ALİ — Fidan gibi...

ÇAKIR — Ne gocalar bulunur...

ANA — Kimseler almaz. O gadar malla mülkle bilem yutulmaz valla.

ALİ — (Dalga geçmiştir.) Gâvur parasıynan on para etmez canım.

REŞİT — Kim etmezmiş gâvur parasıyla on para?

ÇAKIR — (Ali'ye horozlanarak) De bahalım ulan, kim?

ALİ — Kim olacak, o Foter alçağı.

REŞİT — O itin adını etmeyin bana... Asgerden sonra dönmedi. Şeherin ışığına mı ne vuruldu kerana-cı? Fakat ışık garın doyurmaz... Cılbah garılar garın doyurmaz...

ALİ — Şeher, köylü adama gelmez töbe.

ÇAKIR — Batakta yılanın gurbağa yuttuğu gibi bağırta bağırta yer adamı şeher...

REŞİT — Pişmanlık duyup gelse, elimi öpse, hadi bi cahilik diyecektim. Affetmek büyüklüktür. Gine de affederim. Çıhıp gelse... Çalışmasına da donuz gibidir deyi hani... Adam, ölmüş itin guyruğu dik durmaz gayri. Şinci bana eyi gulak verin...

(Ali ile Çakır yine minderlerini çekerek yaklaşırlar.)

REŞİT — Benim tarlalar sürülmedi daha... (Ali ve Çakır'dan «Emret biz sürerik.» gibilerden cevap umudetmiştir, onlar sesini çıkarmayınca, sesini yükseltir.) Benim tarlalar sürülmedi derim. (Karşıda yine ses yok, bağırır.) Benim tarlalar sürülmedi, Çakır, ulan Ali size derim.

ÇAKIR — O namussuz Foter.

ALİ — O alçak Foter.

REŞİT — Siz nesiniz ula? (Ali, Çakır korkarlar.) Yani ya gonşu ve de alıbab değel misiniz? Bu eyiliğinizin altında galacak değilik ya...

ÇAKIR — (Çıkarı olacağı için hemen.) Emret ağam!

REŞİT — Gul gula emretmez, irica eder oğlum. Ben sizlere irica ederim ancak... Derim ki söz gelimi, ulan Ali, şu benim çifti...

ALİ — Bizim tarla dün ahşam bitti. Bizim oğlan, Amet koleyleyiverir çifti. Elinde galmaz ya, n'olacak...

REŞİT — Amedi de çok severim doğrusu... Sargın oğlandır, çalışkan oğlandır, sessiz oğlandır.

ALİ — Yoluna gurban ağa...

ANA — Görün aha, Amed'i böylece gurban edeceğdi öz bubası... (Kıza) Gardaşını gız.

REŞİT — Ben bi şey düşünürüm ağalar... Derim ki şu bizim gızı... Elin itine verdik, gadrini bilmedi. Hani bi yabancıya gitmeden... Bizim Amet'len...

ALİ — (Hop kalkar.) Sabanan hep birlik gidelim tarlaya...

REŞİT — Sonra harmana çıkıncak düğün... Fakat o zamana gadar gayet gizli tutalım.

ALİ — Sürerik de, ekerik de, zahreyi anbara ayağına kadar çekerik. Sen heç keder etme İreşit Ağa.

REŞİT — (Yüzünde bir parıltı yanar.) Senin ne yavuz bi kişi olduğunu bilmez miyim Ali? Şu gadar gonşuluğumuz var (Kalkar, Çakır da fırlar.) Sana gelincek Çakır, yolda gonuşuruk. Hadi eyvallah Ali.

ALİ — (Kapıda) Gusura galma, ağırlıyamadık.

REŞİT — Alışam odaya gel de çay, gayfe ne canın çekerse içerik.

ALİ — Eksik olma, uğurlar ola ağam.

(Reşit ile Çakır kapıdan çıkarlar.)

ANA — Ben orada durur muyum gayri. Hemen Amed'i aramıya goptum köyün içine. Bubasından önce davranmalı... Yoğsa bizim herifte heç akıl yoh, Gara İreşit'in oğluna gız vereceğine inanır. (Çıkar.)

(Reşit ile Çakır dışarda yürüyerek konuşurlar.)

Ali — (İçerde sevinçten ne yapacağını şaşırır.)

REŞİT — Hani o Sarı Üsük'len aranızda nizalı, ihtilâflı bi tarla meselesi vardı?...

ÇAKIR — (Umutla.) Üsük ağır basar ağa...

REŞİT — İki zorlu şahit buluncak bi daha celseye sen ağır basan oğlum. Ben şahitleri hazırladım. Ben bu işe el attım, tarlayı gendiğin bil gayri.

ALİ — (İçerde keyifli, kendince hesaplar yaparak.) Ağa yaşasa yaşasa beş yıl...

ÇAKIR — Hay ömrüne bereket ağam.

ALİ — Bilemedin on yıl yaşar...

ÇAKIR — Allah sana uzun ömürler vere...

ALİ — İreşit tahtalı köyü boylayıncak...

ÇAKIR — Dönya durdukça dur ağam.

ALİ — (Zıplar.) Nidecen canım. İreşit Ağa gider de, Ali ağa gelir bakan... (Kasılır.)

ÇAKIR — Şey... Ağam... Senin gızı...

REŞİT — Yoh adam sen de... Deve çanları ne dermiş, bilmen mi? Dengi dengine, dengi dengine... Ben Ali'ye işi kavi tuta deyi dedim öyle. Dedim emme, demedim de... (Manalı.) Kim duymuş? (Bir başkasının ağzından sorar gibi) Ulan Çakır, İreşit Ağa senin yanında Çek Ali'ye, oğluna gızımı verem de, benim tarlaları sür demiş doğru mu?

ALİ — (İçerde hayalini garantilemek isteyerek) Valla ağzıyla dedi be...

ÇAKIR — Yoh hayır, estağfurullah...

ALİ — Billâ ağzıyla dedi.

ÇAKIR — Öyle bi laf duymuşluğum yoh.

ALİ — Çakır da ısbat aha.

ÇAKIR — Çek Ali yalan der.

REŞİT — Senin tarla işinde bizim şahitler, «Yalan der Sarı Üsük.» deyincek...

ALİ — (Yine keyiflenmiştir) O zaman yılı takkeni sırt üstü yat.

REŞİT — Bu Ali tenbel herifin biridir. Tenbellik de dinimizde çoh ağır bi günah. Onu tava getirip çalıştırmaya zorladı mı sevabı gayet bi böyük

olur. Bu benim demem değel, bi derin hocadan duydum ha! Emeğini de vermiyeceh değelik...

(Konuşarak çıkarlar.)

ALİ — (Bu iş iyice aklına yatmış.) Gız Hanım! Amet Ulan Amet! ne cehenneme gitti bunlar? Amet! Amet! (Sevinçle çıkar.)

KIZ — (Kalkarak) Vah, vah. Şu garip bubama da bakın Allasen. (Panoyu çevirirken.) Elden ne gelir? (Kız Hanım'ın odasının duvarı meydana çıkar.) Ben ırakta, aha bu odada, el köyünde gelinim ben... (Kapıdan çıkar.)

(Dışarda sol kulis boyunca Haşlak Ali görünür. Boynu bir tarafa eğrice, çelimsiz, sarsak bir adam. Üstü - başı, kasketi yama içinde. Omuzlarına attığı ceketi tazı çulu gibi lime, lime... Kulisten kendileri görünmeyen çocukların sesleri duyulur.)

ÇOCUKLAR — (İçerden)

Haşlak Ali, Haşlak Ali,
Senin avrat nireli?
Haşlak Ali, haşlanmış.
Şeytanlara taşlanmış.

HAŞLAK — (Hırsla döner, homurtıya benzer bir konuşması vardır.) Veled bunlar... Gündüzleme bunlar... (Başını iki tarafa sallar, yoluna devama hazırlanırken...)

ÇOCUKLAR — (İçerden)

Haşlak çimer derede
Hani bebek nirede?

HAŞLAK (Döner, kulise hücum ederken) Yettiniz gayri. Anasını, avradını... (Küfrün sonu anlaşılmaz, kaybolur.)

(Kız Hanım kapıdan girer. Ellerinde panonun arkasında kalmış üç minder ve küçük bir bohça vardır. Minderlerin arka tarafları başka renkten olduğu

için bu sahnede Kız Hanım'ın minderleri olacaklardır. Minderleri pencerenin altına sıralar. Kapıya kulak verir. Kapının yanına giderek koğuşa teftişe gelecek komutana, «Dikkat...» çekecek bir kademli asker gibi bekler. Elleri göğsünde kavuşmuştur. Haşlak Ali nefes nefese ve iyice sarsaklaşmış girer. Ceketi elindedir, bacaklarına vura vura ve anlaşılmaz küfürler ederek kapıyı dolanır.)

HAŞLAK — (Kapıdan girer.)

KIZ — (Saygılı) **Hoş gelmişin.**

HAŞLAK — (Bakmadan ilerler, ceketi karısına fırlatır.)

KIZ — (Ceketi tutamamıştır. Hemen eğilir, alır.)

HAŞLAK — **Elin tutmaz mı senin, lan kahpenin eniği?...** (Burnundan solur.)

KIZ — (Ceketi silkeleyerek, özür diler yollu) **Nasılsın?**

(Sonra kocasının sert bakışlarından kurtulmak için ceketi duvara asmağa döner.)

HAŞLAK — (Yakalayamadığı çocukların acısını karısından çıkarmak istercesine arkası dönük Hanım'ın ensesine bir tokat atar.)

KIZ — (Şaşkın, dönmekle beraber alışıktır da dayağa. Ceketi asmaktan vazgeçerek, tatlılıkla) **Giyeceğ miydin yoğsa? Bağışla ağam, bilemedim. Terlemişsin... Üşütme... İş buldun ellaham...** (Ceketi Haşlak'ın omuzuna örtmek ister.)

HAŞLAK — (Ceketi kaptığı gibi yere çalar.) **Ne işi ulan ?**

KIZ — (Elpençe divan dikilekalır.)

HAŞLAK — **Bizim gısmetimiz gapalı, ağnadın mı?** (Demin koğuşa teftişe gelen komutan «!», kıdemlinin büyük bir suçunu yakalamıştır, bir tokat atar.)

KIZ — (Eli göğsünden oynamaz, tokata teşekkür eder gibi.) Mevlâ sana ömür vere... Heç keder etme.

HAŞLAK — (Vurur.) Tıkanık diyok sana!

KIZ — (Yukarıdaki gibi) Açılır işallah. Rabbim seni güçten kuvvetten etmesin.

ÇOCUKLAR — (Uzaklardan)

Haşlak Ali, Haşlak Ali,
Senin avrat nereli?

HAŞLAK — (Küplere biner) Sülâlesini... Sinsilesini...

ÇOCUKLAR — (İçerden)

Haşlak Ali, Haşlak Ali,
Senin avrat nireli?

HAŞLAK — (Karısına bağırır) Görürsünüz şinci nereli. Doğru bubağın evine gız Hadi! Bubanın köyüne! (Eli ayağı titremektedir, homurtulu konuşması iyice boğuklaşmıştır. Nüzüllüler gibi titreyerek minderlere uzanır.)

KIZ — (Korka korka) N'oldu Ali? N'oldu ağam?

HAŞLAK — Zatı ırahmetli... Anam garı zatı... Derdi anam... (Güçlükle.) Ölmeden... (Konuşamaz.)

KIZ — (Bir şey oluyor sanarak atılır.) Aman Ali...

HAŞLAK — Get! Get! Dölsüz garı... Gısır avrat... Anam ölmeden derdi... Bu garı hayretmez oğul! Beş yıl... Tamamı tamamına beş yıl oldu... Getmedik yatır gomadık... Dedesi... Hocası... İlâçlar... (Derin derin nefes alır) Köyün diline... bacak... gadar veletlerin... diline düştük... (Biraz kendine gelir gibi olur, karısını görerek.) Daha ne beklen gız?

KIZ — (Yalvarır gibi) Ben gidende...

HAŞLAK — Get!

KIZ — Sana kim bahacak? Zel-zebin olun deyi... Çorban pişmez, aç kalın deyi...

HAŞLAK — Get, get!

KIZ — Sırtını neyi kim yur, arıtır?

HAŞLAK — Hele bi yol garaltın çekilsin buradan. Anam garı derdi ırahmetli... Sen gidende, her bi şeylere sahap olurum. Gısmetin görelir... Get get, get, gız!

KIZ — (Gider, üzgün, bohçasını alır. Türkü söyler.)

Bu derdin dermanı ölümdür gayrı;
Dölsüz avrat deyi gınarlar bizi.
Eve köye hangi yüzle varasın?
Hısım, gardaş bilem gınarlar bizi.

(Kapıdan çıkacakken döner. Sessiz yatan kocasına bakar. Ağır ağır, çekine çekine Haşlak'a yaklaşır.) **Sağlıcağnan** gal. **Hakkını helâl et!**

HAŞLAK — **O ne elindeki?**

KIZ — **Bohça.**

HAŞLAK — Ne var **onun içinde gız?**

KIZ — **Bir, iki göynek neyi**...

HAŞLAK — (Oturumuna gelerek) **Onca gaymelerim, başlık parası... Bu gadar yemen içmen... Üste bi de beni soyan?**

KIZ — **Yolı valla** ...

HAŞLAK — **Aç bakalım, aç.**

KIZ — (Durur.)

HAŞLAK — (İyice şüphelenerek bohçaya yapışır.) **Goy yere!**

KIZ — (Bohçanın bir ucunu bırakmaz.) **Valla göynek.**

HAŞLAK — **Göynek de neyi goyuvermen ucunu?**

(Kuvvetle çeker, bohçayı almıştır.)

KIZ — (Suçüstü yakalanmış gibi ayakta kalakalır.)

HAŞLAK — (Heyecanla bohçayı açarak.) **Senin kemiklerini gırmazsam... Seni haşat etmezsem**...

KIZ — (Çaresiz bir hareketle bohçaya doğru.) **Etme Ali.**

HAŞLAK — (Birkaç çamaşır çıkartır atar. Bohça boşalmıştır neredeyse.)

KIZ — (Heyecanı iyice belli olarak gözlerini bohçaya diker.)

HAŞLAK — (Bohçanın en altında bir şey görmüştür. gözleri büyür.) **Bu ne gız?** (Elini uzatır. Ateşe uzanmış gibi çeker. Kalakalır.)

KIZ — (Atılır. Alır. Elinde bezden yapılmış bir oyuncak bebek vardır. Gözleri Ali'de, bebeği göğsüne bastırarak saklar. Bir süre sessizlik...)

ÇOCUKLAR — (Uzak, belli belirsiz, belki de Haşlak kafasında duyuyor onları.)

Haşlak çimer derede.
Hani bebek nirede?

HAŞLAK — (Birden fırlar. Bir solukta karısının elinden bebeği kapar. Gözleri koca koca olmuş, ağzı köpüklenmiş, Bebeği kapıya doğru tutup delice bir gülüşle.) **Aha bebek! Aha ulan! aha anasını... Aha dürzünün veletleri...** (Canlı bir bebekmiş gibi bir an umutla gözlerini bebeğe diker.) **Aha bizim avrat... Bizim garı bunu... Bizim avrat çaput doğurdu.** (Acı acı güler.) **Çaput!... Hıh!... Çaput!...** (Elinden bebek düşer. Görmeyen gözlerle mindere zor gider. Çöker uzanır.)

KIZ — (Sessizce gider, bebeği alır. Göğsüne bastırarak seyirciye.)

Evciklerim, evciklerim,
Küçücük gızken gurduğum,
Keçi otlatmaya yazıya gidende
Ahlatın dalında salıncak
Irgalardım bebeyi uyuya deyi...
Gelin olalı gurudu garnın.
Çok gördü Mevlâ canlı bebeyi.

(Gözyaşları içinde bohçasını toplar.)

HAŞLAK — (Kıpırdanır) **Hanım! Gız Hanım!**

KIZ — (Bebeği de kor bohçaya, bağlar.)

HAŞLAK — (Doğrularak) **Sana seslenirik gız! Bırah onu. Sırtımı ov azıcık.**

KIZ — Acer avrat ovar.

HAŞLAK — Senin üstüne evlenir miyim gız?

KIZ — (Kapıya yönelir.)

HAŞLAK — Hele eşikten ayağını dışarı bi at!...

KIZ — (Arkası dönük durur.)

HAŞLAK — Kemiklerini gırarım, **donuzun gızı seni!** Sen giden de ben niderim? **Sırtımı kim yur? Aç açık galırım.**

KIZ — (Yan dönerek.) Acer avrat yapar.

HAŞLAK — Acer avradına dedirtme **beni! Neyle** alınır acer avrat? **Gücüm mü yeter başlık vir-**

meye? Çiftim çubuğum mu var? Yoğsa tarlalarım? Biz zorlan geçinirik. Gonşu gonşu «Bi garip Haşlak» deyi görürler bizi...

KIZ — (İyice dönmüş) Emme bebek...

HAŞLAK — Bebek neyle olur? Ağaç değel ki, goy dibine suyu, boy atıp gide... Ben ne derim sana? bilmen mi, gendimizi idareden acizik. (Tekrar yüzü üstü uzanır.) Omuz başlarım, dallarım zılıyo. Ov, hadi!

KIZ — (Bohçayı yere bırakır. Kocasının yanına gider, ovar.)

HAŞLAK — Oh! Oh! Yaşa gız Hanım. Oh. (Derken karısını çeker yanına, yatırır sarılır.) Seni donuzun gunnadığı... Seni itin dölü seni...

(Bir süre sevişirler.)

KIZ — (Nazlanarak.) Hırlı dur ulan Ali! Sıçtırma sakalına beni...

ÇOCUKLAR — (Yakın.)

Haşlak çimer derede.
Hani bebek nirede?...
Haşlak Ali, haşlanmış.
Şeytanlara taşlanmış.

(Sevişmeye tekrar başlayacaklarken.)

ÇOCUKLAR —

Haşlak çimer derede.
Hani bebek nirede?...

KIZ — (Başını kaldırır.) Bu veletleri susturmalı herif. (Fırlar kalkar. Başörtüsünü düzelterek, çok önemli bir işe kararlı insan haliyle.) Susturmalı bu veletleri... (Düşünür.)

HAŞLAK — Tutamadım, bi güzel ıslatacağdım demincek...

KIZ — Haşlak Ali'nin, haşlak olmadığını göstermeli. Aha hem tüm köye. Tıkamalı ağızlarını namussuzların.

HAŞLAK — (Karısını kolundan çekerek.) Eyi ya, gel aha yanıma... Bi yol daha sınayak.

KIZ — (Kolunu silkeler, köye, dışarı doğru kararlı.) Erim, erkeğim değel misin?

HAŞLAK — Gel dedik gız, yat yanıma!

KIZ — Galk, galk, Ali! Galk da bebek gösterelim onlara.

HAŞLAK — Yatmadan bebek? Geçileri mi gaçırdın gız?

KIZ — (Birden koynundan bir altın çıkarır.) Galk Ali, Al şunu!...

HAŞLAK — (Doğrulur.) N'o gız?

KIZ — (Uzatır.) Altın.

HAŞLAK — (Kalkar.) Altın mı? (Alır.) N'olacak bu altın? (Bakar.) Altın elleham. Altın valla. (Karısına.) Altın mı?

KIZ — (Emir verir gibi) İn doğru şusaya, yola... Bin bi tomafile... Get gazaya... Tez, bunu para et getir!

HAŞLAK — (Şaşırmış, bir altına, bir karısına bakar. Altını nasıl ilk görüyorsa, karısının, o güçlü ve kararlı durumunu da ilk defa görüyordur. Ağzı açık bakakalır Kız Hanım'a.)

KIZ — Başlık parası edip, sana acer bi garı; bi ferik alacağık.

HAŞLAK — Neden Hanım?

KIZ — (Hayalleri.) Paramız yettiğincek... Öyle bi gız alacağık ki sana... Oğlan çoçuklar sıralıya tosunlar gibi...

HAŞLAK — (Yine bir altına, bir karısına bakarak garip bir sesle güler.) Oğlan çocuk? Tosun gibi mi den? Tosun gibi... (Sonra ciddi ve mırıldanır gibi.) Benim gibi değel. Guru, haşlak... Tosun gibi...

KIZ — Tez ol! davran Alil

HAŞLAK — Ha, tez mi? Tosun gibi ya... Tez tez ya. Hemen varam gazaya. Tosun gibi... (Kendisinden umulmayan bir çeviklikle fırlar, gider.)

ANA — (Girer.) Şu benim aklıma da bakın hele! Geçti bunlar, ben gine de o gön gibi Ahmet'i aramıya goparım. O gön dereye çimmeye getmişti bulamadıydım emine... Amed'i şinci eyiden yitiririk.

KIZ — Ey ana, sen beni diğnemedin.

ANA — (Oralı olmadan.) Amet de beni diğnemez. Bizden yüz çevirir, gendi aklına hizmet eder. (Kederlenir.)

KIZ — (Seyirciye.) O altını gelin olmadan anam verdiydi. Ben de Ali'ye verdim ki...

ANA — Alın bakalım, bi daha... Yemeyip içmeyip sana verdiğimiz altını Haşlağa mı gaptırdın gız? Boyu devrilesi, ben onu sana hep saklıyacağın demedim mi? Çok mühim bi şey olmadan...

KIZ — (Tabii) Çok möhim ana. Ali'ye acer bi avrat alalım deyi...

ANA — Ne? Üstüne gendi paranla guma mı getirin?

KIZ — Ana çocuk...

ANA — Seninki de çocuk aklı... (Kızgın, kızı iteler.) Beri dur! Bubana çekinişsiniz... (Panoyu çevirir. Ana Hanım'ın odası. Ali Girer.) Babanız gibi akılsız olmuşsunuz

ALİ — Bakmadığım yer galmadı. Ulan bu bizim garı da... Hani, Hoca'ya garısı, «Öte get herif!» demiş de döşekte, Hoca altı aylık yol getmiş, «Get!» dedik avrada, getti gelmez. Hanım! Gız Hanım!

ANA — Geldim, geldim. Hoca'dan geri galmam valla, bi gidecek yerim olsa...

ALİ — Hanım!

ANA — (Başörtüsünü yeniden bağlayarak.) Ah, şu herife de sizlere ettiğim gibi laf edebilsem. Köy ganunu böyle. (Ağzına yaşmak vurur.) Erkeğin yanında susacağın... Ona gulak vereceğin. Onun dediği olacak.

ALİ — Hanım, nirden gelir senin gız?

ANA — (Koşarak kapıdan girer.) Bana mı seslendin?

ALİ — Yoh, Goca Hasan'ın öküzüne seslendim. Nirdesin gız? Biz burada İreşit Ağa ilen mencilis gurmuşuk ki, sizi gurtarah...

ANA — Ne gibi herif?

ALİ — Amet nirde?

ANA — Habarım yoh.

ALİ — **De ona, çift bitti deyi sürüye gitmez it gibi başı boş gezmek yoh. İrençber adamın işi bitmez.**

ANA — **Ne var ki?**

ALİ — **Çift var çift.**

ANA — (Bir şey bilmiyormuş gibi) **Ne çifti? Hangi tarla?**

ALİ — **Tarla çoğalıyo garı.** (Birden keyifleniverir.) **Ben bilem gideceğim, ben. Hadi sana da deyiverem. Emme bah, sen de bi başkalarına duyurun, küreyin sapıylan kemiklerini gınarım.** (Neşeli) **İreşit Ağa kızını, Zeynep'i bizim oğlana veriyo.**

ANA — (Susar.)

ALİ — (Karısından beklediği tepkiyi bulamayınca keyfi kaçar.) **Gara İreşit'in gızı derim avrat.**

ANA — (Laf olsun diye.) **Vereceğmiş mi?**

ALİ — (Karısı ile içinde başkaldırmış şüpheye de cevap vererek) Şahitli, ısbatlı bi iş bu ulam.

ANA — (Hemen) **Oyun etmesin?**

ALİ — (Reşit oyun etmiş gibi kızarak.) **Yıkıl annacımdan! Tez yıkıl! Bana Amet'i bul!**

(Ana davranırken Ahmet girer. Bir işlik bir şalvar üzerinde, saçının ucu kasketinden alına düşmüş. Yeni bıyıkları terlemiş ince bir delikanlı. İçine kapanık ve saygılı. (Bıçak kemiğe dayanmadıktan sonra kimseyi kırmak istemez.)

ALİ — **Nerdesin Amet?** (Sesinde, para edecek malını öven bir tüccarın tonu.) **Nerdesin goçum benim? Aslanım.** (Karısına.) **Sen hadi hayvanlara bah. Biz Amet'len erkek erkeğe gonuşacağık. Goskoca delikanlı oldu bahsene. Değel mi ulan Amet.**

ANA — (Heyecanla oğlunun ağzından çıkacak lafı bekler)

AHMET — **Yoh, anam zarar etmez.**

ANA — (Sevinir.)

ALİ — **Ana, mana ula... Hepiciği esik etek sayılır bunun.**

AHMET — (Anasına bakar, susar.)

ANA — (Çaresiz çıkar. Kırmanı çıkarır. Kulağını odaya vererek) **Biliyom günahı çok böyük kapı diğnemenin. Yarın öte tarafta kızgın kurşun akıtacaklar. Emme görüyonuz aha, nideyim?** (Yün eğirir bir taraftan.)

ALİ — Çök bakalım hele Amet, goçum.

AHMET — (Babasının karşısına eski okuldaki öğrenci gibi oturur.)

ALİ — (Kara Reşit'in tarlalarına konmuş da Ali Ağa olmuş gibi konuşur.) **İlkin sana bi böyük lafı edem Amet. Sen sen ol, oğlum, garı gısmına heç mi heç yüz virme. Esik etek dediğin senin, esiktir. Anan da olsa.**

AHMET — (Bir hareket.)

ALİ — Öyledir. Gözeli de birdir, çirkini de... Gelini de, gızı da... Şeher garıları görün gazaya vardığında, boyalı, süslü... Onlar da aynı kapıya çıkarula. Hepiciği esik ve de noksan... Mevla erkek gullarını daha bi eyi ve üstün halkeylemiştir. Bu benim demem değel, İreşit Ağa söyler ha (Aklı Reşit Ağa'ya takılıverir.) **İreşit Ağa deyincek de azıcık eylen. Töbe, ne azıcığı? İreşit Ağa adı geçende dur durduğun yerde. İreşit Ağa çok bi böyük zattır. O bi öle, cennet mekândır yeri. Bu tarafta da varyetli, varyetli olmayı emme, neylesin dönyayı İreşit Ağa? Bi ayak önce göçüp mertebesini bulacak o, görün.**

AHMET — **Hasta mı ki buba?**

ALİ — Böyle adamlar o tarafta yerleri açılıncak hemen göçüp giderler. Kadir hoca hastalıktan mı öldü? Yoh, haşa, çığırdılar, tedili mekan eyledi. Demem şu ki Amet, biz İreşit Ağanın hizmetine gireceğik. Böyle edende hemi sevap kazanacağık...

ANA — Tarlalarını sürüp hava alacağık.

ALİ — Hemi de bi faydamız olacak.

AHMET — **Nasıl buba?**

ALİ — (Bacak değiştirir.) **Acele etme!**

AHMET — (Bir çöple yere bir şeyler çizer, bekler.)

ALİ — Sen benim bi tene erkek evlâdımsın. Ben altı

tene bacıların, sen yedi, anan, ben... Dokuz nofösa bakıp meydana çıkarıncaya dek, aman oy Amet, dinim imanım gevredi.

ANA — Yalan, ben böyüttüm onları.

ALİ — (Ahmet'in bir ara çöpü durdurması üzerine.) Hakkı yenmez. Anan garı da çalıştı. Çalıştı emme, kökten guvvetli olmayıncak n'olur? Altı üstü bi tarla çalışır, dinlendiremen, nadas edemen... (Sigara yakar.)

ANA — Bencileyin. Gâvur herif beni anlatır valla...

ALİ — Yorulur, tükenir tarla.

ANA — Oy, bellerim sızım sızım sızlıyo.

ALİ — Aha sana galacak tarla da bu ula.

AHMET — (Düşünceli, şekiller çizer.)

ALİ — Emme gayri heç gorkma Amet, kahpe felek bize güldü.

AHMET — (Çöp durur, babasına bakar.)

ALİ — Aman oğlum sıkı dur, sana çok böyük bi müjdem var. Aramızda galsın aman.

AHMET — Buyur buba?

ALİ — Gara İreşit'in gızı var ya, o gocaman İreşit Ağa, o fırıldaklı İreşit Ağa, aha o, gızını sana virecek.

AHMET (Müjde onun için kötü bir haber yerine geçmiştir. Çöp yerde ağır, düşünceli çizgiler çizer.)

ALİ — (Oğlunu utandı, inanmadı sanarak.) Valla ulan, billâ Amet. Gara İreşit'in kızı ne demek bilin mi?

AHMET — (Ona göre ne olduğunu çöpün değişen çizgilerinden anlamak mümkündür.)

ALİ — (Ama ona göre) İreşit Ağa'nın, gızından gayri kimseleri yoh. Herif şinciden çiftini çubuğunu bize emanet eder. Yarın sabanan, Allahın izniyle, onun tarlalarını sürmeye bulaşalım. Hadi goçum, şura uzan bi gözel uyu. Ben de şöyle bi köy içini dolanam. Bizi güçük görenlere bıyık altından gülem. (Kalkar, sigarasını savurtarak kasılır.) «Hele azcık beklen anasını bellediklerim, azıcık...» diyem. (Duman üfleyerek.) Duman savurtam sıfatlarına, keyf olam. (Çıkar.)

(Ahmet'in çöpü şaşırmış çizgiler çizmeye başlamıştır ki Ana damlar.)

ANA — Anasının guzusu, bi tenecik Amed'im niden?

AHMET — (Çöple meşgul) Heç ana.

ANA — Neye öyle guru yerlerde oturun?

AHMET — (Çöpü kızgın atar, kalkar, kapıya yönelir.)

ANA — Nire Amet? Anandan mı gaçan ula? O gadar bubanlan gonuştun da, anan garı gelincek kaçan mı tosunum? Bubanlan ne gonuştun, bana heç ilâzım değel. Emme bu garip anağın da sana diyecekleri var. Diğne bi yol...

AHMET — Ana işim var.

ANA — Şu başıma gelenlere bah hele. Bitenecik Amed'im «İşim var.» deyi anasını çiğner gider. (Sesini yükselterek.) Başıma bunlar da mı gelecekti gonşular? Ben onu garnımda taşıyanı dokuz ay on gün... Hemi ağustasun ısıcağında. Hemi orak biçende... Hemi gursağında ak südüm olsun... Yetiştirip bu gönlere çıkaram da... O beni tarlalara saçılmış darılar misali eksin geçsin. Oy gonşular, gonşular...

AHMET — (Kapı ve anası arasında bocalar.) Ana etme!

ANA — Amanın bu gönleri de mi göreceğdim?

AHMET — De bakalım ana?

ANA — Get guzum, get oğul! Ben yolunu bağlamayım senin. Get işine balı. (Dertli dertli) Beni diğneyip de n'olacak? Bu garip anacığının ne diyeceği olur ki? Bi esik biçare, fakir...

AHMET — Fakir şeytan ana. Ne bi derdin varsa bana de ana.

ANA — (Birden oğlunu okşayarak.) Gurbanlar ola anan sana. Amed'im, bi tenem. Gara gözlü guzum. Anasına sahap çıkan tosunum. Ne bi derdim varsa sana deyim ha? Benim derdim ne olur Amet? Benim derdim sen guzum. Seni vaktiken everem, gücünü görem derim.

AHMET — (Başını başka yere çevirir.)

ANA — Bunda sıkılacak ne var ula? Bi deliganlı nasıl çift sürer?.

AHMET — Çift... (Yüzü asılır.)

ANA — He valla... Çift sürmek nası ayıp değelse...

AHMET — Bırah şu çifti ana.

ANA — Biliyom, çiften bıhtın... Tarla işleri, çift olsun, orak, harman olsun uğraştırıcı... Her yıl oluk gibi ter akıtırık «Boz yazı»nın düzüne... Ben sana eskisi gibi yardım edemem pek. Bellerim Amet, bellerim. Buban dersen...

AHMET — Bırah bubamı...

ANA — (Sevinir.) Buban bizi bırahır işlen - güçlen oğul. Kendi bi sapanın ucundan tutsa, bi öküze «deh» dese ya. Töbe yapmaz. Hani ya Amet, derimkine, yalnız galırık biz. Oy bellerim, bellerim. Ben ağrılıklı oldum, ben gocadım. Eve bi gelin getirmenin zamanı yani. Geldi de geçer bilem hani... Doğru demem mi, sen hak vir?

AHMET — (Sesi çıkmaz.)

ANA — Hak ver oğul?

AHMET — Eyi emme...

ANA — (Anlaşma olacağına sevinerek.) De anasının guzusu?

AHMET — Geçimimiz gıt.

ANA (Hemen) Başlık parası... Düğün masrafı...

AHMET — He...

ANA — Anan her bi şeyleri hesap etti.

AHMET — (Bir umut.) Deme ana?

ANA — Gara geceleri anan uyur mu senin ula? Hep seni düşünürüm. Heç bi masarıfsız gız gelecek eve... Gaçacak sana...

AHMET — (Bir şeyler sezerek.) Kim?

ANA — Kim, bilin mi? Sofuların gızı Hatçe.

AHMET — (Hayal kırıklığı ile birden.) Hatçe? Katır Hatçe?

ANA — Hay ağzını öpeyim oğul. Yiğit namıylan söylenir. Bu Hatçe denen gızın güçlü - guvvetli golları var ki tuttuğunu goparır. Ver eline orağı, salıver ekinin içine, valla goca bi tarlayı ahşama vardırmaz haklayıverir sana. İrençber adamın ya

tarlası, ya garısı güçlü olmalı, derler. Aha bu gızı, heç çekinme, goş bizim sarı öküzün yanına... Öküz tükenir de, Hatçe gız durmaz zorlar bi yandan.

AHMET — (Yine kapıya yönelir.)

ANA — Nere Amet? Sen ne den oğul? Bi laf et Amet. Dölün, doğacak bebeleri düşün Amet. Hatçe öyle oğlanlar doğurur ki sana, pelivan olurlar. Pelivan olurlar da kimseler elini tutamaz köyde.

AHMET — (Kapıdan çıkarken.) Hele bi dolanalım ana.

ANA — (Arkasından çıkar, sesi panonun arkasından gelir.) Bah eyi düşün Amet. Başlık parası virecek halımız yoh bizim...

AHMET — (Önde görünür.)

ANA — (Arkada.) Gızlar çok yösek fiyat. Gız bubaları çok yösekten alırlar.

AHMET — (Kuliste kaybolur.)

KIZ — (Seyirciye) Anam doğru der valla...

ANA — (Oğlunun arkasından bakar, oracığa çöküverir.)

KIZ — (Devamla.) Başıma geldi de biliyorum. Bizim herif altını para edip gelincek gız aramaya galktık. (Panoyu çevirir. Kız Hanım'ın Odası... Haşlak Ali bir içeri, bir dışarı sabırsızlanarak bekler. Bir ara minderleri dışarıdan getirerek yerlerine kor. Kız bu arada kapıya dolanmıştır. Az sonra yorgun argın kapıdan girer.)

HAŞLAK — (Atılır.) N'oldu gız?

KIZ — (Zor durur ayakta) Ayaklarıma gara sular indi herif (Oturur.) Köy bırahmadım gezmedik.

HAŞLAK — (Merak içinde karşısına otururak) Ey yani... Bu iş olmuyo mu?

KIZ — Olacak, olacak... Emme...

HAŞLAK — Emmesi ne? Tez de gız.

KIZ — Para az. Bu paraya... Te ileride bi köy var; «Eşşekçiler» derler adına...

HAŞLAK — He, he?

KIZ — O gadar köy içinde, ancak orada bi gız buldum bu paraya.

HAŞLAK — Eyi ya...

KIZ — Emme... Hani... Bi özürü var... Gözleri...

HAŞLAK — Az mı görürmüş?

KIZ — Heç görmezmiş.

HAŞLAK — (Küskün kalkar.) Ben neyleyim kör gızı? Ağnaşıldı, sen gendine gözel bi guma istemiyon.

KIZ — Gözel guma istemesem bilem körünü istermiyim? «Şöyle et, böyle tut.» deyi ona iş gördürmek varkene, neye kör gızı alayım? Valla inan, sırf parası bize uygun deyi Ali...

HAŞLAK — (Aklına yatarak, yine karısının karşısına geçer.)

KIZ — Bi de pek arayıp soranı olmaz deyi... Anası, bubası yoğmuş. «Eşşekçiler»de, gız bi hısmının yanında hayrına durumuş. İşleri ters getmiş hısmının... Ne fiyata olursa olsun elden çıkarmak isterler o yüzden...

HAŞLAK — Alalım öyleyse...

KIZ — Bu kör gızın sülâlesi gayetle bi doğurganmış hemi de. Bize de zatı bu ilazım. Halası, deyzesi, emmi gızları enik gibi, ha babam gurnarlarmış boyuna.

HAŞLAK — (Yine küser.) İstemez! Ben balıamanı o gadarına...

KIZ — O senin elinde bi şey...

HAŞLAK — Nası?

KIZ — Onunlan az yatan.

HAŞLAK — Emme bah, ayağı uğurlu gelir de, geçimimiz düzelirse... (Geçimi düzelmiş gibi sevinerek) Bah geçimimiz düzelende... Boy boy sıralasın be!... Heç korkmam.

KIZ — Biri eşikte, biri beşikte...

HAŞLAK — Biri garnında... Tosun gibi... Alalım gız, tez alalım. (Dışarıya yumruk sıkar.) Gösterelim şu namussuzlara. (Kapıdan çıkarlar.)

KIZ — (Öne gelerek.) Ali ile birlikte vardık «Eşşekçiler»e, kör gızı almağa...

ANA — (Kalkar.) Öyle bi çırpıda varılmaz «Eşşekçiler»e.

KIZ — (Kenara çekilir) Buyur ana.

ANA — (Panoyu çevirir, minderleri getirir, kirman çıkarıp yün eğirerek) **Tiryaki adamın cüveresi neyse bizim de kirman. Bi efkar basar sarılın kirmana... Azıcık keyiflenin gine kirman.** (Türkü söyler.)

Dam dibinde dinelmiş kirman çevirir,
Yar yolları bize düşer mi acep?
Yün tükenmez de ömür tükenir,
Yar yolları bura düşer mi acep.

Gızlığımdan galma bi türkü çağırırdın.

ALİ — (Kapıdan girerek) **N'o gız? Keyiflisin bakıyom?**

ANA — **Yoh. «Türkü dert ürkütür» derler de...**

ALİ — **Gara İreşit'in gızının kaynanası olacağın, derdin sırası mı?**

ANA — **Heç aklıma yatmaz. Bah herif, bah Ali, bah ağam... Bu İreşit denen...**

ALİ — (Parlar) **Çok çenelenme bahalım!** (Elini kaldırır) **Şinci vuruncak ağzını al ganlara bularım.**

(Foter Hasan kapıdan girer. Üzerinde yer yer parlamış, yakasının eskiyen yerleri aynı kumaştan yamanmış lâcivert bir elbise... Mor renge çalan gömleğinin üst düğmesi de ilikli ve boyun bağsız. Ceketin küçük mendil cebinde, kırık tarak, dolmakalem sapı ve pembe mendil... Başında ucuz cinsten bir haylı rengi atmış bir fötr şapka. Elinde tahta valiz. Gözünde iki camının biri çatlak iri güneş gözlüğü, Foter'in yüzünü kapayıp yalnız «Şehir - köy işi» bıyıklarını meydana bırakmış.)

FOTER — (Arkadan, Ali'nin eline yapışarak.) **Hey! Gadın dövmek ganunen yasaktır.**

ALİ — (Elini kurtarmak isteyerek şaşkın, döner.)

ANA — (O da şaşırmakla beraber.) **Neden hay efendi? Yasak öyle mi?**

FOTER — (Sert.) **Yasak!**

ANA — Bah hele! Biz garıları, Hökümet aramaz, heç suval etmez sanırdım.

ALİ — (Tanıyarak.) Sen misin ula Foter?

ANA — (İyice sevinerek.) Vıy Foter mi o?

FOTER — (Ali'nin elini bırakarak valizi yere kor. Şapkayı çıkarıp göstererek.) Foter deyi buna derler. Ben Hasan. İlkin böyle şapka geydik diye köyde namımız öyle galdı.

ANA — Döndün he? Hoş gelmişin, buyur çök.

FOTER — Ben çökmem, otururum. (Yerinde kalakalmış Ali'ye) Öyle değel mi Ali Ağa?

ALİ — (Aklı başka yerde, canı sıkkın.) İkisi de bi gapıya çıkar.

FOTER — Değel. (Omuzundan tutup Ali'yi mindere çöktürerek) Buna çökme derler. (Kendi de valizin ucuna ilişerek.) Buna da oturma. (Ana'ya.) Yenge sen çöken mi oturun mu?

ANA — (Şikâyet yollu.) Ne gezer; ben ayakta dinelirim gardaş.

FOTER — Şeherde olsa, böyle iki erkek oturanda, garı gısmı yatar. Ne den Ali Ağa?

ALİ — (Düşünceli) Desene şeher, köyün tersi olur.

FOTER — Surat etme be Ali Ağa... Yengemi hatırım için bağışla. Neşelen hele. Boş ver, bah biz geldik.

ALİ — (O geldi diye kızıyor, laf olsun diye.) Geldin mi?

FOTER — Şeherle köy arasında kaldık.

ANA — Gül gibi garın, bebek yoluna bakıp dururlar... Varıp habar edem, sevinirler...

ALİ — (Ters ters.) Dur durduğun yerde gız. Ne gül gibi garısı hem... Kimden laf eden? Ganbur Zeynep değel mi dediğin? Böyle bi adama... Mamur sınıfından ve şeherden olmuş Foter. Burada yapamaz gayri. O gadar tarla sürülecek, ekilecek. biçilecek... Harman... daha yığınnan iş...

FOTER — Dediklerin doğru ama, şeherde de yaşanmaz.

ALİ — (Hemen) Duyan da essah sanacak. Bizi heç

mi şeher görmedi sanın. Şeher yerin gözüne gurban. Yollarına bal dök. Yala. Geceleyin pırıl pırıl şavkı vurur ki ıraktan, göğ tüm yıldızıynan yere indi sanın. Aha bu bizimki de yaşama mı ula? Bi daha dönyaya gelecek olsam şeherli gelmek isterim, sen ne den Foter? Gara İreşit'in malı mülkü bi yana, şeherde bi gayfede oturmak bi yana...

FOTER — Gayfeye nasıl gidilir?

ALİ — Nasıl göynün çekerse... İster bi ahbabınla...

ANA — (Kocası ile alttan görüşmek gerektiğini anlayarak.) Parası yoğsa?

FOTER — Ahbabınla değel, bi başına bile adamı sokmazlar içeri.

ALİ — Çalış. Goca şeherde iş mi tükenir?

FOTER — Tasilim yoh Ali Ağa, tasilim. Amelelik olduktan sonra, bura ordan eyi.

ANA — Burada her bi şeyleri var.

FOTER — (Ana'ya hak vererek.) Büyük yerde küçük adam olmadansa...

ANA — Köyde Gara İreşit'in güveyi olmak daha eyidir. Geçen İreşit Ağa bizdeydi...

FOTER — (İlgiyle) Neye gelmiş?

ANA — Bizim heriflen bi işi varmış da...

ALİ — (Ana'ya ters ters bakar. Patladı patlayacak.)

FOTER — Benim için ne der? Siz yakın gonşususunuz deyi ilkin bura geldim. Çekindim de...

ANA — «Gelse, elimi öpse...»

ALİ — (Patlar.) Ulan avrat! (Foter'e) Avratlara dayak atılmasın deyi Hökümet ganun çıkarmış den. Gelsin de Hökümet bu bizim garıyı görsün. Dakkesinde o ganunu galdırdığı gibi, bu garının mazarrat işleri için cenderme virir emrime üstelik. (Çok ciddi.) Eyi ki doğrudan getmedin Gara İreşit'e... Kimse görmedi ya gelirkene?

FOTER — (Korkak bir adam olduğu belli olur) Neden soran? Vurduracak mı?

ALİ — Ne furdurması...

ANA — Yoh canım...

FOTER — (Sevinerek) Ey kim görürse görsün o zaman.

ANA — Öyle ya...

ALİ — Gendi furacak, gendi!

FOTER — (Siner.) Etme Ali Ağa? (Kapıya bakarak) Kimse görmedi bereket...

ALİ — «O deyyusu furup namusumu temizlemezsem, bana da Gara İreşit demesinler.» diyo. «Hele bi yol şu tarla işleri hitam bula, o iti nirede olursa olsun bulup anlının şakına dayıyacağım namluyu.» deyi gözleri döndü, asıldı da tabancaya, gaçacak delik aradık gorkudan.

FOTER — (Kapıdan görünmemeye çalışarak.) Bu haber kötü işte.

ALİ — Bizde daha beteri de var habarın: «Böylesini furmak caizdir, böyle ırz ve de namus düşmanlarını.» diyo. «Benim gelirim var. Gider yatarım mapus damında. Oradan eyi ibadet yeri mi olur? Köy ağası olanadek, vara dam ağası olalım.» diyo. Tatlı canını seversen, tezinden sen bu köyü terk et gardaşım.

FOTER — Eyi ama bu benim ganunî garım.

ANA — (Her şeyi göze alarak) He, doğru der.

ALİ — (Tepesi atarak karısına) Azıcık eylen, senin de cuvabını şinci verecem. (Foter'e) Şeherde eyleneli köy gananunun aklından çıktığı belli. Bah şinci... (Karısına giderek) Ben şu çenesine tükürdüğümün garısını bi gözel ıslatam da... (Sille tokat Ana'yı döver. Ana eliyle başını koruyarak yere yığılır.) Zatı demincek yarı galdıydı. Yasakmış madem... Nirde ganun? (Foter'e) Dayağın daha çoğunu haketti emme... Bağırır çağırır da gonşular gelir deyi bırakırım. Bize en yakın gonşu da bilin İreşit Ağa. (Kelimelere basa basa) İreşit Ağa gelincek de... Sen istediğin gader «Ganun» de, diğner mi herif, o da sana tabanca namlusu gösterir. (Mindere oturup sigara yakarak.) Yattı mı aklına?

(Ali sigara içer. Foter şaşkın ve düşünceli bir Ali'ye, bir kapıya, bir de yerde yığılı Ana'ya bakarken orada

ışıklar kararır. Sahnenin önünde lokal bir ışık altında Ana - Kız buluşurlar.)

ANA — (Belini tutarak) **Haşlak'ta dayak var mıydı gız?**

KIZ — (Kaybetmekten korkarak hemen) **Ne demezsin ana?** (Seyirciyi göstererek) **Aha onlar biliyo... Sen gine laf eden deyi döver bubam. Ben ses etmeden yerdim.**

ANA — (Elleri belinde) **Aklıma yattı gayri. El at yarıştırır, biz dert yarıştıracağık ağnaşılan. Emme bellerim tutmuyo. Demem o ki şöyle çökek de az diğnenek. Millet de nefes alsın birez.**

(Çökerler. Ana, Kız'ın dizine yatar. Lokal ışık söner. Salonun ışıkları yanar. İki kadın uyurlar.)

(Ara bitip seyirciler yerini aldıktan sonra kadınların nefes alışları, Ana'nın horultusu kısa bir süre daha devam eder. Derken Kız uyanır. Esner, seyirciyi görünce utanır, hemen Ana'yı dürter. Ana da uyanır. Rahatsız edilmiş bir hali vardır. Esner. Seyirciye gözü takılır. Hemen baş örtüsünü toplayarak kalkar. Kız da kalkar.)

ANA — Gusura galman gözünün yağını yediklerim.. Serilip galdık huzurunuzda... Beklettik, ayıp ettik... Emme bi düş gördüm, heç sorman... (Düşün etkisi altında gülümser.) **Hatçe gızı almıştık bizim oğlana düşümde... Bizim herif derseniz, bi çoban iti, bi çomar olmuş boyuna ürer... Emme diş geçiremez, Hatçe lıer bi işleri çevirir. Ben bi köşede... Elimi sıcak sudan soğuk suya sokturmaz. Üste ağrılı yerlerimi, belimi bi gözel ovar...** (Dimdik olarak.) **Yalan olmasın aha gendime geldim.**

KIZ — (Ana'sına, çekingen) Ben de Ali'yi gördüm.

ANA — Niderdi gız?

KIZ — (Utanarak, örtüsünün ucuyle oynar.)

ANA — Ağnaşıldı. Bi herif gündüzleyin garısını sevmezse, aha böyle düşünde sever.

KIZ — (Karşı kor.) Yoh, Ali beni...

ANA — Severdi diyeceğin emme... Demincek de dayak attı derdin ya...

KIZ — O başta... (Hayalleyerek.) **Kör gız gelincek gadrimi gıymetimi ağnadı. Çünki kör gız bi belâ. Biz onu ucuza aldık deyi sevinirkene, o bize pahalıya oturmaya başladı. Mevlâ gözünün ferini almış da garnına, diline, gulağına virmiş. Üstelik huysuz. Adımız «Gocaavrat»a çıhtı. Hani gendi**

üstümüze geldi, «Ferik» ya... Bereket garnı şişmeye başladı. Garnıynan birlik kör gız da şişmeye, daha bi beter kasılmaya başladı. Biz gapısında emir gulu...

KÖR KIZ — (Sesi içerden.) Gız Gocaavrat, suyu ılıt tez.

KIZ — Şinci. (Su götürür gibi.) Su hazır.

KÖR KIZ — Gocaavrat, elimi yu.

KIZ — Şinci. Hemen ibrik, leğen goştururum. (Koşturur gibi.)

KÖR KIZ — Gocaavrat saçımı tara.

KIZ — Geldim, geldim. Saçını tararım. (Tarar gibi.)

KÖZ KIZ — Gız gocaavrat, güne çıhar beni.

KIZ — Güne çıharırım.

KÖR KIZ — Abdasa gidecem.

KIZ — Götürürüm.

KÖR KIZ — Garnım aç

KIZ — Her bi şeyleri de yemez. Bi defasında tavuk deyi tutdurdu da... —Allah biliyo, sizden ne saklayım— Ali Yukarı mahalleden tavuk çaldı geldi. (Ellerini göğsünde kavuşturarak) Aha böyle bekler olduk iş buyura deyi. Çocuğun hatırına... Ali'nin hatırına... Biçare herif keyften uçar o gönlerde...

(Haşlak neşeli, kulisten Kız'ın yanına gelir. Kendisine güveni artmış, dipdiri bir adam olmuş neredeyse. Kasketi bile hafif yan yatmış.)

HAŞLAK — Ne yapan Hanım? Nirde ferik?

KIZ — İçerde...

HAŞLAK — Al gel bura, tez.

KIZ — Olur.

HAŞLAK — (Neşeli, gezinerek) Hele bi yürütelim bahalım. (Çocukların, arkasından bağırdıkları kulise doğru) Analarını sattığımın veletleri... Haydin şinci de bağırsanız ya... «Hani bebek nirede?» Aha bebek.

(Kör Kız ile Kız girmişlerdir. Kör Kız ablak suratlı, gözü görmeyen insanlarda olduğu gibi iki tarafına hafifçe sallanan yaşlıca bir kadın. Haşlak'ın haberi olmadan geldikleri için «Aha bebek!» diye içeriyi göstermek isterken Haşlak'ın eli tam Kör Kız'ın karnına gitmiştir.)

HAŞLAK — (Farkına vararak üsteler.) **Aha bebek burada. Bahalım, oğlan nu, gız mı? Yürü bahalım şöyle, bi aşağı, bi yuhari...**

KÖR KIZ — N'olacak Haşlak?

HAŞLAK — Yürü hele. Bi ahbabın tarifine göre, oğlan mı gız mı olduğu belli olurmuş. Ben tarifi aldım. Sen yürü!

(Kadınlar yürürler. Haşlak önemle Kör Kız'ın arkasından bakar. Koşarak öne geçer; bakar. Sonra büyük bir sevinçle kasketini çıkarıp yere çalar.)

HAŞLAK — Oğlan be! Valla oğlan! (Oynamaya başlar.) **Billâ oğlan! Valla oğlan!** (Kasketini alıp acele başına giyerek) **Ne dursunuz, haydin siz de...** (Kadınların arasına girerek onları da oynatır.)

HEPSİ — (Oynayarak)
Haşlak Ali, Haşlak Ali,
Oğlan olur bebeleri...

(Derken Haşlak, Kör Kız'ın koluna girer, çıkarlar.)

ANA — Bi de Ali beni severdi den (Gidenleri gösterir.)

KIZ — Öyle getti emme ana...

(Haşlak çevresine, ev tarafına bakınarak ayaklarının ucuna basa basa girer.)

KIZ — Böyle de geldi.

HAŞLAK — (Fısıltılı.) Gız Hanım! Bah sana ne diyecem. Senin hakkın yenilmez. Sen benim evimin temelisin. Orta direğisin. Valla gız...

KIZ — (Küskün) Ben gocaavrat.

HAŞLAK — «Malım mülküm gocaavrat/Sanur kürküm gocaavrat.» deyi türkü çağırırlar, ne haber? (İçeriyi işaret edip, sesini daha kısarak) O bi gurnayacak eşşek. O bi yumurtaya bastırılmış tavuk. «Garıyı döl, herifi yol gocatır» dirler. Sen hep böyle galın kötü mü? O doğursun koyver. Hele bi yol doğura. Ben onun çaresine bakarım. Sana töbe laf ettirmem. Olmazsa azıtırın. (Durur.) Gel seni bi öpeın gız. N'olur?

KIZ — (Nazlı.) Ne eden, gören olur.

HAŞLAK — Etme gız.

KÖR KIZ — (Görünerek) Gız gocaavrat, niden avluda?

KIZ — (Haşlak'ı iteler, heyecanla) Aman tez gaç.

(Haşlak kaçar. Bir kenara saklanarak dinler.)

KIZ — Buyur, bir emrin mi var Ferik?

KÖR KIZ — Gırığın mı o?

KIZ — Garnın aç mı?

KÖR KIZ — Demek Haşlağa boynuz yaldızlatın gız?

KIZ — (Birden) Allah etmiye.

KÖR KIZ — Kimidi o ya, güpür güpür gaçan?

KIZ — (Susar.)

KÖR KIZ — (Hainice) Demek senin ardına dolanan erkek de bulunurmuş ha? Ne bok olduğunu bile bile... Yoh adam sen de. Kim ise o herif, gönül eyler bana kalırsa.

KIZ — (Gururuna, kadınlığına dokunulmuştur. Sözler elinde olmadan ağzından çıkar.) Yanılın ferik, yanılın. Beni seviyo.

KÖR KIZ — Vay orospu, vay.

KIZ — (Yine ne dediğini bilmeden.) Ağzını topla gız. O benim bi tene ve daim sevdiğim biri...

KÖR KIZ — Ya Ali?

KIZ — («O» der gibilerden.) He... Ali..

KÖR KIZ — (Ali'den korktu sanarak.) Ya Ali duyuracak olsam ne der?

KIZ — (Susar.)

KÖR KIZ — Susma, cuvap ver! Haşlak bi duyacak olsa garaltını ortadan galdırmaz mı gız senin?

KIZ — (Susar.)

KÖR KIZ — Galdırmayı galdırır emme, sen ölende n'olacah? Sen bi çukur doldurun mezerlikte... Sana yanınam... Haşlak mapuslara düşer de ona yanarım... En möhimi de ben ortalarda galırım. Hizmetimi kim görecek o vakit? Garnım, burnumda, görün... Bebek doğacak... Lohusa döşeklerinde bi başıma niderim?

KIZ — Heç gorkma ferik... Ben baharım.

KÖR KIZ — Biz de susacağık çaresiz. Emme bak gaçmaca yoh. Goca avlu... Burada n'iderseniz edin. Ne yapalın, sen de öyle gönül eyle. Mevlâ günah yazmaya, neylersin birbirimize muhtacız, Benim gulaklarım eyi duyar. Bi şey olanda... (Başıyle içeriyi işaret eder.) Hani ağnan ya. Haşlak ne gelecek olursa... İçerden «Gocaavrat» deyi ünlerim.

KIZ — (Beğenmemiş) Gocaavrat!...

KÖR KIZ — (Anlayışla) «Gız Hanım bacı.» deyi... Birbirimizi gollarık gayrik. Sen benim gözüm olun, ben senin gulağın. (Kız'a bir çimdik atarak, manalı.) Ben içeri gidem... Gidem de yatam... (Etrafı yoklayarak çıkar.)

KIZ — (Endişeli) Aman Ali'yi görüp demeli. Bu kör bız guma. Guma dersen ev içinde düşman demek. Bize oyun eder de namusumuz iki paralık olur.

HAŞLAK — (Sessizce gelmiştir, arkadan, fısıltılı) Ben hepiciğini diğnedim gız. Onun garnının içini de öğrendim. (Sarılıp öper.) Böylece gayri... (Gene öper.) Gizlisi de gayet bi tatlı olur bu işin... Daha ne isten?

KIZ — (Aklı kör Kız'da) Balı hele şu kör garıya. Sana boynuz takdırmayı gabüllenir. (Sakın laf etme Ali, sesinden alır da...

HAŞLAK — Çök gız... (Karısını oturtur.)

KIZ — Laf etme ulan... Laf etme... Sana laf etme derik be herif...

(Beraberce sarılıp yatarlar, sessiz sevişirler.)

KIZ — (Korku ile kalkar.) Get gayri.

HAŞLAK — (O da kalkar.) Emme gız... İşi tam tadında ne boşlan gâvurun gızı? (Şehvetle üzerine yürür.)

KIZ — (Geri çekilerek fısıltılı.) Görecekler... İrezil olacağık.

HAŞLAK — (İstekten gözü dönmüş bağırır.) Nikâhlım değel misin?

KÖR KIZ — (İçerden) Gız Hanın bacı!

KIZ — (Korku ile, içeriyi işaret eder.) Get, get! Hemen get! Yarın ahşam, ortalık garardıktan sonra, gayfeye neyi deyi bi mahane uydurun...

HAŞLAK — Ulan... Bah emme... Eh... Yarın ahşam emme... (Keyifsiz çıkar.)

KIZ — (Haşlak'ın arkasından sevgiyle bakar. O kaybolunca döner, yüzü o günlerin etkisi ile sevinç içindedir.)

ANA — Niye evi terk etti peki?

KIZ — (Birden yüzü asılır.) Kör gız yüzünden hep. O boyu devrilesi, o uğursuz, o gadar gebe gezdi, bizi umutlandırdı, hizmetlendirdi durdu da...

ANA — Bebek ölü mü doğdu yoğsa?

KIZ — Ne gezer, hay ana?... (Ağlamaklı.) Bebek doğmadı.

ANA — Amanın niye ki?

KIZ — (Boğazını göstererek.) Aklıma gelincek ümüğüme bi şey duruyo. (Güçlükle) Laf ne edemiyom. (Oturur, sessiz ağlar.)

ANA — Çok üstüne varmamalı. Döl, döl deyi, Yaradana diretmenin sonu bu aha. Bebek değel de, sözüm yabana, it, tazı ne mi doğurdu kör acep? Şaşman, bizim köyde bir kez olmuşluğu var.

KIZ — (Başını «Hayır» der gibilerden sallar.)

ANA — Şaştım galdım valla. Hele gendini toplasın, öğrenirik. (İç çeker.) N'olacak dönya aha. Dölün olur bi dert, olmaz bi dert. Benim çektiklerim niye? Amet yüzünden değel mi? Siz siz olun gözünün yağını yediklerim, heç güvenmen oğlunuza, gızınıza. Niye diyecek olursanız balı hele, gulak verin bana...

(Ana anlatırken, Çek Ali ile Ahmet, Ana'nın zaten seyirciye dönük bulunan duvarının kapısından girerek soyunurlar.)

ANA — Aklınızdan çıkmadıya... Hani Gara İreşit'in güveyi Foter geldiydi... Bu Foter galıbının adamı değelmiş. Ödleğin teki. Bizim herife gandı da, gece gaçmağa garar verdi. Döşeğini dam başına serdik. El ayak çekilende ordan gidecek. Biz içerde yattık.

(Çek Ali ile Ahmet soyunmuşlardır. Beyaz iç gömleği ve paçalarından bağlı beyaz donla kalarak uzanırlar.)

ANA —Gorkulu bi ürya görüüm, bi düş... Gara İreşit'ten boylu bi herif çekmiş celep bıçağını, yatırmış bizim öküzü, boğazlıyacak. «Hayırdır işallalı» deyi uyandım. Tere batmışını. Yüreğim güpür güpür atar mı üste. Öküzlen, eşşek ahlıma düştü. Hava eyi deyi, bi duvarı yoh eski bi afırdam var... Ora bağlamıştık hayvanları. Dar acele giyindim. Hemen goptum. (Oynamaya başlayarak panonun arkasına koşar. Az sonra sesi gelir.) Amanın öküzü çalmışlar! (Kapıdan yıldırım gibi girer.) Ne yatarsınız hey! Felâket! Uyanın tez!

ALİ — (Fırlar.) N'oluyo gız?

ANA — (Dövünür) Daha n'olsun? Öküzlen, eşşeği çalmışlar.

ALİ — Deme gız?

ANA — Gop herif, gop.

ALİ — Ben şinci onun... (Küfrederek don - gömlek çıkar.)

ANA — Gurban olanı guma! Önünü çevir! (Ahmet'e giderek) **Ben de oğlanı uyartam. Galk ulan Amet, ne yatan? Ölü toprağı mı serptiler üstüne?**

AHMET — (Kıpırdar, homurdanır.)

ANA — Hay eşşeğin gurnadığı... Daha ne durun ula? Yattığının her dakkesi bizim zararımıza. (Dürter.) **Galk ulan, galk, öküzün peşine düş.**

AHMET — Öküz mü? (Kalkar, oturumuna gelir.)

ANA — Öküzlen eşşeği çaldılar.

AHMET — (Hemen kalkar.) **Kim?**

ANA — Kimise ağzına tüm bi köy ede. Ne bilirim kim? Durma! Sen bi goldan, ben bi goldan dağılalım. Baban düştü peşine. (Kapıya yönelirler.)

ALİ — (Girer. Burun buruna gelirler.) **Telâş etmen!**

ANA — Oh! Yaradana şükürler ola!

AHMET — Bu anam da... (Yattığı yere çöker.)

ANA — Varımız yoğumuz bi sarı öküz. Yerinde göremeyincek dönya başıma yıkıldı. (Ali'ye) **İpi goparıp gonşuya geçtiler anlaşılan.**

AHMET — (Yerine uzanarak, homurdanır.) **Ne güzel düş görrüdüm...**

ANA — Ben de gorkulusunu gördüm emme... Mevlâ hayırlara tebdil eyledi. Varıp bi bakam. (Çıkmak ister.)

ALİ — (Kapının önündedir, yol vermez). **Yat! Hadi sen de yat, daha er.**

ANA — (Birşeyler sezerek.) **Tanyerleri atıp durur görmen mi? Seher yıldızı çekilir gider, aha. Bu vakitler benim yattığım mı var? Dışarı ataş yakacağım. Çorba vuracağm ocağa...**

(Yine çıkmak ister.)

ALİ — (Yine yol vermez)

ANA (Şaşırır.) **Ne goyuvermen herif? Yoğsa... Yoğsa... Öküzlen eşşek çalınmış mı?**

ALİ — (Belli belirsiz) He.

ANA — He mi den? Oy başıma gelenler? Ey, sen ne deyi durun burada? Beni niye goyvermen?

ALİ — (Çok önemli bir gerekçe olarak.) Foter çalmış, Foter. Ağnaşıldı mı?

ANA — (Oturup döğünmeye başlar.) Oy bu bizim herif aklını yitirmiş temelli... O yabanın itini şehere saldığı yetmezmiş gibi, öküzlen eşşeği de hedâye etti ağnaşılan...

AHMET — (Kıpırdanır.)

ALİ — Çok dırlama garı. Ne hedâyası? Biz keranacıya... (Kapıya göz atar.) Gara İreşit'in gaynatasının öküzünü sürüp getsin deyi akıl verdik.

ANA — O da bizimkini sürdü. Gördün mü başımıza geleni?

ALİ — Harçlığa darlığım var, dedi de deyyus...

ANA — Bah hele! Bizim öküzü satıp, parasını ezecek şeherde. (Ahmet'i dürter.) Galk Amet, galk! Gorkulu düşlerim çıktı.

AHMET — (Oturur.)

ALİ — Oğlanı ırahat bırah. Az sonra çifte gidecek.

ANA — Öküz olmadan çift mi olur?

AHMET — (Kalkar.) Öküz öküz deyi aklını mı yitirdin ana?

ANA — Benim aklım başımda. (Kocasına bakar.)

AHMET — N'oluyo buba?

ALİ — Sen ona gulak asma. Ben sana ne nasihat ettim geçende? Esik etek esiktir, noksandır demedim mi?

ANA — Öküzün çalınsın, biz burada eylenelim, bu mu akıl?

AHMET — Öküz çalındı der buba? Essah mı? Malımızın hepiciği o buba. (Çıkmak ister.)

ALİ — (Kapıyı tutarak.) Bah orası doğru. Topu topu o gadardı goşumluk hayvanımız...

ANA — Biz burada laf ederken Foter çohtan tuttu Garaoğlan Gediği'ni.

AHMET — Foter mi çalmış?... (Kapıya hücum eder.)

ALİ — (Oğlunu göğüsler.) Dur durduğun yerde ulam! Ağnamadan, diğnemeden...

AHMET — Foter der buba...

ALİ — Eyi y a Foter.

AHMET — (Şaşırır.)

ALİ — Foter getti, Foter sürmüş deyi sevinin. Ben işi bu kerteye getirinceye gadar anamdan emdiğim süt burnumdan geldi. Bu Ana garı değel moskof gâvuru. (Sert sert Ana'ya.) Diz dövenenedek, el şakırdat, göbek at göbek, a donuzun gızı! (Ahmet'e) Ula sende heç mi heç akıl yoh. Bi öküz bi eşşek getti emme. Gelecekten habarın var mı? Ben size deyiverem bah. Bildiğim gadarını. Çifte çifte öküzler gelecek. Atlar, inekler, danalar gelecek. Bi sürü gelecek ki, beş yüz davar desem az olur. Tarla gıyamet gadar. Gonak, çil çil altınlar...

AHMET — (İyice kalakalır.)

ALİ — (Oğlunun o halini yanlış anlayarak, kapıdan çekilir.) Hadi Foter'in peşine düş ister. Orada öküzlen, eşek var. Burada dersen Gara İreşit'in malı mülkü...

ANA — (Yanık.) Töbe Gara İreşit bize gız vermez.

ALİ — Sabanan gaşınma gız. (Ahmet'i tavlayarak) Helbet sana gız virmez Gara İreşit. Emme böyle bi delikanlıya... Hay maşallah, kim olsa gızını virir. (Karısı ile alay olsun diye.) Hadi ne durun Amet, kop öküzün ardına. Anan garı öyle ister. Ömrün boyunca, o öküz, o eşşek, o tarla...

AHMET — (Ancak kendini toplamış.) Bize yeter buba! (Kapıya atılır.)

ANA — Yaşşa Amed'im.

ALİ — (Oğlandan önce kapıyı tutar, kırılmış.) Anağın aklına mı hizmet eden ula? Vay, vay... Şu işe bah yavu. Ben buba olarak oğlum rahata ere deyi uğraşam, didinem, yokluk, fakirlik nedir bildiğimden... Onun malı olsun, o sıkıntı çekmeye deyi...

AHMET — Dönya malı olsa bilem, ben o ganbur gelini alamam.

ALİ — (Kırgınlığı, kızgınlığa döner.) Ağa gız virir de sen alaman? Ağanın gızını beğenmen ha? Hattini bil ulan, ne olduğunu bil. Bil de, dur durduğun yerde. Eşşekliğin heç lözumu yoh, ağnan mı?

ANA — Belkim Hatçe'yi istiyo oğlan?

AHMET — Yoh, Ben Hatçe'yi de istemem.

ANA — Ben gıza söz virdim, Sofular'a söz virdim. N'olacak ya şinci?

ALİ — Şuna bah hele! Söz virmiş. Katır Hatçe kim olur ki, Sofular kim olur ki söz virin? Hemi gendi başına ne iş görün? Ben Gara İreşit'e söz virdim. Gara İreşit'e, uyuman.

AHMET — Ben de Fatına gıza...

ALİ — Fatma gız? O da kim olur ulan?

ANA — Guşçuların Fatma mı? (Kalakalır.)

AHMET — He, kavlimiz var.

ALİ — O ince şey mi? (Kalakalır.)

AHMET — (Türkü söyler.)

Gündüz hayalımda gece düşümde,
Derdimin dermanı Fatma gız benim.
Tarlaya, orağa, çifte gidende,
Durur annacımda Fatma gız benim.

ANA — Yoh, olmaz. O gızın anası ince hastalıktan öldü.

ALİ — Babası dersen, guşlarla uğraşır, esirik herifin biriydi.

AHMET — Ösüz.

ANA — Daha iyi den ya, ösüz gısmı bize heç gelmez. Gözü aç olur. O gız çeşmeden zor su taşır.

ALİ — Doğru, sap gibi.

ANA — Bizim buncà işimiz var. Hatça'ya gurban olmaz mı o? Hatça zorluydu. Hatça. Heç çekinme sarı öküzün...

ALİ — Sarı Öküz mü galdı ki gız? Mömkünü yoh biz gene İreşit Ağaya yanaşacağık. (Amet'e) Heç öyle öküzün boyunduruğa bahtığı gibi bahma. Çiftini sürecen ağanın.

AHMET — Sürmeyi sürerim çifti.

ALİ — Gızını da alacağın. Bubalık hakkını helâl etmem bah. Ve de ula, ağanın gızını beğenmemek ne hattimize? Amet, oğlum aklını başına devşir bi yol. Guşçulardan gorkumuz mu var, ula? Ben neysem onlar da o.

AHMET — (Başını önüne eğer.) Emme...

ALİ — Emmesi ne?

ANA — (İçine doğarak birden) Yoğsa gıza bi şey mi ettin ula?

AHMET — (Başı önünde) He, dün ahşam.

ANA — Bizden evvel davrandı, bak hele,

ALİ — (Üzerine yürüyerek) Ulan namussuz!

AHMET — (İlk defa babasının karşısında yüzüne bakarak konuşur.) Sizin eyiliğiniz için yaptım. Başlık parası neyi çoh isterler deyi... Şinci gızı virmeye mecbur olurlar.

ALİ — Getti o gadar mal-mülk. Sokmam o galtağı evime.

ANA — Galdı işler gene benim sırtıma. Ben neyliyem o solucan gızı?

ÇAKIR — (Dışarda) Ali! Lan Ali! Amet! Nidersiniz ula?

ALİ — (Ahmet'e) Cuvabını sen vir aha bahalın.

ÇAKIR — (Girer.) Nidersiniz ulan Ali? Ne, daha doncak mısınız? (İçerdeki havayı hissederek hepsinin yüzüne birer birer bakar.) N'o hayrola?

ALİ — Oh Çakır, n'olur sen bize bi akıl vir.

ÇAKIR — (Burnu koku almış.) Neymiş be?

ALİ — Sen ağaya daha bi yakınsın. Senin aklın daha bi eyi işler.

ÇAKIR — N'o, tarlaları sürmekten caydınız mı yoğsa?

ALİ — Yoh canım.

ÇAKIR — Ey? Tez de ağa bekliyo.

ALİ — Bu oğlandan ağaya güvey ve de gızına goca olur mu, sen de Allasen? Bizi utandırır, yüzümüzü gara çıkarır deyi gorkmayı başladık...

ÇAKIR — Doğru den. Deve çanları bilem ne der! Dengi dengine. Eyi düşünmüşsün.

ALİ — Hay bubana ırahmet Çakır. Gardeşime demem şu ki...

ÇAKIR — Ağnadım Ali. Ağayı heç gırmadan bu işten vaz geçiririk. Sen bana bırak. Goley be.

ALİ — Allah senden ırazı ola gardeş. Hemen gidek hadi. Ağa beklemesin. (Pantolonunu alır.)

ÇAKIR — (Bir şeyler düşünerek.) Beklesin hele. Gofam şu sizin işe dakıldı. Balı Çek Ali. Bu zor bi iş be.

ALİ — Aman niden Çakır?

ÇAKIR — Ya ağaya ağnatamak da, ağa gızar da, «Ne, ulan benim gızımı beğenmezler?» derse?

ALİ — (Ahmet'e) Ne yaparık o zaman ulan?

ÇAKIR — Hani ağa bu gız işinde işgilli de. Hani gız, (Kapıya göz atarak) gız ganbur deyi. Emme. senin için Ali, bi şeyler edeceğik.

ALİ — Günün birinde bizim de sana bi hizmetimiz dokunur Çakır.

ÇAKIR — Eyi aklıma getirdin Ali. Ağa, Sarı Üsük'ten o nizalı tarlayı bana gurtaracak.

ALİ — Gözün aydın Çakır. Daha ne isten?

ÇAKIR — O tarlanın sürülmesi, ekilmesi, biçilmesi var. Hep birlik o işi de yapalım ne den?

ALİ — Elimizde galacak değel ya...

ÇAKIR — Senin iş de oldu say Ali. Tez davranın, ağa bekler. (Çıkar.)

ALİ — (Ahmet'e) Ne dinelin? Davran ulan, senin boğluğunu temizlerik, görmen mi?

AHMET — (Acele giyinir.)

ÇAKIR — (Dönüp, tekrar kapıya gelerek) Bi şey demek ahlımdan çıhmış. Benim tarlayı birlik süreceğik emme. Bende öküz bi tane... Derim ki sizin Sarı öküzü de...

(Ali, Ahmet, Ana birbirlerine bakarlar.)

(Bir an.)

ÇAKIR — Hani başkasından bulamasam derim...

ALİ — Şey... Eh... Sarı Öküz...

ÇAKIR — Aman ağa bekler. (Kapıda kaybolur.)

ALİ — (Hırsını Ahmet'ten alır.) Başıma ne işler açtın ulan! Bah ulan, şu çift işleri hitam bula, bu gapı gayrı sana gapanık.

ANA — (Ağlayın) Oğul yoh.

ALİ — Alın o galtağı, beğendiğin yere giden.

ANA — Gelin yoh.

ÇAKIR — (Dışarıda, giderken) Ulan işler zorlu denk gider be. Zatı ağa gız verecek değel. Öküze mırım - kırım ettiler. Boş ver, onu da ağadan alırık. Nedecen canım, ulu Mevla, Çakır gulunu da görmeye başladı (Keyifli çıkar. Ali ile Ahmet de giyinmiş, koşarak Çakır'ın arkasından çıkarlar.)

ANA — (Dalgın bakışlarla öne gelerek) Öküz yoh, oğul yoh, gelin yoh. Köy köy değel ki, bi gonşuya dert yanan. Tefe gor namussuzlar, mani düzer, türkü yakarlar halımıza. Eyisi mi... (Bir kenara dertli çöker.)

KIZ — (Seyirciye) Köy yerinin hepiciği böyle. Allah bi nosan tarafını göstermesin onlara. Hele bizim köyde bi herif var, adına «Hunali» derler. İşi gücü, mani düzmek, laf yakıştırıp milleti taşlamak. Hemi önüne geldiği yerde okur yazar. Makamını da uydurur, boyu devrilesi...

Haşlak Ali, Haşlak Ali,
Çifte çifte garıları,
Birinin garnu gurudu,
Biri hava doğurdu.

Aha onun düzmesi bu da. Emme doğru da der hani. Bu kör gızın garnı da bir garipmiş meğerim. Şişti şişti de meret. Allah sizi inandıra, yaz günü dere suyu gibi gurudu, çekilip getti. Gonu gonşu bi şey anamadılar. Şaşırıp galdılar. Köye gonuşacak laf çıhtı deyi keyf oldular emme... Bu işlerden ağnayan bir «Çil nene» var. Onu getirdik. Böylesini bi defa görmüşlüğü varmış...

ANA — Vah, vah... O muydu gız? Benim de duymuşluğum var. «Guru gebelik» derler ona...

KIZ — He, o mökâfat bize vurdu aha... Çil nene bi hoftaya varmaz garın tamam, dedi. Dediği gibi, kör gızın garnına bi yel uğradı getti. Bereket Ali o gönlerde köyde yoh. Bi ırgatlık iş bulup gettiydi. «İşler düzene girdi, oğlan gısmetli olacak maşallah, gayri dönende görürük» deyi sevinip gider herif. (Panoyu çevirir. Kapıdan Kör Kız girer. Düşünceli, sallanmaları artmış. Etrafı dinler.)

KÖR KZ — Gız Hanım Bacı!

KIZ — Garnın yeliylen o bet huyları da getti sanman. Ben Ali'nin dönmesi yakın deyi içerlerde duramam.

KÖR KIZ — Hanım Bacı! Hanıtı Bacı!

KIZ — O beni herifin yokluğu fırsat, hep gırığımla beraber sanır.

KÖR KIZ — Hanım Bacı nirdesin?

KIZ — Böyle seslenmesi de ondan (Panonun arkasına giderek kapıdan girer.)

KÖR KIZ — Hanım Bacı geldin ını?

KIZ — Ne var? Bi şey mi den?

KÖR KIZ — İnsanlık halı, nolur nolmaz, daldırısınız deyi seslenirim. Bi gören olur, Allah etmiye Haşlak çıkar gelir de...

KIZ — (Elinde olmadan kapıya bakar.) «Bebek nerede?» diyende ne cuvap vereceğik gız ferik?

KÖR KIZ — (Kız'ın içten sorusunu kötüye çeker.) Bana laf mı çakıştırın gız? Sen gendine bah. Seninki namıssızlık... Benimki Allahın verdiği bi maraz. Daha doğrusunu diyem mi sana, herif herif değelse ben nidem?

KIZ — Ali'ye mi malıane bulun?

KÖR KIZ — Benim sülâlem meydanda. Deyzem gızının yedi dane çocuğu var, dördü oğlan. Halam altı döl sahabı, ha maşallah tam beşi oğlan. Emmim gızının dört çocuğundan ikisi oğlan. Daha sayam ını? Oğlan - civan doludur bizim sülâle. Ne yapacağın gerisini, benim sülâleden bi asgeriye ordusu gurulur ırahat.

KIZ — Benim sülâlem de döllüdür. Bacılarımın hepiciğinin tosunlar gibi oğlanları var.

KÖR KIZ — Eyi ya, aha sözüme geldin. Bu Haşlağın sülâlesini bilen var mı?

KIZ — Ali'ye laf etmeden yapaman mı?

KÖR KIZ — (Tatlılıkla) Aklını başına topla gız Hanım bacı. Bu herif bizim bi ortak malımız sayılır. Haşlağa değel de, diyelim, bi tarlaya ortak olsak... Bu tarla verimli mi, değel mi deyi laf etmeyek mi?

KIZ — (Kocasına laf söyletmemek için.) Bi defa tarla Ali değel, biz sayılırık tarla.

KÖR KIZ — Eee, hadi o da tohum olsun. Tohum çürümüş ya, tarla netsin?

KIZ — O nasıl laf?

KÖR KIZ — Seninki de inatlık ortak, valla inatlık. Ben birlik olalım derim. Seni gorumak isterim. (Önemle.) Derimkine; aman gırığınla ileri getme... Gebe ne galın da...

KIZ — (Hayalleyerek.) Keşke!

KÖR KIZ — Ne den? Dölsüze çıkmış bi yol adın. İrezil olun köye... Dillere düşer adın.

KIZ — (Hayali peşinde) Keşke... Ah ona bi oğlan doğursam... Doğursam da gucağına veriversem.

KÖR KIZ — Kime gı?

KIZ — Ne gıyak olur ya... «Al» desem, «Al Ali» desem. O zaman gör bizim herifi...

KÖR KIZ — Ha, ağnadım bunun ahlını... Ali, gırığından olma çocuğu gendinin sanacak.

KIZ — Ne gadar sevinir, ne gadar... Ah, keşke.

KÖR KIZ — (Korku ile) Yoğsa gız gebe misin?

KIZ — (Utanma) Ulu Mevlaın böyük, Ulu Mevlaın böyük...

KÖR KIZ — (Kuruntulu) Bu garıdan döl olanda, ben niderim? Bi de çocuk oluncak. Töbe iki avrada bahaınaz Haşlak... Bize yol görünür... Gözüm görmez, bi iş tutamam. Bi de dölsüze adımız çıhıncak, al sana ganbur ganbur üstüne... (Birden aklına gelerek) Eyisi mi ben yanacağıma o yansın... (Hâlâ çocuk hayali peşinde olan Kız'a) Bah Hanım, köylüye ve de Haşlağa senin eve gırık aldığını duyurmam gerekir.

KIZ — (Neşesi kaybolarak.) Aklını mı yitirdin ferik?

KÖR KIZ — Senin gözün görür, elin tutar. Nerede olsa bi goca bulun.

KIZ — Ne yapan sen? Adımız kötüye çıkınca kimseler almaz. Köyden duyalar, bubam, gardaşım Amet yaşatmaz beni.

KÖR KIZ — Nidelim? Gırığından döl peydahla, oyun et... Esas o zaman ben yaşamam. Evden beni sürer

de Haşlak, gidecek kapı bulamam. gendimi çaya atarım, eyisi mi... (Kapıya doğru yürür.)

KIZ — Eylen hele... (Önüne geçer) Diğne bi yol. Gırığım ne yoh benim.

KÖR KIZ — O güpür - güpür gaçan kimidi? Haşlak gayfeye, dışarı gidende avluya aldığın kimidi? (Çıkmak ister.)

KIZ — (Boşanır.) Ali idi ferik, Ali!

KÖR KIZ — (Hırsla döner) Haşlak? Değel, yalan den.

KIZ — Guranlara el basam ki o... Her türlü babalını çekem ki o... Valla o, billâ o, ben Ali'ye hiyanet etmem.

KÖR KIZ — (Şüphe ile) Amanın, Ali'den gebe sayılın ki, o daha kötü... (Kapıya döner.)

KIZ — Yoh, yoh, Mevlâ böyük derdim demincek... Hani ya... Bi umut...

KÖR KIZ — Yol vir gız. Ben işimi baştan salam tutam, neme ilâzım.

KIZ — Ey emme Ali?

KÖR KIZ — Benden gaçıp gittiğine bakarak, sana tutkın ağnaşılan.

KIZ — Seni de seviyo ferik, seni de...

KÖR KIZ — İster sevsin, ister sevmesin. Benim mohabbet düşünecek halım mı var? Ben ortalarda galmayım deyi uğraşırım. Onun için Haşlak gelmeden «Hanım eve gırık alır.» deyi... (Yine çıkmak ister.)

KIZ — (Engel olarak) Gırık değel, Ali dedik

KÖR KIZ — Haşlak «Gırık benim» deyi köylünün garşısına mı çıkacak? Laf alıp yürümesin bi yol, davul vurdursan, tellâl çığırtsan boşa...

KIZ — O zaman Ali seni tutar mı burda?

KÖR KIZ — Namusuna gavi erkek için bir kör gız, şahan gözlü de olsa adı dile düşmüş bi avrattan eyidir.

KIZ — Bah ferik, bah gardaşım, bah seni şura getiren, Ali'nin ahlına bu işi goyan benim. Başlık parasını bilem ben virdim.

KÖR KIZ — Ona bi sözümüz yoh. Beni Eşşekçiler'den gurtaran sen sayılın. Bana çok hakkın geçti.

Emme felek bi yol mümkünümüzü tıkadı. Hem eskiler derler: İki avrat mohebbeti böler, döl olmasına zarar edermiş. Haşlağı seven bilirim, gel etme, bırah yakasını da çocuk yüzü görsün herif.

KIZ — Ali'yi bırahmak Allah etmeye...

KÖR KIZ — İnsan sevdiği için neler etmezkine gız Hanım. Gönlünle çekip gidersen bu evden, ben de susarım. O zaman senin için eyi. Adın çıkmayıncak goca bulması da daha bi koley olur.

KIZ — (Tepesi atar.) Dağdan gelip bağdakini govan ha? Seni donuzun körü seni... (Kör Kız'ı göğsünden içeri iterek) Senin leşini bu gapının önüne sererim.

KÖR KIZ — No gız beni mi öldüreceen?

KIZ — Sererim leşini de, kimse suval edemez. Senin paranı ben virdim.

KÖR KIZ — (Bağırır) Yetişin gonşular, tez yetişin! Bu garı beni öldürür.

KIZ — (Kör Kız'ın ağzını kapatır) Sus, boyu devrilesi, ses etme.

(Haşlak büyük bir sevinç ve heyecan içinde kapıda görünür. Çalışmaya gurbete çıkan amelelerinki gibi sırtında sarılı bir yorgan vardır. Kadınları öyle görünce şaşırır.)

HAŞLAK — (Kız Hanım'a) Niden gız? Lohusa garıyı mı öldüreceğin? Dalaşacak zaman mı?

KIZ — Aman derim Ali, goma bu garıyı, bizi köye irezil edecek.

HAŞLAK — (Aranarak) Ne irezil etmesi?

KÖR — Ömrüne bereket Haşlak.

HAŞLAK — Senin de garnına bereket gız. Köye garşı şanımızı artırdın. Oğlan nirde? (Kız'a) Bi oğlan doğurmuş ki ferik, demelerine baharsan tosunmuş tosun... Köylü önüme çıhtı gelirkene... Hep müjde ederler. Böylesi görülmemiş derler... Belliydi ya zatı... Tez getirin hadi...

KÖR KIZ — Hele bi yol şura çök, diğnen!

HAŞLAK — **Durman, tez verin oğlanı gucağıma.** (Aranır) **Verin tosunu, verin goçu, öyle diğnenirim anca.**

KÖR KIZ — **Şey... Hani...**

HAŞLAK — (Hanım Kız'a) **Nirde gız?**

KIZ — **Bah ne derim Ali...**

HAŞLAK — (Bir an kadınların bocalamasından şüphe ederse de, kondurmaz.) **He, ağnadım.** (Elini cebine atar) **Bah hele yavu, ahlımdan çıhtı. Siz hedâye istersiniz. Söyleyin be, deyin.** (Cebinden çıkardığı iki paketi göstererek) **Hedâye ise, hedâye aha. «Yazma» aldım** (Kör Kız'a birini vererek) **Bu sana** (Birini de Kız'a verir) **Bu da sana gız.** (Coşar, yine elini cebine atarak) **Oğlanı unutmadık. Ona da aldım hedâye çerçiden.** (Bir çıngırak ile bir emzik çıkarır.) **Hadi getirin.** (Çıngırağı sallar.) **Sallayalım sufatına, nidecek bahalım? Daha güccük, bundan ağnamaz dirseniz...** (Emziği bir çocuğun ağzına uzatır gibi) **Emzik veririk be.**

KÖR KIZ — (Korka korka) **Haşlak sen heç keder etme...**

HAŞLAK — (Şüphe ile durur) **Çaldırdınız mı yoğsa? Çingenler gördüm gelirkene... Olur mu, olur... Öyle bi oğlanı... Bah garılar, ikinizi de kıtır kıtır keserim.**

KÖR KIZ — **Değel Haşlak.**

HAŞLAK — (Başı, Kız'la Kör Kız arasında hızla gelir gider) **Ey?**

KÖR KIZ — **Allah sana güc vere, ömür vere...**

HAŞLAK — (Acı ile bağırır) **Gebe galdıya Kör avrat, gebe...**

KÖR KIZ — (Dertli) **O gebelik geldiği gibi getti.**

KIZ — (Kör Kız'ı suçlayarak) **Guru gebelikmiş n'olacak.**

HAŞLAK — (Beyninden vurulmuş) **Ulan size mi inanam, o gadar köylüye mi?**

KIZ — **«Çil nene» dedi.**

HAŞLAK — (Önemle) **Çil nene?** (Titremeye başlar.)

KIZ — **Etme Ali, uzan şura...**

HAŞLAK — **Çil nene?** (Birden kendini toplar, kapıya yürürken) **Şinci ağnarım ben. Çil nenenin damı aha şuracık.** (Döner) **Bah emme oğlana bi hal ettinizse, heç gözüme görünmen.** (Hızla çıkar. **Çılgın** gibi koşarak sağ kuliste kaybolur.)

KIZ — (Kalakalmış, kendi kendine) Garip **herif, bi şey olmasa barim.**

KÖR KIZ — (Kendi kendine) **Gapı dışarı ederse ya...**

KIZ — **Allah esirgeye, ölüverirse yüreği dayanamayıp da ...**

KÖR KIZ — (İğne batmış gibi) Ağzını **hayır aç, niderik o zaman?**

(Haşlak sarsak sarsak kulisten çıkar. Yıkılmış, çökmüş; ayakta duramaz bir hali vardır. Avuçlarında sımsıkı tuttuğu çıngırakla, emzik. Öne güçlükle gelir.)

HAŞLAK — (Sol kulise doğru) **Ula benimlen eğlendiniz ha?... Ula Felek... Eh... Gayri keyf olsun? Keyf olun bi eyi, de gidinin dölleri... Oruspu Analılar, keyf olun...** (Elinden önce emzik, sonra çıngırak düşer. Çıngırağın sesi... Mahzunlaşır) **Çil nene... Nene yalan demez... Ula... Eh...** (Titremeye başlar. Döner, güçlükle duvarın arkasına dolanarak, kapıda görünür. Girer. Kadınlara bakmaz. Yorganı çıkarmak ister. Başaramaz)

KIZ — (Koşar) **Çıharam Ali...**

KÖR KIZ — (Sese giderek) **Ben çıharam neyse.**

HAŞLAK — **Koyverin... Ellemen...** (Yorganı çıkarır, yere bırakır.)

KIZ — (Çabucak minderleri getirip sıralamıştır.) **Uzan Ali, gurban olam, uzan ağam.**

HAŞLAK — (Uzanır.)

KIZ — **Bi şey isten mi ağam?**

HAŞLAK — **Get başımdan... Get buradan...**

KIZ — (Bir kenara çekilir, kuşağından çıkardığı «Yazma» paketi ile oynar.)

KÖR KIZ — (Kız'ın kovulmasına sevinerek Haşlak'a yaklaşır.) O gidincek her bi işler düzene girecek, görün. Geceleri getmeseydin ona, oğlan olurdu valla... (Şüphe ile) Yoğsa bu garı yalan mı der?

HAŞLAK (Sayıklar gibi) Oğlan yalan...

KÖR KIZ — (Zafer kazanmış.) Nidersin gız galtak? Gaçtın mı yoğsa?

KIZ — Aman Ali, bu garı bana çamur atmak ister...

KÖR KIZ — Ne çamuru orospu? Aha herif «Yalan» der a...

KIZ — Geceleri avluya yanıma gelen sen değel miydin Ali? Oh, n'olur, de şuna ağacığım... Etme Ali, bi şey olur sana...

KÖR KIZ — Allah etmeye.

KIZ — (Devamla.) Tıkanın ne de... Sonra ezeledek adımız kötüye gahr.

KÖR KIZ — Sus gız, uğursuz garı...

HAŞLAK — (Kör Kız'a) Ne bağırın gız? Daha eylenin mi bu evde?

KÖR KIZ — (İnanamamış.) Benide mi govan Haşlak? Esas bu ırzı gırık garıyı tutmamalı. Ben ferik...

HAŞLAK — Ferîğiniz de batsın, gumanız da (Yavaş yavaş doğrulur.) İkiniz de defolun gidin... Zürriyetimi kestiniz.

KÖR KIZ — Aman niderik ya biz?

HAŞLAK — Boşsunuz benden.

KIZ — (Yazma paketi elinden düşer.)

HAŞLAK — (Kapıyı göstererek.) Defolun.

(Kadınlar oldukları yerde başlarını öne eğerek beklerler.)

HAŞLAK — (Kızar.) Ne dinelirsiniz daha? Boşsunuz benden dedik.

KIZ — Ali n'olur şuna de. (Kör Kız'ı gösterir.)

HAŞLAK — (Ayağa kalkar) Şinci ben sizi gapıya atmasını...

KIZ — De şuna, geceleri yanıma gelen...

ÇOCUKLAR — (Dışarıdan)

Haşlak Ali, Haşlak Ali,
Çifte çifte garıları.
Birinin garnı gurudu;
Biri hava doğurdu.

HAŞLAK — (Kadınlara hücum edecekken, çocukları duyunca kurşun yemiş gibi olduğu yerde kalır. Birden daha çok öfkelenir.) **Ulan...** (Kadınlar kendilerine sanarak kapıya doğru yürürlerken, öfkesi söner. O sarsak, o hastalıklı durumunu alır.) **Eylenin!** (Kadınlar umutla dönerler. Haşlak yorganı alır, sırtına geçirir) **Ben gedecem.** (Kadınların sevinçleri kaybolur) **Duramam gayrı bu namussuz köyde...** (Kapıya yönelir.)

KÖR KIZ — (Feryadı basar) **N'olur, bizi bıralıma!**

KIZ — **Nere ağam, nere?**

HAŞLAK — **Nere olursa... Ne bi iş olursa tutarık. Amelelik... Irgatlık.**

(Çıkar. Kız Hanım arkasından koşar. Kör Kız da koşayım derken kapının önüne yuvarlanır.)

KÖR KIZ — (Sesi duvarın arkasından gelir.) **Biz ne yerik, ne içerik? Oy Haşlak yaktın bizi. Vay dizlerim, vay! Vay Haşlak, vay!...**

KIZ — (Öne gelir.) **Ardından toza toprağa bulandım yol boyuncak. Ganlı yaşlarım akar. Ne bi laf etsem gulağına girmez. Bi yol yüz çevirmiş köyden. Eylenmedi ağam, getti. Bi de başımda Kör Gız var. Bi nâme yazdırsam? Per-perişan olduk deyi... Emme nire yazacam nâmeyi? Nirde ki?**

ANA — (Kalkarak) **Al Kör gızı, bize gel barim.**

KIZ — (Bir umut anasına bakar.)

ANA — (Acı bir alayla) **Olmadık öküzün sürdüğü bitmedik tarlanın ekinini yerik. Heç bi şeye yanmam, öküze yanarın, getti göz göre göre sarı öküz. Hadi deyin bahalım gözünün yağını yediklerim, kimin derdi daha zorlu, kimin derdi daha möhimmiş?**

KIZ — (Atılır) **Demincek anam, duysalar halımızı tefe gorlar, mani yakarlar derdi. Bizim maniler, türküler her bi yanı tuttuğuna baharak şu bizim dert, anamınkini çohtan geçmedi mi, siz hak virin Allasen?**

(Seyirciden merakla cevap beklerken perde inmeye başlar. «Bu da nereden çıktı?» der gibilerden, elleriyle, kollarıyle engel olmak isterlerse de, perde çabucak örülüveren bir duvar gibi araya girer. Uzaktan türküleri duyulur.)

PERDE

cahit atay'dan üç oyun:

- PUSUDA
- KARALARIN MEMETLERİ
- ANA HANIM KIZ HANIM

Cahit Atay, çağdaş Türk tiyatrosunun en sevilen yazarlarından biridir. Bu kitapta, onun büyük ilgi gören «Pusuda, Karaların Memetleri, Ana Hanım Kız Hanım» adlı üç oyununu bir arada bulacaksınız.

kapak baskısı pan matbaacılık ankara 12 14 22

₺ 1.500 ₺
KÖY DAİRESİ